

**Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Privatinės teisės katedra**

Lino Petronaičio,
V kurso, komercinės teisės
studijų šakos studento

Magistro darbas
**Mažumos akcijų paketų įsigijimas: konkurencijos problemos
bei būdai joms spręsti**

Vadovas: Lekt. Marius Juonys
Recenzentas: Lekt. dr. Paulius Miliauskas

Vilnius
2017

Turinys

Ižanga	2
1. Mažumos akcijų paketo samprata bei teisių turinys	7
1.1. Kontrolinio mažumos akcijų paketo suteikiamos teisės	8
1.2. Nekontrolinių aktyvių mažumos akcininkų teisių turinys	14
1.3. Nekontroliniai pasyvūs mažumos akcijų paketai bei poreikis spręsti jų keliamas problemas.....	19
2. Mažumos akcijų paketų antikonkurencinis efektas	21
2.1. Nekoordinuojamas antikonkurencinis poveikis	22
2.2. Koordinuojami padariniai	28
2.3. Atgrasymas nuo įėjimo į rinką.....	31
3. Teisinio reguliavimo spragos bei alternatyvių būdų taikymas	32
3.1. Susijungimų reglamento ir Konkurencijos įstatymo koncentracijų taikymo galimybės	32
3.2. SESV 101 ir 102 straipsnių bei Konkurencijos įstatymo 5 ir 7 straipsnio taikymo galimybės	36
4. Mažumos akcijų paketų įsigijimo problemų sprendimo būdai	43
4.1. Mažumos akcijų paketų nereguliavimas	43
4.2. SESV 101 bei 102 straipsnio taikymo bei aiškinimo praplėtimas	45
4.3. Teisinis reguliavimas	47
4.3.1. Pranešimo sistema.....	50
4.3.2. Savarankiško įsivertinimo sistema.....	51
4.3.3. Skaidrumo sistema	51
4.4. Taikymas Lietuvoje	53
Išvados	56
Šaltinių sąrašas.....	57
SANTRAUKA	65
SUMMARY	66

Ižanga

Temos aktualumas ir darbo originalumas. 2014 m. liepos 9 d. Europos Komisija paskelbė Baltąją knygą „Veiksmingesnė ES susijungimų kontrolė“ (toliau – Baltoji knyga)¹, kurioje, *inter alia*, buvo analizuojamas nekontrolinių akcijų paketų įgijimo klausimas. Tiek Europos Sąjungoje, tiek Lietuvoje šiuo metu egzistuojantis *vacuum legis* leidžia konkurencijos priežiūros institucijoms nagrinėti akcijų paketų įgijimus koncentracijų kontekste. Tokia praktika lemia ribotą nekontrolinių mažumos akcijų paketų peržiūros galimybę, kas prisideda prie neigiamo poveikio konkurencijai.

Didėjanti smulkiųjų akcininkų apsauga Europos Sąjungos mastu² taip pat leidžia kelti klausimus dėl įsigyjamo mažumos akcijų paketo suteikiamų teisių turinio problematikos bei konkurencijos teisės ir bendrovių teisės tarpusavio santykio. Kiekviena papildomai suteikta arba lengviau įgyvendinama teisė lemia mažumos akcijų paketo savininko galimybę daryti įtaką įmonės veiklai, kas žvelgiant iš konkurencijos teisės prizmės – gali sukelti neigiamus padarinius konkurencijai. Todėl, kaip nurodo Europos Komisija, siekiant veiksmingos ir rezultatyvios konkurencijos politikos, reikia tinkamų ir apgalvotų priemonių visiems žalos šaltiniams aprėpti.

Nors nekontroliniai mažumos akcijų paketai yra sulaukę konkurencijos priežiūros institucijų intervencijos nacionaliniu mastu³, *Ryanair/Aerlingus*⁴ atvejis parodė Europos Komisijos bei kitų valstybių narių konkurencijos priežiūros institucijų galių trūkumą sprendžiant mažumos akcijų paketų įsigijimo problematiką. Taip pat nacionalinė konkurencijos priežiūros institucijų, galinčių vertinti nekontrolinių mažumos akcijų paketų įgijimą, patirtis leidžia kelti klausimą dėl nacionalinio panašaus poreikio mechanizmo įtvirtinimo ir Lietuvos teisinėje sistemoje.

Nekontrolinių mažumos akcijų paketų įgijimo problematika taip pat yra susilaukusi nemenko dėmesio teisės doktrinoje⁵. Visgi, dauguma straipsnių šia tema apsiriboja tik

1 2014 m. liepos 9 d. Baltoji knyga „Veiksmingesnė ES susijungimų kontrolė“, COM(2014) 449 final, Briuselis 2014 m. [interaktyvus; žiūrėta 2017 m. vasario 22 d.] Prieiga per internetą: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:52014DC0449&qid=1487745791580&from=LT>>.

2 2014 m. balandžio 9 d. Pasiūlymas Europos parlamento ir Tarybos direktyva, kuria iš dalies keičiamos Direktyvos 2007/36/EB nuostatos, susijusios su akcininkų ilgalaikio dalyvavimo skatinimu, ir Direktyvos 2013/34/ES nuostatos, susijusios su tam tikrais įmonės valdymo pareiškimo elementais COM/2014/0213 final - 2014/0121 (COD). [interaktyvus; žiūrėta kovo 22 d.] Prieiga per internetą: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=COM%3A2014%3A213%3AFIN>>.

3 Žr. pav. 2013 m. rugpjūčio 28 d. Jungtinės Karalystės Konkurencijos komisijos sprendimą *Ryanair/Aer Lingus merger inquiry*, 2007 m. gruodžio 20 d. Jungtinės Karalystės Konkurencijos komisijos sprendimą *British Sky Broadcasting Group plc/ITV plc merger inquiry* ir pan.

4 2007 m. birželio 27 d. Europos Komisijos sprendimas *Ryanair/Aerlingus* Nr. COMP/M.4439.

5 Detaliai analizei žr. pav. Gian Diego Pini, *Passive – Aggressive Investments: Minority Shareholdings and Competition Law*, 23(5) Eur. Bus. L. Rev. 575 (2012). David Gilo, *EC Competition Law and the Regulation*

Europos Sąjungoje taikomų taisyklių analize, kuri koncentruota į Europos Komisijos pasiūlytų sprendimų bendro pobūdžio apžvalgą ir platesnes- Europos Sąjungos lygmens problemas, bet ne į nacionalinės intervencijos klausimus.

Autoriaus žiniomis Lietuvoje magistro darbo objektu yra buvusios mažumos akcininkų teisės⁶, tačiau jos buvo analizuotos per bendrovių teisės prizmę, o ne kaip įtaką suteikiančios teisės. Taip pat autoriui žinomas ir kontrolės taisyklių taikymo problemas apžvelgęs darbas⁷, tačiau pastarajame yra analizuojamas visas koncentracijų kontrolės mechanizmas, o ne mažumos akcijų paketų problematika bei jų suteikiamų teisių apimtis.

Šis darbas taip pat išsiskiria sisteminiu keliamos problemos vertinimu: a) yra vertinama Lietuvoje galiojanti kontrolės samprata bei identifikuojamos įtaką suteikiančios teisės; b) nustatomos konkurencijos problemos, kurios vertinamos tiek iš teorinės, tiek ir iš praktinės prizmės; c) analizuojami nacionalinio masto konkurencijos problemos sprendimo variantai.

Būtent dėl visų aukščiau paminėtų priežasčių darbas yra aktualus bei originalus tiek užsienio, tiek ir Lietuvos teisės kontekste.

Darbo tikslas. Identifikuoti nekontrolinių mažumos akcijų paketų suteikiamas teises bei keliamas konkurencijos problemas ir įvertinti šių problemų sprendimo poreikį galiojančių teisės aktų kontekste bei išanalizuoti galimus problemų sprendimo būdus.

Darbo uždaviniai. Magistro darbo tikslui pasiekti yra keliami šie uždaviniai:

a) Nustatyti bei atskirti nekontrolinių bei kontrolę suteikiančių mažumos akcijų paketų suteikiamų teisių turinį bei nustatyti nekontrolinių mažumos akcijų paketų suteikiamas įtaką leidžiančias įgyvendinti teises;

b) Identifikuoti tiek nekontrolinių aktyvių, tiek nekontrolinių pasyvių mažumos akcijų paketų konkurencijai keliamas problemas;

c) Įvertinti šiuo metu egzistuojančius teisinius mechanizmus nekontrolinių mažumos akcijų paketų įgijimo atžvilgiu bei identifikuoti trūkumus;

of Passive Investments among Competitors, 26(2) Oxford J. Leg. Studies 327 (2006); Simone Russo, *Abuse of Protected Position? Minority Shareholdings and Restriction of Markets' Competitiveness in the European Union*, 29(4) World Competition 607 (2006); Fausto Caronna, *Article 81 as a Tool for Controlling Minority Cross- Shareholdings between Competitors*, Eur. L. Rev. 485 (2004); Robin Struijlaart, *Minority Share Acquisition below the Control Threshold of the EC Merger Control Regulation: An Economic and Legal, Analysis*, 25(2) World Competition 173 (2002).

⁶ STANKUS, K. Mažumos akcininkų teisių apsaugos ir gynimo Lietuvoje probleminė analizė, Vilnius: Vilniaus universitetas, 2007.

⁷ SYMINTAITĖ, R. Koncentracijų kontrolės taisyklių taikymo Lietuvoje praktinės problemos, Vilnius: Vilniaus universitetas, 2012.

d) Išnagrinėti mažumos akcijų paketų keliamų problemų sprendimo būdus bei įvertinti tokių būdų poreikį tiek Europos Sąjungos, tiek Lietuvos teisinei sistemai bei pateikti pasiūlymus.

Darbo objektas. Magistro darbo objektą nulėmė šios temos pavadinimas, nagrinėjamai temai iškeltas tikslas bei uždaviniai, todėl šio darbo struktūrą sudaro iš esmės dvi dalys.

Darbe bus analizuojamas tikrai nekontrolinių mažumos paketų įsigijimas. Kontrolę suteikiančių mažumos akcijų paketų įsigijimui, nors ir keliančiam konkurencijos problemų⁸, yra taikomas *ex ante* koncentracijų kontrolės mechanizmas⁹, todėl kylantys neigiami padariniai gali būti sprendžiami remiantis šiuo būdu, kaip ir įprastais kontrolės įgijimo atvejais, bei išsamesnio autoriaus vertinimo nereikalauja.

Pirmoje dalyje yra tiriami nekontroliniai mažumos akcijų paketai bei galimos konkurencijos problemos. Pirmajame skyriuje teisiniu požiūriu yra vertinama nekontrolinių bei kontrolinių mažumos akcijų paketų takoskyra, taip pat analizuojama kontrolės sampratų įvairovė bei atitinkamai teisių turinys atsižvelgiant į nekontrolinių mažumos akcijų specifiką¹⁰. Šiuo atžvilgiu pagrindinis dėmesys bus skiriamas problemoms bei įtaką galinčių sukelti teisių identifikavimui. Antrajame skyriuje vertinamos bei identifikuojamos konkurencijos problemos, kylančios iš nekontrolinių mažumos akcijų paketų.

Antroje dalyje yra nagrinėjamas dabartinis teisinis reguliavimas, atliekamas esamų teisinių priemonių taikymo galimybių vertinimas bei kitų galimų sprendimų poreikis. Šioje dalyje iš esmės yra vertinama SESV 101 str. 1 d. bei 102 str.¹¹ taikymo galimybė pagal iki šio momento vyravusią praktiką, taip pat tiriamos galimos teisinės spragos bei teisinio reguliavimo išplėtimo poreikis. Taip pat yra analizuojami ir kiti galimi teisinio pobūdžio sprendimo būdai.

Darbe nebus detaliai analizuojama susijusių direktorių (angl. – *interlocking directorates*) problematika¹², kiek tai nėra susiję su mažumos akcijų paketų įgijimu bei atitinkamomis galimomis žalos teorijomis. Darbe taip pat nebus analizuojami

8 2004 m. vasario 5 d. Europos Komisijos *Gairės dėl horizontalių susijungimų vertinimo pagal Tarybos reglamentą dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės* (2004/C 31/03), OL C 31, 2004 2 5, skyrius 08 tomas 003, p. 22-63.

9 Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 8 str. 1 d., Valstybės žinios, 1999, Nr. 30-856.

10 Apie galimas skirtingas kontrolės sampratas žiūrėti GRENFELL, M. Merger Control – Levels of “Control”. [interaktyvus], *European Competition Journal*, 2015, 1 t., psl. 79-84. [žiūrėta 2017 m. vasario 17 d.]. Prieiga per internetą: <<http://dx.doi.org/10.5235/ecj.v1n1.79>>.

11 SESV 101-102 str. šiame darbe yra naudojamas ir tais atvejais kai yra kalbama apie ankstesnėse redakcijose naudojamas teisės normas (81-82 str.) bei 85-86 str.

12 PETERSEN, V. Interlocking Directorates in the European Union: An Argument for Their Restriction [interaktyvus]. *European Business Law Review, Forthcoming*, 2016 [žiūrėta 2017 m. kovo 5 d.]. Prieiga per internetą: <<https://dash.harvard.edu/handle/1/23519868>>.

kreditoriniai santykiai galintys sukelti galimybę daryti įtaką ūkio subjekto veiklai, nors kai kurie autoriai ir priskiria juos kaip vieną iš galimų mažumos akcijų paketų įgijimo rūšių¹³. Darbe taip pat nebus nagrinėjami struktūriniai bei elgesio įsipareigojimai, galintys pašalinti mažumos akcijų paketų sukeltas konkurencijos problemas.

Tyrimo metodai. Darbo objektu esantys klausimai yra analizuojami bei tiriami vadovaujantis aprašomuoju, lyginamuoju, sisteminiu bei loginiu metodu. Aprašomasis metodas yra naudojamas siekiant atskleisti doktrinoje vyraujančią požiūrį į galimas nekoordinuojamas, koordinuojamas bei atgrasymo nuo įėjimo į rinką problemas. Vadovaujantis šio metodo pagalba yra pateikiama tiek ekonomikos, tiek teisės doktrinos pozicijos mažumos akcijų paketų problemų klausimu.

Lyginamasis metodas pasireiškia tuo, kad yra analizuojama užsienio šalių reglamentavimas susijęs su nekontrolinių mažumos akcijų paketo įgijimu bei suteikiamų teisių apimtimi įvairiose jurisdikcijose. Šis metodas yra naudojamas siekiant nustatyti įtakos sampratą skirtingose jurisdikcijose bei išanalizavus Lietuvoje mažumos akcininkui suteikiamas teises, identifikuoti galimą nekontrolinių mažumos akcijų įgijimo reguliavimo ribas.

Sisteminis metodas pasitelkiamas analizuoti teisinį reguliavimą bei suformuotą ESTT praktiką, kuria remiamasi norint identifikuoti ir pagrįsti teisinės spragos egzistavimą, jos ribas bei probleminius aspektus, kylančius bandant pritaikyti jau egzistuojančius teisinius mechanizmus nekontrolinių mažumos akcijų paketų įgijimui. Taigi, šis metodas yra lemiamas nustatant galimas teisės spragas kylančias iš SESV 101-102 str. (Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo¹⁴ (toliau – Konkurencijos įstatymas) 5 ir 7 str.)

Loginis metodas buvo pasitelktas paskutinėje darbo dalyje, kurioje yra analizuojami galimi konkurencijos problemų sprendimo variantai bei pateikiamas, darbo autoriaus nuomone, tinkamiausias sprendimo būdas Lietuvos bei Europos Sąjungos kontekste. Loginiu metodu yra atskirai analizuojamos kiekvieno galimo sprendimo teigiamos ir neigiamos pusės, šios vėliau gretinamos tarpusavyje, kas leidžia prognozuoti tikėtinas pasekmes. Apibendrinus tyrimo rezultatus, pateikiamos galutinės išvados dėl palankiausio sprendimo.

13 STRUIJLAART A. R., *Minority Share Acquisition Below the Control Threshold of the EC Merger Control Regulation: An Economic and Legal Analysis*, 25(2)World Competition, 172–204, 180 (2002) skirstymas paimtas iš TOTH, A. TEU Competition Law Aspects of Minority Shareholdings [interaktyvus]. *World Competition*, 2012, 35 t., Nr. 4, psl. 601 [žiūrėta 2017 m. kovo 25 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.kluwerlawonline.com/abstract.php?area=Journals&id=WOCO2012046>>.

14 Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas, Valstybės žinios, 1999, Nr. 30-856.

Svarbiausi šaltiniai. Pirmoje darbo dalyje autoriaus pozicijai didelę įtaką turėjo Europos Komisijos užsakyta studija¹⁵ bei Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo praktika.

Autoriaus dėstomai pozicijai įtakos taip pat turėjo Gian Diego Pini¹⁶, Nicholas Levy¹⁷ bei Catalin Stefan Rusu¹⁸ straipsniai, pakankamai plačiai apžvelgiantys galimą esamų konkurencijos teisės institutų išplėtimą bei pateikiantys pagrįstą polemiką koncentracijų kontrolės ribų plėtimo Europos Sąjungos mastu klausimo atžvilgiu.

Galiausiai autoriaus pozicijai esminę reikšmę turėjo ESTT praktika *Ryanair/AerLingus*¹⁹, *Philip Morris*²⁰ bylose bei Europos komisijos *Gillette*²¹ sprendimas, kurių pagrindu yra formuojama pozicija dėl galimybių taikyti šiuo metu egzistuojantį teisinį reguliavimą nekontrolinių mažumos akcijų paketų atžvilgiu.

15 European Commission. *Support study for impact assessment concerning the review of Merger Regulation regarding minority shareholdings* [interaktyvus]. Report by Spark Legal Network and Queen Mary University of London, 2016 [žiūrėta 2017 m. kovo 25 d.]. Prieiga per internetą: <<http://ec.europa.eu/competition/publications/reports/KD0416839ENN.pdf>>.

16 PINI, G. D. Passive – Aggressive Investments: Minority Shareholdings and Competition Law [interaktyvus]. *European Business Law Review*, 2012, Nr. 5, 25 t. [žiūrėta 2017 m. kovo 27 d.]. Prieiga per internetą: <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2233350>.

17 LEVY, N. EU Merger Control and Non-Controlling Minority Shareholdings: The Case Against Change [interaktyvus]. *European Competition Journal*, 2013, 5 t., Nr. 3 [žiūrėta 2017 m. kovo 28 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.5235/17441056.9.3.721>>.

18 RUSU, C. S. (Non-controlling) Minority Shareholdings as Self-Standing Transactions under EU Merger Control Analysis: Prospective Solutions [interaktyvus]. *World Competition*, 2014, 37 t., Nr. 4 [žiūrėta 2017 m. kovo 24 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.kluwerlawonline.com/abstract.php?area=Journals&id=WOCO2014045>>.

19 2007 m. birželio 27 d. Europos Komisijos sprendimas *Ryanair/Aerlingus* Nr. COMP/M.4439.

20 1987 m. lapkričio 17 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimas *British-American Tobacco Company Ltd ir R. J. Reynolds Industries Inc. prieš Europos Bendrijų Komisiją* 142 ir 156/84, EU:C:1987:490.

21 1992 m. lapkričio 10 d. Europos Komisijos sprendimas Nr. IV/33.440 Warner-Lambert/Gillette ir kiti bei Nr. IV/33.486 BIC/Gillette ir kiti.

1. Mažumos akcijų paketo samprata bei teisių turinys

Mažumos akcijų paketas – tai toks akcijų paketas, kuriuo remiantis akcininkas turi mažiau nei 50 % balsavimo teisių bendrovėje.²² Įprastais atvejais mažumos akcijų paketo įgijimas konkurencijos teisės atžvilgiu gali sukelti dvi pasekmes: kontrolės arba kitų teisių, dažniausiai susijusių su mažumos akcininkų teisių apsauga, įgijimą. Tiek Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymu²³, tiek ir Europos Komisijos rekomendaciniais dokumentais²⁴ stengiamasi identifikuoti suteikiamų teisių apimtį, leidžiančią daryti lemiamą įtaką kito ūkio subjekto veiklai bei įgyvendinti kontrolę ūkio subjekto atžvilgiu. Siekiant išvengti kontrolę suteikiančių teisių priskyrimo *materialią įtaką*²⁵ ūkio subjekto veiklai darančioms teisėms, aktualus tampa tikslų „kontrolinių“ teisių turinys, kadangi šių teisių pagrindu atsiradusios mažumos akcijų paketo įgijimo konkurencijos problemos būtų sprendžiamos *ex ante* koncentracijų kontrolės instituto pagalba²⁶.

Taip pat egzistuojant mažumos akcijų paketų diversifikacijai²⁷ bei atitinkamai skirtingoms kontrolės sąvokoms²⁸, yra svarbu detaliai išanalizuoti nekontrolinių mažumos akcijų paketų suteikiamas teises.

Siekiant šių tikslų toliau tyrime bus analizuojamos: (i) kontrolę suteikiančios teisės; (ii) nekontrolinių aktyvių mažumos akcininkų teisių turinys bei įtaką suteikiančios teisės; bei (iii) nekontroliniai pasyvūs mažumos akcijų paketai bei poreikis spręsti jų keliamas problemas.

22 Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), “*Antitrust Issues Involving Minority Shareholding and Interlocking Directorates*” (DAF/COMP(2008)30), p. 20.

23 Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas, Valstybės žinios, 1999, Nr. 30-856.

24 2008 m. balandžio 16 d. Europos Sąjungos institucijų ir organų priimti komunikatai - Komisija - Komisijos suvestinis pranešimas dėl jurisdikcijos pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės, OL C 95, 2008 4 16.

25 Materialios įtakos terminas darbe bus vartojamas apibrėžiant galimybę daryti įtaką ūkio subjekto sprendimams susijusiems su elgesiu rinkoje. Sprendimai turėtų būti susiję su verslo valdymu ir todėl apima strateginius sprendimus bei gebėjimą įgyvendinti pagrindinius komercinius tikslus. Competition & Markets Authority *Mergers: Guidance on the CMA’s jurisdiction and procedure*. p. 4.14 [interaktyvus; žiūrėta 2017 m. kovo 20 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/384055/CMA2__Mergers_Guidance.pdf>.

26 Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 8 str. 1 d., Valstybės žinios, 1999, Nr. 30-856.

27 Doktrinoje mažumos akcijų paketai yra išskiriami į: (i) kontrolinius mažumos akcijų paketus, suteikiančius įgijėjui galimybę *de iure* arba *de facto* daryti lemiamą įtaką įsigyjamosios įmonės komerciniam elgesiui; (ii) nekontrolinius aktyvius mažumos akcijų paketus, suteikiančius balsavimo ar atstovavimo teises bei leidžiantį daryti įtaką ūkio subjekto elgesiui; bei (iii) nekontrolinius pasyvius mažumos akcijų paketus, suteikiančius tikrai finansines teises. Žr. pvz. PINI, G. D. Passive – Aggressive Investments: Minority Shareholdings and Competition Law [interaktyvus] *European Business Law Review*, 2012, Nr. 5, 25 t., psl. 576. [žiūrėta 2017 m. kovo 27 d.]. Prieiga per internetą: <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2233350>.

28 GRENFELL, M. Merger Control – Levels of “Control”. [interaktyvus], *European Competition Journal*, 2015, 1 t., psl. 79-84 [žiūrėta 2017 m. vasario 17 d.]. Prieiga per internetą: <<http://dx.doi.org/10.5235/ecj.v1n1.79>>.

1.1. Kontrolinio mažumos akcijų paketo suteikiamos teisės

Koncentracija yra suprantama kaip susijungimas arba kontrolės įgijimas²⁹, todėl įgijus kontrolę, bei ūkio subjektams tenkinant pajamų kriterijus, yra privaloma apie tokio akcijų paketo įgijimą pranešti atitinkamai nacionalinei konkurencijos priežiūros institucijai.

Konkurencijos teisėje kontrolė yra suprantama kaip iš įstatymų ar sandorių atsirandančios teisės suteikiančios ūkio subjektui galimybę daryti *lemiamą įtaką* ūkio subjekto veiklai³⁰. Tačiau ne visos kitam ūkio subjektui suteikiamos teisės lemia šios įtakos atsiradimą. Nors galimybė daryti lemiamą įtaką kitam ūkio subjektui gali būti grindžiama teisėmis, sutartimis ar kitomis priemonėmis, atsižvelgiant į faktines ar teises aplinkybes, pagrindinėmis kontrolę suteikiančiomis korporatyvinėmis teisėmis yra laikomos teisės priimti sprendimus dėl kontroliuojamo ūkio subjekto ūkinės veiklos, organų sprendimų ar personalo sudėties³¹. Nors įprastai mažumos akcijų paketo įgijimas nesuteikia tokių teisių³², tam tikrais atvejais, ypač sudarius akcininkų sutartį, jis gali būti pagrindu bendros kontrolės³³ arba retais atvejais ir vienvaldės kontrolės³⁴ įgijimui. Dėl šios priežasties tampa svarbu aptarti teisių visumos turinio įvertinimo bei kontrolės nustatymo klausimus.

Atsižvelgiant į tikslą siekti Lietuvos Respublikos ir Europos Sąjungos konkurencijos santykius reglamentuojančios teisės suderinimo³⁵, aiškinant ir taikant nacionalinės konkurencijos teisės nuostatas koncentracijų kontrolės srityje, svarbios yra Europos Sąjungos teisės nuostatos, reglamentuojančios panašius teisinius santykius³⁶. Kaip yra pažymėjusi Europos Komisija rekomendaciniuose dokumentuose, lemiamą įtaką

29 Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 3 str. 5 d., Valstybės žinios, 1999, Nr. 30-856.

30 Ibid., 3 str. 8 d.

31 Ibid., 3 str. 11 d.

32 Akcinių bendrovių įstatyme nustatyti kriterijai bei valdymo organų skyrimo, kitų sprendimo priėmimų, taip pat visuotinio akcininko susirinkimo, valdybos kompetencijos neleidžia daryti išvados, kad smulkusis akcininkas galėtų daryti lemiamą įtaką ūkio subjektui. Žr. Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas, Valstybės žinios, 2000-07-31, Nr. 64-1914.

33 Konkurencijos įstatyme įtvirtinta kontrolės sąvoka aiškintina ir kaip apimanti tuos atvejus, kai įsigijus akcijas, bendrovėje susiklosto tokia situacija, kai lemiamą įtaką bendrovei gali daryti tik du ar daugiau akcininkų. Tokia padėtis bendrovėje reiškia, kad tokie akcininkai, priimdami svarbiausius sprendimus, susijusius su kontroliuojama bendrove (kuriuos paprastai galima priimti tik kvalifikuota balsų dauguma), turi susitarti ir veikti bendrai. LVAT 2012 m. kovo 1 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A502-1668/2012, AB „City Service“ v Konkurencijos taryba.

34 Vienvaldė kontrolė – kontrolė, kai ūkio subjektui lemiamą įtaką gali daryti tik vienas juridinis ar fizinis asmuo. Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos Nutarimas dėl pranešimo apie koncentraciją pateikimo ir nagrinėjimo tvarkos patvirtinimo, TAR, 2015-08-13, Nr. 12247.

35 Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 1 str. 3 d., Valstybės žinios, 1999, Nr. 30-856.

36 Koncentracijų kontrolę Europos Sąjungos lygmeniu reglamentuoja, *inter alia*, tokie teisės aktai: Reglamentas Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės (OL L 24, 2003) bei Europos Komisijos gairės, susijusios su minėto reglamento taikymu – Komisijos suvestinis pranešimas dėl jurisdikcijos pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės (OL C 95, 2008).

gali pasireikšti galimybe blokuoti veiksmus nustatančius įmonės komercinę strategiją³⁷, tačiau šios veto teisės turi būti susijusios su strateginiais sprendimais dėl įmonės verslo politikos³⁸. Tokiomis veto teisėmis yra pripažįstamos aukščiausio lygio vadovų paskyrimo, biudžeto nustatymo, verslo plano bei investicijų sprendimų priėmimui įtaką darančios teisės³⁹, tačiau šis teisių sąrašas nėra baigtinis. Atsižvelgiant į atitinkamos rinkos specifiką, kitos veto teisės taip pat gali būti vertinamos kaip suteikiančios kontrolę⁴⁰ bei gali būti individualiai svarstomos. Taip pat pažymėtina, kad ir vienos iš šių teisių turėjimas, gali lemti ūkio subjekto kontrolę⁴¹.

Šiame kontekste aktualus yra ir mažumos akcininkų apsaugą užtikrinančių teisių santykis su kontrolę suteikiančiomis teisėmis. Nors ši takoskyra iš pirmo žvilgsnio atrodo pakankamai aiški, praktikoje kyla daug neaiškumų dėl teisių priskyrimo atitinkamai kategorijai. Tokia atskirtis taip pat yra svarbi, kadangi mažumos akcininkų apsaugai skirtos teisės negali būti laikomos kontrolę suteikiančiomis teisėmis.

Įprasta akcininkų mažumos teisių apsauga yra susijusi su esminiais bendrosios įmonės sprendimais, tokiais kaip įstatų keitimas, kapitalo didinimas arba mažinimas ar įmonės likvidavimas. Pavyzdžiui veto teisė, neleidžianti parduoti bendrosios įmonės ar nutraukti jos veiklą, negali būti pagrindu bendrai kontrolei pripažinti⁴². Taip pat ir investicijos gali būti susietos su smulkiųjų akcininkų teisių apsauga- jeigu investicijos, kurioms reikia pagrindinių bendrovių pritarimo yra labai didelės, veto teisė gali būti artimesnė įprastam smulkiųjų akcininkų interesų gynimui, negu teisei priimti bendrą sprendimą dėl įmonės prekybos politikos. Taip pat priklausomai nuo atitinkamos rinkos, investicijų vaidmuo gali būti nereikšmingas ir nedaryti lemiamos įtakos ūkio subjekto veiklai⁴³.

Europos Komisija savo praktikoje yra nekartą pažymėjusi įvairias smulkiųjų akcininkų apsaugos teises: plėtimasis į naujas verslo sritis⁴⁴, teisė pritarti, nesistengiant perdėti užlaikyti, arba keisti verslo planą, ypač atsižvelgiant į verslo plano turinį bei jame aptariamus klausimus bei priimamus sprendimus, taip pat teisė keisti verslo planą,

37 2008 m. balandžio 16 d. Europos Sąjungos institucijų ir organų priimti komunikatai - Komisija - Komisijos suvestinis pranešimas dėl jurisdikcijos pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės, OL C 95, 2008 4 16, p. 62.

38 Ibid., p. 66.

39 Ibid., p. 69-71.

40 Ibid., p. 72.

41 Ibid., p. 68.

42 2008 m. balandžio 16 d. Europos Sąjungos institucijų ir organų priimti komunikatai - Komisija - Komisijos suvestinis pranešimas dėl jurisdikcijos pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės, OL C 95, 2008 4 16, p. 66.

43 Ibid., p. 71.

44 2006 m. rugsėjo 19 d. Europos Komisijos sprendimas Nr. COMP/M.4153 *Toshiba/Westinghouse*, p. 79.

jeigu bus patiriamas nuostolis, teisė blokuoti investicijas viršijus tam tikrą ribą arba teisė atleisti vadovą, jeigu nėra pasiekiami finansiniai rodikliai,⁴⁵.

ESTT taip pat yra pabrėžęs, kad esminės veto teisės leidžiančios įgyvendinti kontrolę yra susijusios su aukščiausio lygio vadovų paskyrimu arba biudžeto nustatymu⁴⁶. Taip pat ESTT yra išaiškinęs, kad teisė vetuoti turtines investicijas, investicijos į dukterines bendroves, galimybė blokuoti sprendimus kai yra investuojama į arba įsigyjamos kitos įmonės buvo pakankamas pagrindas pripažinti investicijų veto teisę leidžiančia daryti lemiamą įtaką ūkio subjekto veiklai, ypač atsižvelgiant į sąlyginai mažą sumą nuo kurios tokia teisė atsiranda palyginus su pradine ūkio subjekto investicija⁴⁷. Taip pat ESTT savo praktikoje tam tikras teises laiko papildomomis, bet ne pagrindinėmis, kontrolę suteikiančiomis teisėmis taip aiškiai atskirdamas kontrolę suteikiančias teises⁴⁸.

Panašios pozicijos iš pirmo žvilgsnio laikosi ir Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau – LVAT). Kaip yra pažymėjęs LVAT kontrolė koncentracijos vertinimo prasme nustatoma atsižvelgiant tiek į kiekybinius, tiek ir į kokybinius įgyjamos galios kriterijus⁴⁹. Nors kontrolės sąvoka nustatant koncentraciją yra savarankiška konkurencijos teisės kategorija ir jos samprata ar interpretavimas kitose teisės srityse nebūtinai yra lemiamas veiksnys, aiškinant ją pagal Konkurencijos įstatymą, *lemiamos įtakos* atsiradimą gali sąlygoti Lietuvos Respublikoje galiojančių įstatymų nuostatos ir jose įtvirtintos konkrečios asmenims suteikiamos teisės⁵⁰. Taigi, kiekybinis mažumos akcijų skaičius nelemia kontrolės *per se*, nors jis ir gali būti tinkamas indikatorius apie galimą ūkio subjekto kontrolės įgijimą, dėl ko yra svarbu analizuoti kokybinius įgyjamos įtakos kriterijus. Tokią LVAT pozicija patvirtina ir kiti išaiškinimai: „vien ta aplinkybė, kad atitinkamas ūkio subjektas įsigijo kito ūkio subjekto akcijų kiekį, lemiantį ¼ ar didesnės kito ūkio subjekto balsavimo teisių įgijimą, pati savaime nepatvirtina kontrolės įgijimo ir

45 2009 m. rugsėjo 8 d. Europos Komisijos sprendimas Nr. COMP/M.5533 *Bertelsmann/KKR/JV*, p. 20-21.

46 2014 m. liepos 11 d. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sprendimas byloje *Sasol and Others/Commission* T-541/08, p. 119.

47 Toshiba suteiktos turtinių investicijų (šios nuostatos 12 punktas), taip pat investicijų į bendrovės steigimą, kapitalo formavimą, jos įsigijimą arba į kitokio pobūdžio veiklą, kurias atliekant reikia pervesti vieno milijardo jenių arba didesnę sumą (šios nuostatos 8 punktas), veto teisės arba investicijų į paskolas dukterinėms bendrovėms ir kitiems subjektams, kai šių investicijų vertė yra lygi vienam milijardui jenių arba viršija šią sumą (šios nuostatos 9 punktas), veto teisės. Be to, kaip nurodo Komisija, atsižvelgiant į pradinę ieškovės investiciją į MTPD, siekusią 26,5 mlrd. jenių, šios sumos neatrodo pernelyg didelės, todėl atitinkama veto teisė gali būti įrodymas, kad ieškovė galėjo daryti lemiamą įtaką MTPD elgesiui rinkoje. 2015 m. rugsėjo 9 d. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sprendimas byloje *Toshiba/Commission* T-104/13.

48 *Ibid.*, p 113.

49 LVAT 2012 m. kovo 1 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A502-1668/2012, *AB „City Service“ v Konkurencijos taryba*.

50 *Ibid.*

nesudaro pagrindo preziumuoti atitinkamus faktus, ši aplinkybė visų koncentracijai svarbių faktų kontekste gali būti vertinama, kaip reikšmingas veiksnys, patvirtinantis realią galimybę įgyti ūkio subjekto kontrolę ir tokiu būdu atitinkamai įgyvendinti koncentraciją⁵¹. Nors tokiam teiginiui ir galima iš dalies pritarti, darbo autoriaus nuomone, kiekybinė akcijų išraiška jokių atveju neturėtų būti laikoma reikšmingu veiksmu kontrolei įgyti. Egzistuojant akcijų bei jų suteikiamų teisių apimčių įvairovei, kontrolei nustatyti kiekybinis akcijų skaičius, ypač sietinas su 1/4⁵² balsavimo teisių įgijimu, negali būti laikomas pakankamu pagrindu kontrolei net ir patvirtinti, kadangi tokio akcijų paketo įgijėjas galėtų vetuoti tikrai pirmumo teisės atšaukimą⁵³, kuris, lemiamos įtakos kontekste, neturėtų jokių svarbių padarinių ūkio subjekto veiklai. Konkurencijos tarybos praktikoje susiklostę atvejai patvirtina šią tezę. Pavyzdžiui, nors 8,25 proc. akcijų paketas buvo pagrindas įtarimui dėl galimos kontrolės kilti⁵⁴, buvo atsižvelgta į platų tokio akcininko teisių turinį, kilusį iš akcininkų sutarties, kuris buvo platesnis nei tik pirmumo teisės atšaukimas. Taigi, tik akcijų paketo suteikiamos teisės galėtų patvirtinti arba paneigti kontrolės faktą.

Argumentų tokiai pozicijai paremti galima rasti ir Konkurencijos tarybos sprendimuose, kuriuose buvo pažymėta, kad vertinama tik tokia įtaka, kuri yra daroma esminėms bei strateginės svarbos ūkio subjekto veiklos sritims. Sprendimai dėl valdymo organų narių skyrimo, biudžeto ir verslo plano tvirtinimo turėtų būti laikomi strateginės svarbos ūkio subjekto veiklai. Išskirtiniais atvejais taip pat svarbu nustatyti, kokią įtaką ūkio subjekto konkurenciniam elgesiui gali turėti jo kainodaros, gamybos apimčių, inovacijų, kitų strateginių kintamųjų kontrolė. Taigi, kontrolės tyrimas labai priklauso nuo individualių aplinkybių⁵⁵.

Vis dėlto, LVAT vengia įvardinti bei atskirti smulkiųjų akcininkų apsaugos teises nuo kontrolę suteikiančių teisių. Pavyzdžiui yra įvardijama, kad strategiškai svarbiais įmonei sprendimais buvo, *inter alia*, kvalifikuota balsų dauguma priimami visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimai⁵⁶, tačiau detaliam įvertinimui šios veto teisės turinį nėra aišku, kuri iš keturių kertinių lemiamą įtaką suteikiančių teisių šiuo atveju yra blokuojama

51 Ibid.

52 Šiuo metu galiojančioje redakcijoje yra nurodyta 1/3 riba. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 3 str. 18 d., Valstybės žinios, 1999, Nr. 30-856.

53 Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas 28 str. 2 d., Valstybės žinios, 2000-07-31, Nr. 64-1914.

54 2016 m. gegužės 12 d. Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos nutarimas dėl akcinės bendrovės "Akmenės cementas", HeidelbergCement Northern Europe AB ir UAB "Gerdukas" veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 5 straipsnio, 9 straipsnio 2 dalies, 10 straipsnio 1 dalies ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio reikalavimams tyrimo nutraukimo Nr. 1S-63/2016

55 LVAT 2013 m. balandžio 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A520-634/2013, *Corporation of European Pharmaceutical Distributors N.V. v Konkurencijos taryba*.

56 Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas 28 str. Valstybės žinios, 2000-07-31, Nr. 64-1914.

ir kaip ūkio subjekto veiklai lemiamą įtaką galėtų daryti teisė vetuoti tokius sprendimus. Nors teismo galutinis sprendimas ir buvo teisingas, smulkiųjų akcininkų teisių apsaugai skirtos teisės Lietuvos teismų praktikoje nėra aiškiai atskiriamos nuo kitų kontrolinių teisių. Tokia pozicija vertinant tiek iš ESTT praktikos, tiek iš Europos Komisijos sprendimų prizmės yra pakankamai neaiški bei nenuosekli. Todėl šiuo metu suformuota teismo praktika neleidžia identifikuoti smulkiųjų akcininkų apsaugai užtikrinti skirtų teisių nuo kontrolę suteikiančių teisių. Vis dėlto įvertinus kvalifikuota dauguma priimamus sprendimus, negalima daryti išvados, kad tokios teisės suteikia galimybę ūkio subjektui daryti lemiamą įtaką kito ūkio subjekto veiklai bei turėtų būti priskiriamos prie smulkiųjų akcininkų apsaugos teisių.

Kontrolės suteikiamų teisių kontekste pažymėtinas ir mažiausias akcijų paketas, kuriuo remiantis Konkurencijos tarybai buvo kilę įtarimų⁵⁷ dėl ūkio subjekto kontrolės – 8,25 proc. Tiesa, minėtu atveju buvo sudaryta ir akcininkų sutartis, kuri suteikė teisę tokio akcijų paketo savininkui kelti kandidato išrinkimo į valdybą klausimą⁵⁸, taip pat buvo numatyta kapitalinių investicijų ir investicijų į naują verslą priskirtinų valdybos kompetencijai veto teisė⁵⁹ bei teisė gauti informaciją⁶⁰. Konkurencijos taryba, įvertinusi aukščiau pateiktas aplinkybes, nustatė, kad suteikiamos teisės leistų blokuoti bet kokio dydžio veiklai svarbias investicijas. Taip pat buvo išskirta ir galimybė blokuoti susijusių asmenų sandorius. Nors ne bet kokios akcininkų turimos teisės pripažįstamos suteikiančios kontrolės teisę, o tik veto teisės dėl strateginių įmonės sprendimų, be to, jos turi būti platesnės nei veto teisės, paprastai priskiriamos smulkiųjų akcininkų kaip investuotojų į įmonę finansiniams interesams apsaugoti, šiuo atveju susiję sandoriai bei jų blokavimas būtų galėjęs suteikti galimybę daryti *lemiamą įtaką* bendrovei, t. y. jų svarba bendrovės veiklai, galimybės pakeisti sandorius kitais bei galimybė blokuoti investicijas, sąlygotų galimybę daryti tokią įtaką. Taigi, tokiu atveju, buvo vertinama šių teisių svarba ūkio subjekto veiklai.

57 Buvo priimtas Konkurencijos tarybos sprendimas nutraukti tyrimą dėl to, kad jis neatitinka veiklos prioriteto bei ūkio subjektas prisiimė įsipareigojimus bei šioje situacijoje nebuvo priimtas galutinis Konkurencijos tarybos sprendimas. 2016 m. gegužės 12 d. Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos nutarimas dėl akcinės bendrovės “Akmenės cementas”, HeidelbergCement Northern Europe AB ir UAB “Gerdukas” veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 5 straipsnio, 9 straipsnio 2 dalies, 10 straipsnio 1 dalies ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio reikalavimams tyrimo nutraukimo Nr. 1S-63/2016.

58 2016 m. gegužės 12 d. Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos nutarimas dėl akcinės bendrovės “Akmenės cementas”, HeidelbergCement Northern Europe AB ir UAB “Gerdukas” veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 5 straipsnio, 9 straipsnio 2 dalies, 10 straipsnio 1 dalies ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio reikalavimams tyrimo nutraukimo Nr. 1S-63/2016.

59 Ibid., para. 9.

60 Ibid., para. 10.

Labai svarbiu kontrolei pripažinti aspektu yra laikomas ir galimybės *realumas*. Atsižvelgiant į koncentracijų kontrolės paskirtį ir esmę, teisės, kurias suteikia įsigyjamoms akcijoms, įgyvendinimas ir koncentracijos įgyvendinimas nėra tapačios kategorijos. Koncentracijos įgyvendinimas savo turiniu apima realios galimybės realizuoti kontrolę įgijimą. Jeigu iš sutarčių, įstatymų ar kitų aplinkybių yra matyti, kad tokia galimybė yra sudaryta, koncentracijų kontrolės prasme nėra svarbu, kokios subjektyvios, objektyvios, šalutinės, tiesioginės ar netiesioginės aplinkybės galėjo sutrukdyti tokią galimybę faktiškai realizuoti. Vienintelis galimybės įgyvendinti kontrolę kito ūkio subjekto atžvilgiu kriterijus yra reikalavimas, kad tokia galimybė būtų reali ir kad ji atsirastų iš sutarties, įstatymo ar faktinės situacijos. Reali galimybė šiuo atveju suprantama, kaip galimybė, kuri atitinka tikrovę, nėra įsivaizduojama ir kurią iš esmės galima, įmanoma įvykdyti⁶¹. Tiesa, šiuo atveju pažymėtina ir kita situacija, kai vertinant kontrolę yra svarbus visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų turinys bei visuotinio susirinkimo balsavimo lankomumas. Atsižvelgiant į visuotinių akcininkų susirinkimo balsavimo rezultatus, net ir didžiosios akcijų dalies neturintis ūkio subjektas gali būti laikomas lemiamą įtaką įgyvendinančiu ūkio subjektu, net ir neturint pakankamo akcijų paketo⁶². Tokios situacijos yra būdingos listinguojamoms bendrovėms, kur egzistuoja didelis akcijų pasidalijimas ir ne visi akcininkai gali dalyvauti susirinkime bei mažumos akcijų paketo savininkas tampa kontrolę turinčiu ūkio subjektu.

Taip pat lingvistinė bei sisteminė Konkurencijos įstatymo nuostatų analizė patvirtina, kad kontrolės įgijimas, taigi koncentracijos įgyvendinimas, nėra siejamas su būtinybe nustatyti, jog konkretus ūkio subjektas faktiškai naudojosi (naudojasi) galimybe daryti lemiamą įtaką kito ūkio subjekto veiklai, kas priešingu atveju lemtų pačios koncentracijų kontrolės esmės ir sistemos iškreipimą, paneigtų šios kontrolės tikslus ir paskirtį *ex ante* būdu prižiūrėti, jog nekiltų grėsmė konkurencijos struktūrai⁶³. Taigi,

61 LVAT 2012 m. kovo 1 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A502-1668/2012, AB „City Service“ v Konkurencijos taryba.

62 Pranešimo dėl koncentracijos sąvokos 14 punkte nurodyta, kad vienvaldė kontrolė gali būti įgyjama ir „kvalifikuotos mažumos“ atveju, tai gali būti nustatyta remiantis teisinėmis ir (arba) faktinėmis aplinkybėmis. Kiek tai susiję su mažumos akcininko vykdoma vienvalde kontrole *de facto*, minėto pranešimo 14 punkte nurodyta, kad taip įvyksta, pavyzdžiui, tada, kai yra didelė tikimybė, kad akcininkas turės balsų daugumą akcininkų susirinkime, nes likusios akcijos labai išbarstytos. Tada yra maža tikimybė, kad visi smulkūs akcininkai dalyvaus ar bus atstovaujami. Vertinant, ar yra vienvaldė kontrolė, ar jos nėra, bus remiamasi būtent akcininkų dalyvavimu ankstesniais metais. Jei, remiantis visuotiniame akcininkų susirinkime dalyvaujančių akcininkų skaičiumi, mažumos akcininkas nuolat turi balsų daugumą tame susirinkime, aptariamas mažumos akcininkas laikomas vykdančiu įmonės vienvaldę kontrolę. Žr. pav. 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sprendimas byloje T-332/09 *Electrabel/Commission*, 47 p.

63 LVAT 2012 m. kovo 1 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A502-1668/2012, AB „City Service“ v Konkurencijos taryba.

svarbu, kad egzistuoti reali galimybė nepriklausomai nuo to, ar ūkio subjektas ja pasinaudojo.

Taigi, kontrolę suteikiančiomis teisėmis yra laikomos pagrindinės ūkio subjekto veiklą galinčios įtakoti teisės, t. y. teisė priimti arba galimybė blokuoti sprendimus dėl investicijų, biudžeto, verslo sprendimų ar aukščiausio lygio vadovų paskyrimo. Vis dėlto, priklausomai nuo individualios situacijos bei aplinkybių ir kitos teisės gali būti laikomos kontrolę suteikiančiomis teisėmis. Didelę reikšmę kontrolės nustatymui turi ir galimybės realumas.

1.2. Nekontrolinių aktyvių mažumos akcininkų teisių turinys

Identifikavus kontrolines teises kyla klausimas dėl nekontrolinio akcijų paketų suteikiamų teisių nustatymo. Nors iš pirmo žvilgsnio tai neatrodo reikšminga, nekontrolinio aktyvaus mažumos akcijų paketo teisių nustatymas yra labai svarbus įtakos kito ūkio subjekto veiklai kontekste. Nekontrolinis aktyvus mažumos akcijų paketas, priklausomai nuo nacionalinių teisės normų, gali būti įgyjamas ir be kompetentingos konkurencijos priežiūros institucijos sutikimo⁶⁴. Nors nekontrolinis aktyvus mažumos akcijų paketas⁶⁵ pasižymi pakankamai panašiomis savybėmis bei suteikiamų teisių turiniu ir apimtimi kaip ir bendrą kontrolę suteikiantis akcijų paketas, t. y. jis leidžia ūkio subjekto veiksmams daryti įtaką, tačiau įtakos laipsnis yra mažesnis negu turint ūkio subjekto kontrolę. Dažniausiai tokio mažumos akcijų paketo savininkas gali paskirti vieną ar kelis valdymo (priežiūros) organo narius, turi priėjimą prie komerciškai reikšmingos ūkio subjekto informacijos bei taip gali sukurti ūkio subjektams galimybę bendradarbiauti bei prižiūrėti kito ūkio subjekto veiksmus⁶⁶. Todėl, nustatyti tiksliai aktyvaus mažumos akcijų paketo suteikiamas teises bei jų apimtį yra svarbu, kadangi tokios teisės gali lemti konkuruojančios bendrovės elgesio varžymą bei padidina antikonkurencinių padarinių tikimybę.

64 Pagal nacionalines teisės normas nekontrolinis mažumos akcijų paketas turi būti įgyjamas su nacionalinės priežiūros institucijos leidimu Austrijoje, Vokietijoje, Jungtinėje karalystėje, Japonijoje, Brazilijoje, Jungtinėse Amerikos Valstijose. Žr. European Commission. *Support study for impact assessment concerning the review of Merger Regulation regarding minority shareholdings* [interaktyvus]. Report by Spark Legal Network and Queen Mary University of London, 2016 [žiūrėta 2017 m. kovo 25 d.]. Prieiga per internetą: <<http://ec.europa.eu/competition/publications/reports/KD0416839ENN.pdf>>.

65 Magistro darbe aktyvus mažumos akcijų paketas yra suprantamas kaip leidžiantis daryti materialią įtaką (angl. - *material influence*), bet ne lemiamą įtaką ūkio subjektui.

66 PINI, G. D. Passive – Aggressive Investments: Minority Shareholdings and Competition Law [interaktyvus]. *European Business Law Review*, 2012, Nr. 5, 25 t., psl. 586 [žiūrėta 2017 m. kovo 27 d.]. Prieiga per internetą: <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2233350>.

Nors Lietuvos teisinė sistema nenumato galimybės Konkurencijos tarybai nagrinėti nekontrolinių mažumos akcijų paketų, kai kuriose jurisdikcijose ši teisė yra suteikiama⁶⁷. Tam yra pasitelkiama *materialios įtakos* arba *konkurencijai svarbaus ryšio* sąvokos. Jurisdikcijose, kuriose mažumos akcijų paketų įgijimas yra kontroliuojamas, yra buvę įvairių pavyzdžių leidžiančių identifikuoti teises įgalinančias akcininką daryti materialią įtaką ūkio subjekto veiksmams. Įprastai materialinė įtaka gali būti pripažįstama dėl turimo akcijų paketo dydžio, specialių kitų susitarimų arba galimybės daryti įtaką ūkio subjekto valdymo organams⁶⁸. Pavyzdžiui, Jungtinėje Karalystėje įtaką suteikiančiomis teisėmis yra laikomos teisės, padedančios blokuoti specialias rezoliucijas, t. y. pirmumo teisės atšaukimas, įstatų pakeitimas bei įstatinio kapitalo sumažinimas bei padidinimas⁶⁹, ir teisės nominuoti valdybos narį. Tiesa, tam tikrais atvejais nacionalinė konkurencijos priežiūros institucija, vertindama galimybę daryti įtaką strateginiams bei komerciniams sprendimams, atsižvelgia ir į įsigyjamosios įmonės statusą bei patirtį⁷⁰.

Vokietijoje teisėmis, leidžiančiomis identifikuoti konkurencijai reikšmę turintį ryšį įsigyjant nekontrolinius mažumos akcijų paketus, buvo pripažintos: teisė nominuoti valdybos narį, konsorciumo susitarimai susiję su balsavimu visuotiniame akcininkų susirinkime, veto teisės susijusios su akcijų pardavimu bei tam tikrų sutarčių įvykdymu bei sudarymu, pirmumo teisė įsigyti akcijas, teisė pasirinkti trečiąją šalį įsigyti akcijas konkurencijos priežiūros institucijos intervencijos atveju, specialios balsavimo teisės visuotiniame akcininkų susirinkime, patariamųjų tarybų sukūrimas, kurios turėtų pritarti investiciniams planams, žemas visuotinio akcininkų susirinkimo lankomumas⁷¹. Tačiau

67 Austrija, Vokietija, Jungtinė karalystė, Japonija, Brazilija, Jungtinės Amerikos Valstijos. Žr. European Commission. *Support study for impact assessment concerning the review of Merger Regulation regarding minority shareholdings* [interaktyvus]. Report by Spark Legal Network and Queen Mary University of London, 2016 [žiūrėta 2017 m. kovo 25 d.]. Prieiga per internetą: <<http://ec.europa.eu/competition/publications/reports/KD0416839ENN.pdf>>.

68 Competition & Markets Authority *Mergers: Guidance on the CMA's jurisdiction and procedure*, 2014, p. 4.14-4.17. [interaktyvus; žiūrėta 2017 m. kovo 20 d.] Prieiga per internetą: <https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/384055/CMA2__Mergers_Guidance.pdf>.

69 Jungtinės Karalystės Bendrovių aktas 21, 571 ir 626 straipsniai. [interaktyvus, žiūrėta 2017 m. kovo 30 d.] Prieiga per internetą: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/46/pdfs/ukpga_20060046_en.pdf>.

70 European Commission. *Support study for impact assessment concerning the review of Merger Regulation regarding minority shareholdings* [interaktyvus]. Report by Spark Legal Network and Queen Mary University of London, 2016, psl. 16 [žiūrėta 2017 m. kovo 25 d.]. Prieiga per internetą: <<http://ec.europa.eu/competition/publications/reports/KD0416839ENN.pdf>>. Taip pat žiūrėti 2013 m. rugpjūčio 28 d. Jungtinės Karalystės Konkurencijos komisijos sprendimą *Ryanair/Aer Lingus merger inquiry*, p. 4.31.

71 European Commission. *Support study for impact assessment concerning the review of Merger Regulation regarding minority shareholdings* [interaktyvus]. Report by Spark Legal Network and Queen Mary University of London, 2016, psl. 22 [žiūrėta 2017 m. kovo 25 d.]. Prieiga per internetą: <<http://ec.europa.eu/competition/publications/reports/KD0416839ENN.pdf>>.

net ir šios teisės yra kritikos objektas⁷². Nors dauguma išvardintų teisių ir yra suteikiamos 25 % mažumos akcinį paketą turinčiam ūkio subjektui bei galbūt leidžia svarstyti galimos įtakos atsiradimą, praktikoje išvardintų teisių visuma bei galimybė turėti priėjimą prie informacijos yra labai ribojamos kitų reikalavimų valdymo organams⁷³, kas leidžia kelti klausimų apie realią galimybę daryti įtaką.

Tuo metu, Jungtinėse Amerikos Valstijose bet koks akcijų paketo, viršijančio 10 proc. ribą, įgijimas, tenkinantis pajamų kriterijų, yra praneštinas, tačiau ši riba negalioja, kai akcijas įgyja konkurentas⁷⁴. Taip pat tokio akcijų paketo įgijimui nėra keliami ir materialios įtakos ar kito mažesnio laipsnio nei lemiamą įtaka reikalavimai, o mažumos akcijų paketo įgijimo uždraudimui nėra reikalaujamas kontrolės įgijimo faktas - užtenka nustatyti neigiamus konkurencijai padarinius. Tačiau egzistuoja ir išimtis dėl investicinių akcijų paketo įsigijimo - akcijų paketo riba yra pakeliama iki 15 proc. Taip pat vertinant investuotojų statusą yra identifikuotos ir teisės besikertančios su investavimo tikslu bei leidžiančios ir šioje jurisdikcijoje išvelgti galimybę daryti įtaką, t. y. teisė skirti įsigyjamosios įmonės valdybos nari; teisė teikti siūlymus visuotiniam akcininkų susirinkimui; balsavimo teisės perleidimas (angl. *solicitating proxy*); kontrolinio akcininko, direktoriaus, darbuotojo darbas ir įsigyjamojoje įmonėje; konkurento statusas; bent vieno iš aukščiau paminėtų teisių turėjimas kitame įsigyjamosios įmonės kontrole turinčiame akcininke⁷⁵.

Taip pat kartu su mažumos akcijų paketo įsigijimu įgyjamos įtaką bei antikonkurencinių padarinių tikimybę padidinančios teisės gali būti identifikuotos remiantis ir Europos Komisijos praktika⁷⁶. Pavyzdžiui, *Thyssen/Krupp*⁷⁷ susijungime mažumos akcijų paketas suteikė pirmumo teisę (angl. - *first refusal*), bei egzistavo vadinamieji susiję direktoriai, o egzistuojanti oligopolinė rinkos struktūra leido įtarti galimą konkurencijos sumažėjimą. *Nordbanken/Postgirot*⁷⁸ įsigijimo atveju mažumos akcijų paketas kėlė įtarimų dėl galimybės paskirti atstovą į valdybą, vetuoti naujų akcijų

72 SCHMIDT, J. P. Germany: Merger Control Analysis of Minority Shareholdings – A Model for the EU? [interaktyvus] *Competition Law Journal*, 2013, Nr. 2, psl. 19-30 [žiūrėta 2017 m. kovo. 25]. Prieiga per internetą: <<https://m.mayerbrown.com/Files/Publication/86fd2541-6053-4730-8c20eed6aaf1aee7/Presentation/PublicationAttachment/752a0d02-afa7-4f1483b215a4eae06ae0/Competition%20Law%20Journal%20Schmidt.pdf>>.

73 Ibid., p. 28-30

74 European Commission. *Support study for impact assessment concerning the review of Merger Regulation regarding minority shareholdings* [interaktyvus]. Report by Spark Legal Network and Queen Mary University of London, 2016, psl. 32 [žiūrėta 2017 m. kovo 25 d.]. Prieiga per internetą: <<http://ec.europa.eu/competition/publications/reports/KD0416839ENN.pdf>>.

75 Ibid., psl. 22-23.

76 Europos Komisija gali peržiūrėti mažumos akcijų paketą keliamas problemas kitos koncentracijos kontekste bei identifikavus problemas įpareigoti šalis parduoti akcijų dalį.

77 1998 m. balandžio 14 d. Europos Komisijos sprendimas byloje Nr. IV/M.1080, *Thyssen/Krupp*.

78 2001 m. lapkričio 8 d. Europos Komisijos sprendimas byloje Nr. COMP/M.2567 *Nordbanken/Postgirot*.

išleidimą, įstatų pakeitimą, įstatinio kapitalo sumažinimą bei priėjimą prie konfidencialios verslo informacijos⁷⁹. Taigi, visos išvardintos teisės galėjo lemti įtaką bendrovės veiklai bei atitinkamai sukelti neigiamus konkurencijai padarinius, kas patvirtina ir nacionalinių konkurencijos institucijų poreikį vertinti šias teises kaip suteikiančias įtaką bei reikalaujančios detalesnio įvertinimo.

Lietuvoje mažumos akcijų paketų savininkai, priklausomai nuo akcijų paketo, gali naudotis pakankamai riboto pobūdžio teisėmis. Akcininkas, turintis 1/3 akcijų paketą, gali blokuoti sprendimus, kurie turi būti priimami kvalifikuotos balsų daugumos - keisti bendrovės įstatus, padidinti bei sumažinti įstatinį kapitalą, taip pat dėl pelno (nuostolių) paskirstymo, bendrovės reorganizavimo, pertvarkymo ar restruktūrizavimo⁸⁰. 1/4 akcijų paketo savininkas gali blokuoti sprendimą atšaukti akcininkams pirmumo teisę įsigyti bendrovės išleidžiamų konkrečios emisijos akcijų ar bendrovės išleidžiamų konkrečios emisijos konvertuojamų obligacijų⁸¹.

Akcininko teisė į informaciją⁸² yra taip pat labai reikšminga vertinant įgijimą konkurencijos teisės požiūriu. Lietuvoje galiojančią prieinamą akcininkui informaciją galima skirstyti į: teisę į viešą informaciją, teisę į informaciją susijusią su visuotiniu akcininkų susirinkimu, teisę į informaciją apie bendrovę ir jos veiklą laikotarpiu tarp akcininkų susirinkimų bei teisė į informaciją apie bendrovę ir jos veiklą, kuri įgyvendinama pasitelkus profesionalus.⁸³ Tačiau Lietuvoje akcininko teisė gauti informaciją yra pakankamai ribota, kadangi net ir kontrolę turinčio akcininko prašymo atveju bendrovė gali atsisakyti pateikti atsakymus į akcininko klausimus, jeigu jie susiję su bendrovės komercine (gamybine) paslaptimi, konfidencialia informacija. Taip pat didžioji dalis pagal įstatymus leidžiamos akcininkui gauti informacijos⁸⁴ yra vieša⁸⁵. Tuo metu ne viešą informaciją prieinamą mažumos akcijų paketo savininkui gali būti atsisakoma suteikti, jeigu ji yra susijusi su bendrovės komercine (gamybine) paslaptimi, konfidencialia informacija. Valdybos nario atveju egzistuoja panašus saugiklis - valdybos

79 Ibid., para. 53.

80 Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas 28 str. 1 d. Valstybės žinios, 2000-07-31, Nr. 64-1914.

81 Ibid., 28 str. 2 d.

82 Ibid., 16 str. 4 d.

83 MIKALONIENĖ, L. *Uždarnosios akcinės bendrovės akcininko teisės ir jų gynimo būdai*: monografija. VĮ Registrų centras: Vilnius, 2015, psl. 160.

84 Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas 18 str. 1 d., Valstybės žinios, 2000-07-31, Nr. 64-1914.

85 Vieša informacija galima laikyti bendrovės teikiamą Juridinių asmenų registrui informaciją: bendrovės įstatus, metinių ir tarpinių finansinių ataskaitų rinkinius, bendrovės metinius ir tarpinius pranešimus, auditoriaus išvadas ir audito ataskaitas, informaciją apie stebėtojų tarybos ir valdybos narius, o taip pat tam tikrus visuotinio akcininkų susirinkimų protokolus ar stebėtojų tarybos ir valdybos narių posėdžių protokolus. MIKALONIENĖ, L. *Uždarnosios akcinės bendrovės akcininko teisės ir jų gynimo būdai*: monografija. VĮ Registrų centras: Vilnius, 2015, psl. 160.

nariai privalo saugoti bendrovės komercines (gamybines) paslaptis, konfidencialią informaciją, kurias sužinojo būdami valdybos nariais⁸⁶. Taigi, bent jau įstatyme nustatytos teisės į informaciją ribos leidžia daryti pagrįstą išvadą, kad mažumos akcijų paketo savininkas neturės teisės prieiti prie konfidencialios ir komerciškai svarbios informacijos.

Taigi, nors Lietuvos teisinėje sistemoje materialios įtakos sąvoka nėra apibrėžiama, nekontrolinių mažumos akcijų paketų suteikiamas teises galima būtų lyginti su kitose jurisdikcijose suteikiamomis teisėmis. Tiek Jungtinėje karalystėje, tiek ir Vokietijoje materialios įtakos sąvoką apima specialias rezoliucijas, kurios savo turiniu yra adekvačios akcinių bendrovių įstatyme numatytoms teisėms, kas uždarytų akcinių bendrovių atveju *galėtų kelti* materialios įtakos įgijimo klausimą. Tuo metu, akcinių bendrovių atveju pareiga sudaryti stebėtojų taryba arba valdyba⁸⁷ leidžia daryti išvadą, kad kartu su mažumos akcijų paketo įgijimu yra *įgyjama* ir galimybė daryti materialią įtaką. Svarbią reikšmę tyrimo tikslams taip pat turi ir galimybė blokuoti pirmumo teisės atšaukimą. Autoriaus manymu, įprastais atvejais tokia teisė neturėtų būti laikoma pakankamu pagrindu materialios įtakos darymui, tačiau atsižvelgiant į Vokietijos teismų praktikoje identifikuotas papildomas teises, individualiais atvejais net ir šios teisės turėjimas galėtų būti laikomas pakankamu galimybei daryti materialią įtaką ūkio subjekto veiklai.

Taip pat analizuojant galimas materialią įtaką suteikiančias teises kyla klausimų, kurios iš jų leidžia daryti įtaką ūkio subjekto veiklai, o kurios yra tik mažumos akcininkų gynybą užtikrinančios teisės. Komisijos suvestiniame pranešime⁸⁸ yra pažymėta, kad mažumos akcininkams suteikiamos gynybinės teisės negali būti traktuojamos kaip suteikiančios kontrolę⁸⁹, tačiau įtakos, įskaitant materialią, klausimas nėra aptartas. Vis dėlto, analizuojant kitų šalių sprendimų turinį, galima daryti pagrįstą išvadą, kad kiekvienas atvejis yra vertinamas individualiai, t.y. yra vertinama šių teisių svarba ūkio subjekto veiklai, dėl ko įprastai smulkiojo akcininko apsaugai skirtos teisės gali būti vertinamos kaip suteikiančios materialią įtaką.

86 Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas 34 str. 14 d. Valstybės žinios, 2000-07-31, Nr. 64-1914.

87 Ibid., 19 str. 2 d.

88 2008 m. balandžio 16 d. Europos Sąjungos institucijų ir organų priimti komunikatai - Komisija - Komisijos suvestinis pranešimas dėl jurisdikcijos pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės, OL C 95, 2008 4 16.

89 Kontrolė įgyjama veto teisių pagrindu turi būti platesnio masto nei veto teisės, paprastai priskiriamos smulkiesiems akcininkams, siekiant apsaugoti jų kaip investuotojų į bendrąją įmonę finansinius interesus. Įprasta akcininkų mažumos teisių apsauga yra susijusi su esminiais bendrosios įmonės sprendimais, tokiais kaip įstatų keitimas, kapitalo didinimas arba mažinimas ar įmonės likvidavimas 2008 m. balandžio 16 d. Europos Sąjungos institucijų ir organų priimti komunikatai - Komisija - Komisijos suvestinis pranešimas dėl jurisdikcijos pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės, OL C 95, 2008 4 16, p. 66.

Taigi, materialią įtaką galima apibrėžti kaip galimybę daryti įtaką ūkio subjekto sprendimams susijusiems su elgesiu rinkoje. Sprendimai turėtų būti susiję su verslo valdymu ir įprastai apima strateginius sprendimus bei gebėjimą įgyvendinti pagrindinius komercinius tikslus. Nors ir ne visos veto teisės galėtų būti laikomos suteikiančiomis įtaką, akcinių bendrovių įstatyme numatytas kvalifikuotos daugumos reikalavimas gali būti laikomas leidžiančiu ūkio subjektui, galinčiam blokuoti tokius sprendimus, daryti materialią įtaką įmonės strateginiams sprendimams bei veiklai. Įstatinio kapitalo didinimas gali neleisti pasiskolinti lėšų bendrovei, kas galėtų individualiais atvejais lemti tam tikrą įtakos laipsnį; taip pat pirmumo teisės atšaukimo reikalavimas neleistų į akcinės bendrovės vidų įsileisti trečiųjų asmenų taip stabdant bendrovės konkurencinį potencialą. Tokią poziciją patvirtina ir Vokietijoje identifikuotos papildomos teisės, kurios leido daryti įtaką ūkio subjekto veiklai, ypač veto teisės susijusios su akcijų pardavimu, tam tikrų sutarčių įvykdymu ir sudarymu bei pirmumo teisė įsigyti akcijas. Taip pat materialią įtaką suteikiančiomis teisėmis galima identifikuoti teisę nominuoti valdybos narį. Pažymėtina ir tai, kad bent jau remiantis įstatyminiu pagrindu teisė į komercinę ir konfidencialią informaciją yra riboto pobūdžio bei neturėtų kelti konkurencijos problemų, kol yra laikomasi nustatytų ribų, tačiau priėjimo prie konfidencialios informacijos atveju, tokia teisė turėtų rimtų pasekmių konkurencijai rinkoje. Vis dėlto kiekvienu atveju teisių turinys turėtų būti vertinamas individualiai priklausomai nuo ūkio subjekto veiklos poreikių bei bendros aiškios taisyklės nustatyti nėra įmanoma.

1.3. Nekontroliniai pasyvūs mažumos akcijų paketai bei poreikis spręsti jų keliamas problemas

Nekontroliniai pasyvūs mažumos akcijų paketas - tai akcijų paketas, kuris nesuteikia pakankamai teisių daryti įtaką ūkio subjekto veiklai⁹⁰, todėl tokio mažumos akcijų paketo įgijimas suteikia jį įsigyjančiam ūkio subjektui tik finansinę naudą. Nors ir yra teigiama kad tiek aktyvaus, tiek pasyvaus mažumos akcijų paketo įsigijimas gali privesti prie vieno iš keleto neigiamų pasekmių, tačiau dauguma autorių visgi pripažįsta, kad atsižvelgus į galimų veiksmų apimtį pasyvus mažumos akcijų paketo įsigijimas sukels mažesnę antikonkurencinį efektą⁹¹, kuri konkurencijos priežiūros institucijos dėl sąlyginai mažareikšmio poveikio turėtų vengti spręsti.

90 PINI, G. D. Passive – Aggressive Investments: Minority Shareholdings and Competition Law [interaktyvus]. *European Business Law Review*, 2012, Nr. 5, 25 t., psl. 576. [žiūrėta 2017 m. kovo 27 d.]. Prieiga per internetą: < https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2233350 >.

91 Ibid.

Nors nekontrolinis pasyvus mažumos akcijų paketas nesuteikia jokių aktyvių teisių daryti įtaką ūkio subjekto veiksmams, teisė gauti dividendus arba likviduoti turimą akcijų paketą leidžia išnaudoti konkurencijos problemų suteikiamą naudą išsimokant dividendus arba likviduojant akcijų paketą bei įsisavinant gaunamą naudą per akcijų vertės padidėjimą. Tokiu atveju ūkio subjektai, turintys mažumos akcijų paketą kitame toje pačioje atitinkamoje rinkoje veikiančiame ūkio subjekte, praranda paskatas varžytis, kadangi kainų didinimas ar produkcijos kiekio ribojimas gali atsipirkti kito ūkio subjekto gaunama nauda, t.y. sumažėjusi konkurencija mažintų paskatas varžytis kainomis. Taigi, teisė į dividendus ir teisė į likviduojamos bendrovės grynojo turto dalį bei akcijų likvidumas galėtų būti galimos naudos kylančios iš antikonkurencinio elgesio įsisavinimo kanalais. Nors dividendai nėra išmokami periodiškai, dividendo dydis nėra iš anksto žinomas, o pati procedūra priklauso nuo daugelio juridinių faktų⁹², tokia teisė leidžia įsisavinti neigiamus konkurencijai padarius pasireiškiančius konkurenciją ribojančių ūkio subjektų nauda. Net ir neturint kontrolės, ūkio subjektas gali įsisavinti tokio elgesio naudą akcijų vertės padidėjimo forma.

Tiesa, išanalizavus mažumos akcijų paketų peržiūros teises kitose jurisdikcijose⁹³, nustatyta, kad tik Jungtinėse Valstijose galima kvestionuoti tokio paketo įgijimą, jeigu yra tenkinami atitinkami akcijų paketo dydžio bei pajamų reikalavimai⁹⁴. Pastebėtina, kad net ir šiuo atveju investiciniai mažumos akcijų paketų įgijimai iki 15 proc. patektų į išimtį, kas leistų išvengti pranešimo būtinybės. Daugelio valstybių patirtis taip pat galėtų būti pagrindui pozicijai, kad pasyvus mažumos akcijų paketas nesukelia pakankamų konkurencijos teisės problemų, verčiančių keisti teisinį reguliavimą įtvirtinant tokių paketų įsigijimo taisykles konkurencijos teisės atžvilgiu.

Tačiau, Autoriaus manymu, teisinio reguliavimo stoka neturėtų būti suprantama kaip pakankamas pagrindas minėtam akcijų paketų nereguliavimui. Siekiant pagrindinio konkurencijos tikslo - vartotojų gerovės⁹⁵, yra būtina stengtis identifikuoti bei atitinkamai išspręsti visas įmanomas konkurencijos problemas. Todėl nors beveik visos mažumos akcijų paketus turinčios teisė peržiūrėti konkurencijos priežiūros institucijos gali nagrinėti tik aktyvių mažumos akcijų paketų įsigijimą, šiuo atveju Jungtinėse Valstijose nustatytas reguliavimas, leidžiantis peržiūrėti ir pasyvius mažumos akcijų paketus, ūkio subjektams

92 MIKALONIENĖ, L. *Uždarosios akcinės bendrovės akcininko teisės ir jų gynimo būdai*: monografija. VĮ Registrų centras: Vilnius, 2015, psl. 127-128.

93 žr. Magistro darbo 1.2 dalį.

94 European Commission. *Support study for impact assessment concerning the review of Merger Regulation regarding minority shareholdings* [interaktyvus]. Report by Spark Legal Network and Queen Mary University of London, 2016, psl. 32 [žiūrėta 2017 m. kovo 25 d.]. Prieiga per internetą: <<http://ec.europa.eu/competition/publications/reports/KD0416839ENN.pdf>>.

95 WHISH, R., BAILEY, D. *Competition Law* Oxford University Press, 2012, psl. 20-21.

viršijus pajamų ribas, turėtų būti sektinas kaip geriausias pavyzdys. Tai ypač pažymėtina atsižvelgiant į Lietuvoje egzistuojantį teisinį reguliavimą, kuriuo remiantis ūkio subjektas gali įgyti įtaką pagal įstatymus turėdamas net 33 % akcijų paketą, taigi dividendų arba akcijų dalis gali būti pakankamai didelė net ir neįgyjant teisių suteikiančių galimybę daryti įtaką ūkio subjekto veiksams, kas leistų pritaikyti ir šią nekoordinuojamą žalos teoriją.

Taigi, pasyvus mažumos akcijų paketas taip pat gali iš esmės prisidėti prie galimo konkurencijos ribojimo, nepalankaus vartotojams rinkos struktūros vystymosi bei ūkio subjektų elgesio⁹⁶. Todėl tokių paketų įsigijimas taip pat turėtų būti vertinamas ir, tikėtina, įtrauktas į būsimą sprendimo variantą. Tačiau tai taip pat leidžia teigti, kad tam tikrų ribų bei *saugių uostų* nustatymas yra reikalingas siektinam tikslui įgyvendinti, kadangi reikalavimas pranešti apie visų pasyvių mažumos akcijų paketų įsigijimo būtų perteklinis bei sukeltų didelį teisinį netikrumą bei perteklinę administracinę naštą ūkio subjektams. Vis dėlto net ir, nustačius saugius uostus, remiantis Jungtinių Valstijų pavyzdžiu būtų galima daryti išimtį ūkio subjektams, veikiantiems tokioje pačioje atitinkamoje rinkoje.

2. Mažumos akcijų paketų antikonkurencinis efektas

Ekonomikos teorija yra išskyrusi keletą galimų neigiamų konkurencijos padarinių. Šios problemos yra pagrįstos panašiais teiginiais kaip ir žalos teorijos susijusios su kontrolės įgijimu, ir paprastai atsiranda tik tuo atveju, kai sandoris padidina ūkio subjekto įtaką rinkoje⁹⁷. Remiantis tuo, galima teigti, kad nekontrolinių akcijų paketų įgijimas sukelia analogiškas pasekmes įmonių kontrolės įgijimui. Todėl taip pat, kaip ir kontrolės įgijimo atveju⁹⁸, yra išskiriami nekoordinuojami bei koordinuojami padariniai.

Nekoordinuojami padariniai gali kilti tais atvejais, kai įgytas nekontrolinis mažumos akcijų paketas paveikia įsigyjančiosios įmonės paskatas varžytis. Tuo metu, koordinuojami padariniai galėtų būti skatinami mažumos akcijų paketų arba susijusių

96 PINI, G. D. Passive – Aggressive Investments: Minority Shareholdings and Competition Law [interaktyvus]. *European Business Law Review*, 2012, Nr. 5, 25 t., psl. 591 [žiūrėta 2017 m. kovo 27 d.]. Prieiga per internetą: < https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2233350 >.

97 Įtakos rinkoje padidėjimas“ reiškia vienos ar kelių įmonių gebėjimą pelningai padidinti kainas, sumažinti prekių tiekimo ir paslaugų teikimo apimtį, pasirinkimą arba kokybę, sumažinti naujovių diegimo apimtį ar kitaip neigiamai paveikti konkurencijos veiksnius. Žr. Nehorizontaliųjų susijungimų vertinimo pagal Tarybos reglamentą dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės gairės (2008/C 265/07) 10 p. ir Gairės dėl horizontalių susijungimų vertinimo pagal Tarybos reglamentą dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės (2004/C 31/03) 8 p.

98 Gairės dėl horizontalių susijungimų vertinimo pagal Tarybos reglamentą dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės (2004/C 31/03), para. 22.

direktorių. Abu antikonkurenciniai padariniai paprastai yra nulemti dviejų veiksnių: (i) finansinio intereso; (ii) akcijų paketo suteikiamų teisių apimties. Tačiau nekoordinuojamų bei koordinuojamų padarinių pasireiškimas priklauso ir nuo šalių nepriklausančių faktorių: struktūrinių (pvz., rinkos koncentracijos lygio, įėjimo į rinką sąlygų, pirkėjo galios, vienu ar kelių ar diferencijuotų produktų pobūdžio, diversijos santykio, rinkos skaidrumo bei rinkoje egzistuojančių struktūrinių ryšių) arba specifinių sandoriui (pvz., įmonių išlaidų bei pelno, užimamos rinkos dalys, mažumos akcijų paketo dydis bei teisės susijusios su juo, kitų prielaidų skatinančių antikonkurencinį efektą egzistavimas ir t.t.)⁹⁹.

Taigi, susiklosčius šioms prielaidoms, kyla reali nekontroliuotų mažumos paketų rizika, susijusi su konkurencijos ribojimu. Todėl siekiant identifikuoti galimas konkurencijos problemas bei tikėtiną jų apimtį yra būtina detaliai išnagrinėti tiek nekoordinuojamą, tiek koordinuojamą mažumos akcijų paketų poveikį konkurencijai.

Tiesa, apžvelgiant galimą neigiamą poveikį būtina išnagrinėti ir realiai kilusias situacijas susijusias su mažumos akcijų paketais. Europos Komisija yra pažymėjusi, kad neigiamas antikonkurencinis poveikis buvo nustatytas 20 atvejų¹⁰⁰. Vis dėlto, visi Europos Komisijos paminėti atvejai buvo tikrai šalutinė kitų koncentracijų dalis, todėl atsakymo į realų nepatekusių mažumos akcijų paketų skaičių ir jų sukeltą žalą konkurencijai negalima pateikti. Iš paminėtų dvidešimt atvejų dvejais atvejais Europos Komisija nustatė, kad mažumos akcijų paketai suteikė galimybę daryti lemiamą įtaką ūkio subjekto veiklai¹⁰¹, o vienu atveju nors klausimas buvo paliktas atviras, bet tokia galimybė taip pat buvo išžvelgta¹⁰². Taigi, šiais atvejais konkurencijos problemos būtų pastebėtos bei išspręstos net ir neišplėtus teisinio reguliavimo.

2.1. Nekoordinuojamas antikonkurencinis poveikis

Pirmoji neigiama mažumos akcijų paketo įsigijimo pasekmė - galimas nekontroliuojamo akcijų paketo įsigyjančiosios įmonės paskatų ir galimybių pakelti kainas bei apriboti

99 PINI, G. D. Passive – Aggressive Investments: Minority Shareholdings and Competition Law [interaktyvus]. *European Business Law Review*, 2012, Nr. 5, 25 t., psl. 596-597 [žiūrėta 2017 m. kovo 27 d.]. Prieiga per internetą: < https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2233350 >.

100 ANNEX to the COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT Towards more effective EU merger control, Brussels, SWD(2013) 239 final, Part 3/3, p.12 [interaktyvus; žiūrėta 2017 m. balandžio 1 d.]. Prieiga per internetą: < http://ec.europa.eu/competition/consultations/2013_merger_control/consultation_annex2_en.pdf >.

101 2009 m. kovo 13 d. Europos Komisijos sprendimas byloje Nr. COMP/M.5406 *IPIC / MAN Ferrostaal AG*, p. 36-42.; 1997 m. rugsėjo 11 d. Europos Komisijos sprendimas byloje Nr. IV/M.833 *Coca Cola/Carlsberg*, p. 60.

102 1999 m. balandžio 8 d. Europos Komisijos sprendimas *AXA/GRE* Nr. IV/M.1453, p. 24.

gamybos apimtį atsiradimas¹⁰³. Egzistuojant galimybei įsigyjančiajai įmonei gauti finansinę naudą iš konkurento veiklos, produkcijos kiekio apribojimas arba kainos pakėlimas galėtų būti kompensuotas per kito ūkio subjekto gaunamą pelną bei išmokamus dividendus ar akcijų vertės padidėjimą¹⁰⁴. Šią konkurencijos problemą Kornoto oligopolijos modelio (angl. - *Cournot oligopoly model*)¹⁰⁵ pagalba įrodė Reynolds ir Snapp¹⁰⁶, kurių analizė parodė, kad rinkoje egzistuojant struktūriniais ryšiams tarp ūkio subjektų, produktyvumas sumažėja tiesiogine progresija priklausomai nuo tarpusavio sąryšio lygio. Net ir nekoordinuojant elgesio, tokiu atveju rinkoje produktyvumas pasiekia monopolistinį lygį, kas lemia padidėjusį rinkoje veikiančių įmonių pelną.

Tokį efektą rinkoje savo praktikoje yra nustačiusi ir Europos Komisija. *Siemens/VA Tech*¹⁰⁷ byloje buvo pažymėta, kad Siemens turimas mažumos akcijų paketas galėtų padidinti įmonės įtaką rinkoje¹⁰⁸, kas leistų veikti nepriklausomai nuo konkurentų. Įvertinus visas faktines aplinkybes, turimas 28 proc. akcijų paketas galėjo daryti įtaką ūkio subjekto paskatoms varžytis su įmone, kurioje buvo įgytas mažumos akcijų paketas¹⁰⁹.

Šių padarinių kontekste pažymėtini ir rizikos kapitalo bendrovių įsigyjami mažumos akcijų paketai. Šiuo atveju galimas dviejų pasyvių, dviejų aktyvių bei vieno aktyvaus bei vieno pasyvaus mažumos akcijų paketo įsigijimas. Pasyvių akcijų paketų įsigijimas nekelia problemų, kadangi pagrindinis tokio paketo įgijimo tikslas yra investavimas. Šie akcijų paketai taip pat nepakeičia nė vieno iš ūkio subjektų elgesio, kadangi pasyvūs akcijų paketai gali pakeisti tik įgyjančio ūkio subjekto elgesį¹¹⁰. Tuo metu, aktyvių paketų įsigijimas gali keisti vienos ar abiejų įmonių paskatas konkuruoti¹¹¹, todėl rizikos kapitalo fondai aktyvių mažumos akcijų paketų įsigijimo atveju, jeigu akcijų paketai yra įgyjami konkuruojančiame ūkio subjekte, taip pat turėtų būti prižiūrimi, net jeigu jų pagrindinis tikslas ir yra investavimas.

103 Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), “*Antitrust Issues Involving Minority Shareholding and Interlocking Directorates*” (DAF/COMP(2008)30), psl. 25.

104 Ibid., psl. 25.

105 Modelis yra grįstas prielaida, kad įėjimo į rinką barjerai yra dideli arba neįveikiami bei ūkio subjektai nesusiduria su konkurencija iš išorės. Taip pat struktūriniais ryšiais susijusios įmonės turi turėti didelę rinkos galią.

106 REYNOLDS, J. R., SNAPP R. B., “The Competitive Effects of Partial Equity Interests and Joint Ventures” (1986) 4 International Journal of Industrial Organization 141. paimta iš Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), “*Antitrust Issues Involving Minority Shareholding and Interlocking Directorates*” (DAF/COMP(2008)30), psl. 24-25.

107 2005 m. liepos 13 d. Europos Komisijos sprendimas byloje Nr. COMP/M.3653 *Siemens/VA Tech*.

108 Ibid., p. 313.

109 Ibid., p. 326.

110 PINI, G. D. Passive – Aggressive Investments: Minority Shareholdings and Competition Law [interaktyvus]. *European Business Law Review*, 2012, Nr. 5, 25 t., psl. 591. [žiūrėta 2017 m. kovo 27 d.]. Prieiga per internetą: < https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2233350 >.

111 Ibid., psl. 592.

Tiesa, teisės doktrinoje vyrauja ir kitokių nuomonių dėl galimybių pakelti kainas bei riboti produkciją. Visų pirma, paskata kelti kainas nors ekonomikos teorijoje yra priimta kaip aksioma, praktikoje dažnai negali būti preziumuojama neatsižvelgiant į realius padarinius bei kitus žmogiškuosius veiksnius. Pirmiausia, yra teigiama, kad mažumos akcijų paketo įgijėjas turės paskatas varžytis su įgyjama įmone, kadangi jisai įsisavina visą savo įmonės pelną ir tik dalį konkurento pelno¹¹². Taip pat egzistuojant asimetriškai progresijai tarp paskatos didinti kainą arba riboti produkciją bei mažumos akcijų paketo dydžio, sukeliama padariniai bus mažesni nei įprastu įmonės kontrolės atveju. Todėl galima tikėtis, jog konkurencijos problemos kils tik tais atvejais, kai (i) įgijėjas žinos paklausos ir kainos santykį, (ii) bus įsitikinęs, kad kainos kėlimas suteiks naudą įgyjamai bendrovei bei (iii) neprives kliento prie perėjimo pas konkurentus nesusijusius su įgijėju struktūriniais ryšiais¹¹³. Įgijėjas taip pat turėtų sugebėti nuspėti apimtį, kuria bus susigrąžinta dėl įgyjamojo akcijų vertės padidėjimo arba išmokamų dividendų gauta nauda, bei turėtų būti įsitikinęs, kad nauda, kuri yra gaunama iš padidėjusių įgyjamosios įmonės pardavimų, bus didesnė nei veikla įprastomis rinkos sąlygomis¹¹⁴. Atsižvelgiant į tai, pateikiama išvada, kad praktiškai visos šios kumuliatyvios sąlygos būtų tenkinamos labai retais atvejais. Vien jau tai, kad konkurencijos priežiūros institucijos, turinčios teisę nagrinėti mažumos akcijų paketų įgijimus, negrindžia pozicijų šia žalos teorija¹¹⁵, leidžia teigti, kad kylančios problemos yra labiau teorinio nei praktinio pobūdžio.

Taip pat kritika yra išsakoma ir dėl kitų kriterijų: 1) informacijos stokos, galinčios pasireikšti tiek bendru informacijos trūkumu, tiek ir tam tikru įsigyjamąsios įmonės nenuspėjamu elgesiu; 2) įsigyjančiosios įmonės vadovų ar vadovo finansine nauda, t. y. atveju, kai vadovas yra apmokamas už jo vadovaujančios įmonės rodiklius, pelną, todėl neturėtų pakankamos paskatos mažinti savo įmonės pelną dėl galimo teigiamo poveikio, kylančio iš akcijų dalies kitame ūkio subjekte; 3) galimybės įsigyjančiajai firmai įsisavinti naudą dividendų forma neturint kontrolės, kas lemtų ir negalėjimą priimti sprendimo dėl jų išmokėjimo akcininkams. Tuo metu, įmonės likvidavimas ar akcijų pardavimas taip pat

112 LEVY, N. EU Merger Control and Non-Controlling Minority Shareholdings: The Case Against Change [interaktyvus]. *European Competition Journal*, 2013, 5 t., Nr. 3, psl. 731. [žiūrėta 2017 m. kovo 28 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.5235/17441056.9.3.721>>.

113 DUBROW, B., J. "Challenging the Economic Incentives Analysis of Competitive Effects in Acquisitions of Passive Minority Equity Interests" (2001) 69 *Antitrust Law Journal* 113. paimta iš O'BRIEN, P IR SALOP, S. C. The Competitive Effects of Passive Minority Equity Interests: Reply [interaktyvus]. *Antitrust Law Journal*, 2001, Nr. 21 [žiūrėta 2017 m. kovo 25 d.]. Prieiga per internetą: <<http://scholarship.law.georgetown.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1199&context=facpub>>.

114 LEVY, N. EU Merger Control and Non-Controlling Minority Shareholdings: The Case Against Change [interaktyvus]. *European Competition Journal*, 2013, 5 t., Nr. 3, psl. 731. [žiūrėta 2017 m. kovo 28 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.5235/17441056.9.3.721>>.

115 Ibid. 731.

būtų labai problemiškas, kadangi akcijų vertė gali kisti ir nebūtinai atnešti naudą galutiniame naudos įsisavinimo etape¹¹⁶.

Vis dėlto atsakant į šią kritiką¹¹⁷, yra pažymima, kad informacijos stoka nėra pakankamas barjeras neigiamam poveikiui atsirasti, kadangi vadovai su informacijos stoka susiduria kiekvieną dieną bei sugeba įvertinti galimą riziką ir naudą bei priimti atitinkamus sprendimus. Taip pat, pažymima, kad nors teisinis reguliavimas suteikia vadovui pareigą veikti akcininkų interesais ir įmonės vadovo atlyginimas gali priklausyti nuo įmonės rezultatų, jis taip pat priklauso ir nuo visos korporacinės struktūros gaunamos naudos, kas lemtų įgyjančiosios bendrovės veiksmų kaitą¹¹⁸. Be to, kritikuojant galimus padarinius yra remiamasi labai siauru korporacinės struktūros suvokimu. Tiek kainų nustatymas, tiek ir kiti sprendimai, yra priimami platesniame kontekste nei tik vienos susijusių ūkio subjektų grandinės lygmenyje, juo labiau vienoje įmonėje¹¹⁹. Tuo metu vertinant naudos įsisavinimo kritiką, yra pažymima, kad, nors ir yra įmanoma, kad akcijų vertė sumažės dėl kitų rinkos veiksnių, šios rizikos visų pirma būtų įvertintos įsigyjant akcijų paketą, o galimai žalingas elgesys, nepriklausomai nuo kitų veiksnių, skatintų akcijų vertės didėjimą.

Tiesa, taip pat egzistuoja ir papildomas vertinimo kriterijus pasyvių akcijų paketų įsigijimo atveju - didesni įgyjančiosios įmonės turto valdymo įgūdžiai bei sukuriama nauda. Jeigu įmonė, investuodama bei valdydama turtą, gali gauti didesnę pelną negu įsigyjamoji įmonė, kainos bus keliamos tik jei nominalus pelnas viršytų patirtas išlaidas. Vis dėlto šiuo atveju įgyjančioji įmonė turėtų įrodyti, kad negali daryti įtakos įsigyjamosios įmonės veiksmams bei toks paketas nekeltų kitų galimų neigiamų konkurencijai padarinių. Taip pat galimybė įrodyti panašius atvejus būtų, jei mažumos akcijų paketas yra įgyjamas kito, didesnio sandorio metu¹²⁰.

Vis dėlto, nors atsikirtimai teorijos kritikai atrodo pakankamai argumentuoti, empirinė bylų analizė neleidžia pagrįsti, kad tokios situacijos yra tikėtinos. Nė vienoje iš Europos Komisijos nurodytų sprendimų ši žalos teorija nebuvo pagrindinis veiksnys lemiantis neigiamų antikonkurencinių padarinių atsiradimą. Dažniausiai aptariant nekoordinuojamus padarinius yra apsiribojama bendro pobūdžio teiginiais,

116 O'BRIEN, P IR SALOP, S. C. The Competitive Effects of Passive Minority Equity Interests: Reply [interaktyvus]. *Antitrust Law Journal*, 2001, Nr. 21, psl. 621. [žiūrėta 2017 m. kovo 25 d.]. Prieiga per internetą: < <http://scholarship.law.georgetown.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1199&context=facpub> >.

117 Ibid.

118 Ibid., 619.

119 Ibid., 620.

120 PINI, G. D. Passive – Aggressive Investments: Minority Shareholdings and Competition Law [interaktyvus]. *European Business Law Review*, 2012, Nr. 5, 25 t., psl. 625 [žiūrėta 2017 m. kovo 27 d.]. Prieiga per internetą: < https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2233350 >.

nedetalizuojant informacijos, vadovų paskatų. Be abejo, tai galima paaiškinti kitų žalos teorijų taikymo faktu, tačiau vien tik šios žalos teorijos taikymo perspektyvos neatrodo patrauklios bei neleidžia pateikti pagrįstos pozicijos leidžiančios laikyti antikonkurencinius padarinius, kylančius iš nekontrolinio aktyvaus bei pasyvaus mažumos akcijų paketo, pagrįstais teisinio reguliavimo išplėtimui. Pavyzdžiui, *Glencore/Xstrata* byloje nustatant galimą nekoordinuojamą poveikį pagrindinę problemą sukėlė ne mažumos akcijų paketas, o sudaryta sutartis parduoti dalį produkcijos (angl. - *off-take agreement*)¹²¹. Tuo metu mažumos akcijų paketo pardavimas buvo aktualus priėjimo prie konfidencialios informacijos kontekste. *Volvo/Renault* atveju nekoordinuojami padariniai taip pat galėjo pasireikšti priėjimu prie konfidencialios informacijos.¹²² Vienintelėje *Siemens/VA Tech* byloje buvo nustatyti šia žalos teorija paremti nekoordinuojami padariniai, taip pat buvo svarstoma dividendų išsimokėjimo galimybė, tačiau, kadangi *Siemens* pasinaudojo teise parduoti akcijas detaliam galimi neigiami padariniai nebuvo nagrinėjami¹²³. Taigi, apibendrinant, galima pagrįstai teigti, kad nekoordinuojami padariniai, pasireiškiantys kainų kėlimu arba produkcijos ribojimu, yra labiau teorinio nei praktinio pobūdžio.

Nekontrolinis akcijų paketų įsigijimas taip pat gali kelti konkurencijos problemas, kai įsigyjanti įmonė naudoja savo padėtimi įsigyjamą įmonės strategijai riboti ir taip silpnina konkurencinę jėgą. Taigi, tuo atveju kai mažumos akcijų paketas yra aktyvus, t. y. ūkio subjektas gali daryti įtaką tam tikriems įmonės sprendimais, tačiau jis neturi lemiamos įtakos, kad būtų pripažintas kontrolę turinčiu ūkio subjektu, neigiami vienašaliai padariniai gali pasireikšti priėjimu prie komercinės informacijos¹²⁴ priimant sprendimus didinti kapitalą, įsigyjant arba susijungiant su kitais ūkio subjektais, sprendžiant geografinius pasiūlos, reklamos bei produktų pasiūlos linijos klausimus¹²⁵. Tokia problematika buvo nustatyta *Allianz/AGF* atveju¹²⁶, kur mažumos akcijų paketą įsigyjantis ūkio subjektas turėjo galimybę skatinti konkurento prekės kainos augimą, tuo pačiu prisiimdamas dalį žalos mažumos akcijų paketo suteikiama visuma, kai didėjant šio

121 2012 m. lapkričio 22 d. Europos Komisijos sprendimas byloje Nr. COMP/6541 *Glencore/Xstrata*, p. 526-531.

122 2000 m. rugsėjo 1 d. Europos Komisijos sprendimas byloje Nr. COMP/M.1980 *Volvo/Renault*, p.44-47.

123 2005 m. liepos 13 d. Europos Komisijos sprendimas byloje Nr. COMP/M.3653 *Siemens/VA Tech.*, p. 328

124 Komercinė informacija turėtų būti suprantama kaip bet kokia konfidenciali informacija, galinti daryti įtaką ūkio subjekto veiksams bei didinanti skaidrumą rinkoje. Nors įprastais atvejais komercinė informacija gali būti įrankiu informacijos mainams bei koordinuojamam elgesiui nustatyti, kai kuriais atvejais ji gali padėti numatyti konkurento elgesį taip užkertant kelią tolimesnei strategijai.

125 PINI, G. D. Passive – Aggressive Investments: Minority Shareholdings and Competition Law [interaktyvus]. *European Business Law Review*, 2012, Nr. 5, 25 t., psl. 591 [žiūrėta 2017 m. kovo 27 d.]. Prieiga per internetą: < https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2233350 >.

126 1998 m. gegužės 8 d. Europos Komisijos sprendimas byloje IV/M.1082 *Allianz/AGF*, p. 49 ir 56.

ūkio subjekto kontroliuojamos įmonės pardavimams bei pelnui, jis išvengdavo bet kokių realių neigiamų pasekmių. Taip pat *AXA/GRE*¹²⁷ atveju galimybė skirti valdymo organo narių leido daryti įtaką strateginiams sprendimams bei sumažinti tarpusavio konkurenciją.

Vis dėlto kai kurie kritikai pažymi, kad toks elgesys galėtų kilti retai atvejais. Kiti kontrolę turintys akcininkai kartu turėtų galimybę daryti didesnę įtaką sprendimams bei, tikėtina, vetuoti bet kokias veiklos kryptis, kurios iškeltų įgyjančiosios bendrovės interesus virš įgyjamosios įmonės interesų¹²⁸. Taip pat konkurencijos priežiūros institucijai reikia nustatyti, koks bus elgesys ateityje ir, kaip jau buvo pažymėta Europos Sąjungos Teisingumo Teismo¹²⁹, tai yra sudėtinga, kas tokios žalos teorijos taikymą labai apsunkina.

Šiuo atveju iškyla ir su valdymo organais susijusi problema - priėjimas prie komercinės informacijos. Ši problema yra ypač aktuali industrijose, kuriose patirtis bei žinios yra esminis reikalavimas norint vystyti veiklą. Nors valdymo organo nariai ir yra saistomi fiduciarinių pareigų, žvelgiant iš konkurencijos teisės prizmės tokių pareigų pažeidimo įrodymas yra labai komplikotas, ypač tuo atveju, kai valdymo organo narys yra abiejų ūkio subjektų organų narys bei turi konfliktuojančias fiduciarines pareigas. Taigi, aktyvų mažumos akcijų paketą įgijęs ūkio subjektas gali naudotis valdymo organo nariu tam tikrai informacijai surinkti, kas pašalintų rinkos neaiškumą.

Komercinės informacijos ir galimybės daryti įtaką sprendimams problemos Europos Komisijos praktikoje yra identifikuotos keletą kartų. *Siemens/VA Tech* atveju ūkio subjektas turėjo galimybę priėti prie komercinės informacijos bei taip reaguoti iš anksto į galimus konkurento sprendimus¹³⁰. Kadangi, buvo nustatytas tik nekoordinuojamas antikonkurencinis poveikis, Siemens užteko prisiimti įsipareigojimus, kurie užtikrino, kad Siemens negalės naudotis nekontroliu akcijų paketu konfidencialiai informacijai įgyti. *Toshiba/Westinghouse*¹³¹ byloje taip pat buvo nustatyta, kad veto teisės leidžiančios blokuoti plėtimąsi į kitas verslo sritis kartu su priėjimu prie komercinės informacijos galėtų trukdyti konkurentui plėsti savo veiklą¹³².

Taigi, ekonomikos bei teisės doktrinos ir praktikos analizė leidžia daryti išvadą, kad nors nekoordinuojamos mažumos akcijų paketų įgijimo problemos yra labiau teorinės nei

127 1999 m. balandžio 8 d. Europos Komisijos sprendimas byloje Nr. IV/M.1453, *AXA/GRE*, p. 24.

128 LEVY, N. EU Merger Control and Non-Controlling Minority Shareholdings: The Case Against Change [interaktyvus]. *European Competition Journal*, 2013, 5 t., Nr. 3, psl. 731. [žiūrėta 2017 m. kovo 28 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.5235/17441056.9.3.721>>.

129 2005 m. vasario 15 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimas byloje C-12/03 P *Commission/Tetra Laval*.

130 2005 m. liepos 13 d. Europos Komisijos sprendimas byloje Nr. COMP/M.3653 *Siemens/VA Tech.*, p. 334-335.

131 2006 m. rugsėjo 19 d. Europos Komisijos sprendimas byloje COMP/M.4153 *Toshiba/Westinghouse*.

132 Ibid., p. 87-93.

praktinės bei priklauso tiek nuo struktūrinių, tiek ir nuo sandorio specifinių faktorių, kuriuos būtų sunku įrodyti. Vis dėlto šios žalos teorijos turėtų būti laikomos pakankamu pagrindu pripažinti tokių problemų sprendimo poreikį.

2.2. Koordinuojami padariniai

Aukščiau išvardinti veiksniai yra grindžiami vienašališkumo prezumpcija, kuri remiasi tuo, kad kiekviena įmonė savo elgesį atitinkamoje rinkoje nustato vienašališkai. Vis dėlto nekontrolinio mažumos akcijų paketo įsigijimas gali turėtų neigiamų pasekmių ir koordinuojamo elgesio prasme, kadangi įmonių paskatos bendradarbiauti tiek tiesiogiai sudarant draudžiamus susitarimus, tiek ir numanomai gali padidėti šių struktūrinių ryšių pasekoje. Nors pats struktūrinių ryšių faktas nėra pakankama koordinuojamo elgesio įrodymo sąlyga, tokių ryšių buvimas turi didelę tikimybę sukelti atitinkamas neigiamas rinkos sąlygas¹³³.

Norint laikyti šalis susitarusiomis dėl bendros strategijos bei vienodo elgesio yra būtinos kelios kumuliatyvios sąlygos: (i) rinka turi būti pakankamai skaidri, kad leistų stebėti kito ūkio subjekto elgesį; (ii) nukrypimo nuo bendro elgesio pasekmės turi būti pakankamai sunkios bei tikėtinos; (iii) tikėtina pirkėjų bei konkurentų reakcija neturi neigiamai paveikti bendro susitariančių ūkio subjektų elgesio¹³⁴. Taip pat prie galimo koordinuojamo elgesio tikėtinumo prisideda ir kiti faktoriai: rinkos struktūra, skaidrumas, įėjimo ir išėjimo iš rinkos sąlygos, konkurentų ir pirkėjų galia, rinkos stabilumas, panašus rinkos dalies dydis bei galimybė bendrovėms sąveikauti dažniau ir daugiau nei vienoje rinkoje¹³⁵.

Viena iš pagrindinių koordinuojamo elgesio skatinimų prielaidų - priėjimas bei keitimasis informacija. Prieiga prie komercinės informacijos gali skatinti rinkos aiškumą, kadangi ūkio subjektams, turintiems mažumos akcijų paketus bus lengviau prižiūrėti vienas kitą. Šis efektas yra ypač reikšmingas aktyvaus mažumos akcijų kontekste, kuomet galimas tiesioginis priėjimas prie komercinės informacijos bei atsiranda galimybė skirti valdymo organo nari. Taigi, mažumos akcijų paketo įsigijimas sumažina galimybę nukrypti nuo sutarto elgesio, kadangi bet kokie nuostoliai bus įsisavinami per mažumos akcijų paketo suteikiamą naudą. Taip pat galima nubausti koordinuojančio elgesio

133 Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), *“Antitrust Issues Involving Minority Shareholding and Interlocking Directorates”* (DAF/COMP(2008)30), psl. 30.

134 Gairės dėl horizontalių susijungimų vertinimo pagal Tarybos reglamentą dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės (2004/C 31/03), p. 49-60.

135 Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), *“Antitrust Issues Involving Minority Shareholding and Interlocking Directorates”* (DAF/COMP(2008)30), psl. 29.

nesilaikantį asmenį remiantis turimu akcijų paketu, t. y. aktyviai stengiantis trukdyti konkurentui vystyti savo veiklą. Be abejo toks koordinuojamas elgesys būtų tikėtinas tik tuo atveju, kai įsigyjančiajam ūkio subjektui būtų suteikiamos ir tam tikros kitos aktyvaus mažumos akcijų paketo teisės, pavyzdžiui, teisė skirti valdybos narį bei kitus vadovybės narius. Tokiais atvejais padidėja tikimybė, kad ūkio subjektas turės pakankamą kiekį informacijos apie įsigyjamosios bendrovės komercinę strategiją bei kitą komercinę informaciją. Tačiau, pastebėtina, kad ir pasyvių mažumos akcijų paketų atveju įsigyjančioji bendrovė gali turėti teisę prieiti prie informacijos, kurios konkurentai įprastomis rinkos sąlygomis negalėtų sužinoti, kas automatiškai lemtų didesnę rinkos skaidrumą¹³⁶.

Šiame kontekste pažymėtini ir rizikos kapitalo bendrovės įsigijimai. Nekontrolinis aktyvus mažumos akcijų paketas gali keisti koordinuojamas paskatas bei skatinti keitimąsi komercine informacija, padedančia koordinuoti elgesį¹³⁷. Rizikos kapitalo bendrovė tokiu atveju būtų tarpininkas informacijos mainams tarp konkurentų.

Tačiau mažumos akcijų paketų įgijimo sukelti padariniai teisės doktrinoje yra kritikuojami¹³⁸. Nors struktūriniai ryšiai ir yra svarbūs nustatant koordinuojamo elgesio tikėtinumą bei skatinant numanomą susitarimą (angl. - *tacit collusion*), jie neturi tokios lemiamos reikšmės kaip pagrindiniai kriterijai, nustatyti tiek Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktikoje¹³⁹, tiek ir horizontalių susijungimų gairėse, kuriose konstatuojama, kad koordinuojamas elgesys yra nustatomas atsižvelgiant į nukrypimų monitoringą, atgrasymo mechanizmą bei pašaliečių reakciją. Dėl šios priežasties vien struktūrinių ryšių egzistavimas nėra pakankamas faktas koordinuojamų padarinių įrodymui bei pripažinimui.

Taip pat tokie ryšiai yra įsivaizduojami oligopolijos sąlygomis, o ne įprastai veikiančių įmonių kontekste. Todėl nors jie ir gali skatinti numanomą susitarimą (angl. - *tacit collusion*), praktikoje tokios rinkos sąlygos susiklostytų retai¹⁴⁰. Taip pat nors informacijų mainai skatintų tokių padarinių tikimybę, atsižvelgiant į suteikiamas teises bei fiduciarines pareigas, mažai tikėtina, kad mažumos akcijų paketo savininkas galės

136 PINI, G. D. Passive – Aggressive Investments: Minority Shareholdings and Competition Law [interaktyvus]. *European Business Law Review*, 2012, Nr. 5, 25 t. [žiūrėta 2017 m. kovo 27 d.]. Prieiga per internetą: <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2233350>.

137 Ibid., psl. 592.

138 LEVY, N. EU Merger Control and Non-Controlling Minority Shareholdings: The Case Against Change [interaktyvus]. *European Competition Journal*, 2013, 5 t., Nr. 3, psl. 733-734. [žiūrėta 2017 m. kovo 28 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.5235/17441056.9.3.721>>.

139 2002 m. birželio 6 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimas byloje T-342/99 Airtours plc/Commission, p. 62.

140 LEVY, N. EU Merger Control and Non-Controlling Minority Shareholdings: The Case Against Change [interaktyvus]. *European Competition Journal*, 2013, 5 t., Nr. 3, psl. 734 [žiūrėta 2017 m. kovo 28 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.5235/17441056.9.3.721>>.

įgyvendinti atitinkamo pobūdžio teises. Mažą tikėtinumą patvirtina ir tikrai vienas uždraustas sandoris remiantis koordinuojamais padariniais¹⁴¹, todėl plėsti teisinį reguliavimą dėl šios konkurencijos problemos būtų neproporcinga.

Doktrinoje taip pat yra pozicijų, kad mažumos akcijų paketas kaip tik gali paskatinti nesilaikyti koordinuojamo elgesio, kadangi nukrypimas gali būti pakankamai pelningas. Šiuo atžvilgiu bus įsisavinta ne tik iš nukrypstančio elgesio gauta nauda, bet ir atsakomųjų konkurento veiksmų rezultatas, kuris arba sustiprins akcijų vertę arba leis išmokėti didesnius dividendus ir per tai atgauti dalį galimų nuostolių¹⁴².

Praktikoje galima rasti pavyzdžių, kai Komisija įtarė, kad įgijimas skatins galimą koordinuojamą elgesį. Pavyzdžiui *Nordbanken/Postgirot* atveju buvo įtariama, kad įgyvendinus koncentraciją bus sukurta kolektyvinė dominuojanti padėtis¹⁴³, kadangi mažumos akcijų paketas kartu su kitų akcininkų paskatomis galėtų sumažinti *Bankgirot* konkuravimo paskatas. Taip pat *VEBA/VIAG* duopolijos atveju buvo tikėtinas paralelinis elgesys ribojant produkciją¹⁴⁴. *Abott/Guidant*¹⁴⁵ atveju, mažumos akcijų paketas galėjo sukurti paskatas rūpintis konkurento pelnu, tačiau esminė konkurencijos dalis buvo susijusi su priėjimu prie komercinės informacijos. Taigi, paskatomis kainoms kelti reikėjo rinkos skaidrumo bei papildomos informacijos, kurios veikiant įprastai nebūtų galima surinkti.

Taigi bylų analizė leidžia pateikti išvadą, kad koordinuojami padariniai yra pakankamai tikėtini praktikoje, o didžiosios dalies autorių konsensusas taip pat leidžia teigti, kad struktūriniai ryšiai gali skatinti įmonių bendradarbiavimą dviem būdais: didinant rinkos skaidrumą bei neigiamai veikiant įmonių paskatas varžytis viena su kita¹⁴⁶, taip sukeliant pakankamas problemas rinkoje konkurencijos priežiūros institucijos įsikišimui.

141 1996 m. balandžio 24 d. Europos Komisijos sprendimas byloje IV/M.619 *Gencor/Lonrho*, p. 178.

142 MALUEG D. A. *Collusive Behaviour and Partial Ownership of Rivals*, International Journal of Industrial Organization, 1992, vol. 10, p. 27. paimta iš Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), “*Antitrust Issues Involving Minority Shareholding and Interlocking Directorates*” (DAF/COMP(2008)30), psl. 30.

143 2001 m. lapkričio 8 d. Europos Komisijos sprendimas byloje Nr. COMP/M.2567 *Nordbanken/Postgirot.*, p. 55.

144 2000 m. birželio 13 d. Europos Komisijos sprendimas byloje COMP/M.1673 *VEBA/VIAG*, p. 97-104.

145 2006 m. balandžio 11 d. Europos Komisijos sprendimas byloje Nr. COMP/M.4150 *Abott/Guidant*, p. 57-60.

146 Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), “*Antitrust Issues Involving Minority Shareholding and Interlocking Directorates*” (DAF/COMP(2008)30), psl. 30.

2.3. Atgrasymas nuo įėjimo į rinką

Mažumos akcijų paketo įsigijimas ūkio subjekte, kuris veikia priešrovinėje arba pasrovinėje rinkoje, gali sudaryti prielaidas rinkos uždarymui, t. y. gali būti uždaromas atitinkamas prekybos kanalas. Šiuo atžvilgiu įėjimas į rinką gali būti apribotas tiek tretiesiems asmenims, tiek potencialiems konkurentams. Tokia galimybė tampa reali, jeigu yra įgyjamas aktyvus mažumos akcijų paketas, kai konkurentas atitinkamoje rinkoje turi priėjimą prie ūkio subjekto komercinės informacijos, kas galėtų lemti informacijos apie kitą ūkio subjektą patekimą į jo rankas¹⁴⁷.

Tačiau teisės doktrinoje ši pozicija yra kritikuojama dėl mažo tikėtinumo¹⁴⁸ bei galimos sinergijos egzistavimo. Tokio įsigijimo atveju turėtų būti vertinamas ir teigiamas konkurencijos poveikis, pasireiškiantis didėjančiu veiksmingumu ar sumažėjusių sandorių kaštais bei geresniu produktų koordinavimu¹⁴⁹, kas dažniausiai lemtų didesnę teigiamą negu neigiamą poveikį konkurencijai.

Tokio galimo neigiamo poveikio pavyzdžių galima rasti ir praktikoje. *Alcatel/Telettra* įsigijimo atveju kur telekomunikacijų įrangos teikimo rinkoje egzistavę mažumos akcijų paketai galėjo lemti neigiamą poveikį konkurencijai, skatinant privilegijuotą tokių įrangos teikėjų padėtį¹⁵⁰. *Siemens/Framatome/Cogéma/JV*¹⁵¹ atveju mažumos akcijų paketas buvo vienas iš veiksmų galinčių sąlygoti rinkos uždarymą, todėl kaip viena iš priemonių buvo pasiūlytas mažumos akcijų paketo pardavimas.

Kita problema kylanti iš vertikalinių ryšių - galimybė blokuoti kitų ūkio subjektų įėjimą į rinką įgyjant įmonės akcijas bei išnaudojant pirmumo teisę, suteikiamą mažumos akcininkui išlaikyti įtaką ūkio subjekto veiksmams. Vis dėlto tokios problemos tikėtinas yra pakankamai mažas, o faktas, kad įsigijimo metu kitas įsigijimas yra vienas iš galimų variantų, būtų sunkiai įrodomas¹⁵². Be to, teisinis reguliavimas Lietuvoje

147 2009 m. kovo 13 d. Europos Komisijos sprendimas COMP/M.5406 IPIC/ MAN Ferrostaal AG, p 9-10.

148 LEVY, N. EU Merger Control and Non-Controlling Minority Shareholdings: The Case Against Change [interaktyvus]. *European Competition Journal*, 2013, 5 t., Nr. 3, psl. 735 [žiūrėta 2017 m. kovo 28 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.5235/17441056.9.3.721>>.

149 Nehorizontaliųjų susijungimų vertinimo pagal Tarybos reglamentą dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės gairės (2008/C 265/07), p. 13-14.

150 1991 m. balandžio 12 d. Europos Komisijos sprendimas IV/M.42 Alcatel/Telettra, p. 35.

151 2000 m. spalio 5 d. Europos Komisijos sprendimas COMP/M.1940 Framatome/Siemens/Cogema/JV, p.45, 96.

152 LEVY, N. EU Merger Control and Non-Controlling Minority Shareholdings: The Case Against Change [interaktyvus]. *European Competition Journal*, 2013, 5 t., Nr. 3, psl. 736 [žiūrėta 2017 m. kovo 28 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.5235/17441056.9.3.721>>.

suteikia tik pakankamai dideliam mažumos akcijų paketui galimybę blokuoti tokius įsigijimus¹⁵³.

Taigi, abejais atvejais konkurencijos problemos yra mažai tikėtinos bei gali būti atsveriamos teigiamų mažumos akcijų paketų įgijimo poveikio.

3. Teisinio reguliavimo spragos bei alternatyvių būdų taikymas

Identifikavus nekontrolinių akcijų paketų įgijimo problemas, kyla klausimų apie galimą jau egzistuojančių teisės mechanizmų taikymą- koncentracijų kontrolę, SESV 101 bei 102 str. (alternatyviai - Konkurencijos įstatymo 5, 7 bei 8 str.). Siekiant išsiaiškinti kokia apimtimi gali būti taikomi šie teisės mechanizmai bei kokio dydžio yra teisės spraga, toliau bus nagrinėjamos šių institutų normos bei taikymo praktika.

Taip pat kadangi taikant nacionalines normas siekiama Lietuvos Respublikos ir Europos Sąjungos konkurencijos santykius reglamentuojančios teisės suderinimo¹⁵⁴, Europos Sąjungos teismų sprendimų bei teisės normų tolesnė analizė, nors ir bus pateikta SESV bei Susijungimų reglamento pagrindu, atitiks ir Lietuvos kontekste galimus šių klausimų sprendimo variantus.

3.1. Susijungimų reglamento ir Konkurencijos įstatymo koncentracijų taikymo galimybės

Susijungimų reglamentas¹⁵⁵ nekontrolinių mažumos akcijų paketų atžvilgiu gali būti taikomas tik tuo atveju, jei įgyjant atitinkamą akcijų paketą, yra įgyjama ir ūkio subjekto kontrolė, t.y. ūkio subjektas gali daryti lemiamą įtaką kito ūkio subjekto veiklai. Todėl yra paliekama teisės spraga, dėl kurios nei Europos Komisija, nei Konkurencijos taryba, kuri remiantis Konkurencijos įstatymu turi panašią kompetenciją, nėra įgaliotos pagal atitinkamus teisės aktus peržiūrėti nekontrolinių mažumos akcijų paketų įsigijimo.

Europos Komisijos kompetencija taip pat apima tik koncentracijas, kurios turi bendrijos mastą¹⁵⁶. Tuo metu, kiti sandoriai yra paliekami nacionalinės konkurencijos priežiūros institucijoms, kai jie tenkina nacionalinių įstatymų numatytas sąlygas. Net ir Konkurencijos įstatymo 13 straipsnis, kuriuo remiantis Konkurencijos taryba turi teisę savo iniciatyva įpareigoti ūkio subjektą teikti pranešimą apie koncentraciją, yra aktualus tik tuo atveju, kai įvyksta koncentracija, kaip tai numatyta Konkurencijos įstatymo 3

153 Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas 28 str. 2 d., Valstybės žinios, 2000-07-31, Nr. 64-1914.

154 Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 1 str. 3 d., Valstybės žinios, 1999, Nr. 30-856.

155 2004 m. sausio 20 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės

156 Ibid., 1 str.

straipsnio 4 dalyje. Tokia situacija yra pakankamai kontraversiška, kadangi tiek Europos Komisija, tiek ir nacionalinės konkurencijos priežiūros institucijos gali sutikti su įsipareigojimais parduoti mažumos akcijų paketą¹⁵⁷, taigi gali konstatuoti, kad konkretus mažumos akcijų paketas kelia problemų konkurencijos teisės prasme.

Mažumos akcijų paketų įsigijimo klausimas pro koncentracijų kontrolės prizmę buvo apžvelgtas jau 2001 m.¹⁵⁸. Tačiau nors ir buvo konstatuota teisės spraga, šis faktas nebuvo pripažintas pakankamu praplėsti to meto teisinį reglamentavimą, kadangi būtų buvę neproporcinga visus mažumos akcijų paketų įsigijimus reguliuoti naudojant *ex ante* koncentracijų kontrolės procedūrą¹⁵⁹.

Ši Europos Komisijos pozicija, tikėtina, buvo paremta ir keliais papildomais veiksniais: (i) buvo pažymėta, kad nekontrolinio mažumos akcijų paketo įgijimo klausimas yra iš dalies išsprendžiamas SESV 101 ir 102 str. pagalba, taigi nėra tokios skubos priimti sprendimą; (ii) kontrolės sąvokos genezė link lemiamos įtakos, kuriai didelį postūmį suteikė *Philip Morris* doktrina¹⁶⁰. Atsižvelgdama į *Philip Morris* doktriną, Europos Komisija išplėtė vienvaldės ir bendros kontrolės sampratas¹⁶¹ tam, kad Susijungimų reglamentas¹⁶² galėtų būti iš dalies taikomas ir mažesnių akcijų paketų įgijimo atveju bei kuklesnių bendrovės valdymo teisių suteikimo atveju, todėl vėlgi nebuvo pakankamo poreikio plėsti reguliavimą; (iii) sudėtinga nubrėžti tikslias teisinės pranešimo ribas tam, kad į naują reguliavimą patektų visi sandoriai keliantys koncentracijos problemas, tačiau būtų išlaikyta pusiausvyra kylanti iš per didelės administracinės naštos. Taigi, nors koncentracijų kontrolės trūkumai buvo pažymėti net 2001 m., leidžiamosios bei vykdomosios valdžios valios bei aktyvumo stoka lėmė šio klausimo atidėjimą.

Vis dėlto net ir neįtraukus mažumos akcijų paketų įgijimo į koncentracijų kontrolės taikymo sferą, pažymėtina, kad Europos Komisija nagrinėdama pranešimus apie

157 2004 m. sausio 20 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės 8 str 2 d. bei Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 12 str. 1 d. 2 p., Valstybės žinios, 1999, Nr. 30-856.12 str. 1 d. 2 p..

158 2001 m. gruodžio 11 d. *Green Paper on the Review of Council Regulation (EEC) No 4064/89* /* COM/2001/0745 final */ [žiūrėta 2017 m. kovo 20 d.] Prieiga per internetą: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52001DC0745&qid=1491035052519&from=EN>>.

159 Ibid., p. 101.

160 1987 m. lapkričio 17 d. Europos Sąjungos Teisingumo TEismo sprendimas *British-American Tobacco Company Ltd ir R. J. Reynolds Industries Inc. prieš Europos Bendrijų Komisiją* 142 ir 156/84, EU:C:1987:490.

161 HAWK, B. E. IR HUSER, H. L. "Controlling" the Shifting Sands: Minority Shareholdings Under EEC Competition Law. *Fordham International Law Journal*, 1993, 17 t., Nr. 2, psl. 304-316. [žiūrėta 2017 m. kovo 26 d.] Prieiga per internetą: <<http://ir.lawnet.fordham.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1373&context=ilj>>.

162 HAWK, B. E. IR HUSER, H. L. "Controlling" the Shifting Sands: Minority Shareholdings Under EEC Competition Law. *Fordham International Law Journal*, 1993, 17 t., Nr. 2, psl. 295. [žiūrėta 2017 m. kovo 26 d.] Prieiga per internetą: <<http://ir.lawnet.fordham.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1373&context=ilj>>.

koncentraciją tam tikrais atvejais gali bei sprendžia ir mažumos akcijų paketo problematiką. Tiesa, visais atvejais mažumos akcijų paketas yra tik šalutinė problema susijungimų ar kontrolės įgijimų kontekste¹⁶³. Konkurencijos taryba taip pat panašiai kaip ir Europos Komisija šiuo atžvilgiu turi labai ribotą kompetenciją¹⁶⁴.

Tiek Komisijai, tiek ir Konkurencijos tarybai nagrinėjant koncentracijas bei išvelgus galimas neigiamas pasekmes, ūkio subjektai gali prisiimti įsipareigojimus. Pavyzdžiui, Komisija yra pripažinusi, kad mažumos akcijų paketo įgijimas konkurencinį spaudimą sukeliančiame ūkio subjekte gali turėti neigiamų pasekmių (dėl galimybės gauti komercinę bendrovės informaciją) ir pasiūlė priimti įsipareigojimus, susijusius su dalies akcijų paketo pardavimu¹⁶⁵. Taigi, Europos Komisija gali vertinti mažumos akcijų paketų įtaką praneštos koncentracijos kontekste bei išvelgusi problemą, sutikti su įsipareigojimais, susijusiais su mažumos akcijų pardavimu, teisės paskirti asmenį į valdybą atšaukimu ir pan.

Kita galima Europos Komisijos bei Konkurencijos tarybos įsikišimo galimybė-išankstinis koncentracijos įgyvendinimas. Tam tikrais atvejais ūkio subjektams gali būti suteiktas leidimas įgyvendinti koncentraciją nagrinėjimo etape, taip pat kai kuriose jurisdikcijose sandoriai turi būti įgyvendinti ir be konkurencijos priežiūros institucijos leidimo, pavyzdžiui viešo pasiūlymo atveju¹⁶⁶. Įgyvendinus koncentraciją, tačiau negavus jai leidimo, gali būti taikomas Susijungimų reglamento 8 str. 4 d. ir reikalaujama viso akcijų paketo pardavimo. Šia savo teise Komisija pasinaudojo *Tetra Laval/Sidel*¹⁶⁷ ir *Schneider/Legrand*¹⁶⁸ koncentracijų atvejais, kur išvelgė galimas konkurencijos problemas, kylančias iš tokių akcijų paketų turėjimo, bei įpareigojo šalis parduoti ne tik kontrolę suteikiančių akcijų dalį, bet visą turimą akcijų paketą.

Šiame kontekste pažymėtina *RyanAir/Aerlingus* byla¹⁶⁹, kurioje *RyanAir* bandė įgyti *Aerlingus* kontrolę. Ši byla išryškino Komisijos taikomų priemonių ribas. Atsižvelgiant į tai, kad kontrolė nebuvo įgyta, nebuvo tenkintas *AerLingus* prašymas įpareigoti *RyanAir* parduoti mažumos akcijų paketą įgytą per akcijų biržą iki pranešimo apie koncentraciją. Bendrojo teismo nutartyje buvo pažymėta, kad Susijungimų reglamento 8 straipsnio 4 bei 5 dalyse nurodytas vykdymas suprantamas kaip kontrolės

163 Žr. pav. 2005 m. liepos 13 d. Europos Komisijos sprendimas byloje Nr. COMP/M.3653 *Siemens/VA Tech*.

164 Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 12 str. 1 d. 2 p., Valstybės žinios, 1999, Nr. 30-856.

165 2001 m. liepos 19 d. Europos Komisijos sprendimas *Allianz/Dresdner* Nr. COMP/M.2431, p. 44-45.

166 Viešo siūlymo atveju *Tetra Laval* įgijo 95 % *Sidel* akcijų. 2003 m. sausio 13 d. Europos Komisijos sprendimas *Tetra Laval/Sidel* Nr. COMP/M.2416, p. 11-12.

167 Ibid.

168 2002 m. sausio 30 d. Europos Komisijos sprendimas *Schneider/Legrand* Nr. COMP/M.2283.

169 2007 m. birželio 27 d. Europos Komisijos sprendimas *Ryanair/Aerlingus* Nr. COMP/M.4439.

įgijimas bei tai, kad tik kontrolės įgijimo atveju Komisija turi teisę reikalauti parduoti akcijas.

Vis dėlto teismo pozicija dėl koncentracijos įgyvendinimo, kai kurių autorių nuomone¹⁷⁰, nėra sisteminga. *Ryanair/AerLingus* įgijimo atveju Komisija buvo nustaciusi, kad mažumos akcijų paketo įgijimas per akcijų biržą bei sekantis akcijų įgijimas turėtų būti laikomas susijusiais sandoriais (taigi laikomi viena koncentracija). Sandoriai gali būti laikomi susijusiais¹⁷¹ bei vertinami kaip viena koncentracija dviem atvejais: i) du ar daugiau sandorių yra susiję, jeigu vienas sandoris nebūtų atliktas be kito ir juos įgyvendina tas pats ūkio subjektas;¹⁷² ii) viena įmonė įsigyjama per palyginti trumpą laiką sudarant su vienu ar keliais pardavėjais vertybinių popierių sandorių seriją¹⁷³. Nors teismas išaiškino, kad Susijungimų reglamento 8 str. 4 d. nurodyta priemonė gali būti taikoma tik tais atvejais kai koncentracija yra įvykdoma, atitinkamoje situacijoje mažumos akcijų paketo sandoris buvo laikomas susijusiu, t. y. viena koncentracija, tačiau Europos Komisijai nedavus leidimo, jis nebeatitiko koncentracijos statuso. Taigi, buvo pripažinta, kad „dalinis“ koncentracijos įgyvendinimas negali būti laikomas įgyvendinimu Susijungimų reglamento prasme. Dėl to, mažumos akcijų paketo įgijimas gali būti suprantamas kaip koncentracija procedūros pradžioje bei kaip atskiras sandoris procedūros pabaigoje, jeigu leidimas yra neišduodamas.

Toks dvilypis statusas kelia rimtų problemų, kadangi sandoris negali būti peržiūrimas nacionalinės konkurencijos priežiūros institucijos, jei yra skirtas kontrolei įgyti¹⁷⁴. Tokia pozicija taip pat yra kontraversiška remiantis Susijungimų reglamento preambulės 20 p., kuriame yra nurodyta, kad „Racionalu apibrėžti koncentracijos sąvoką taip, kad ji apimtų operacijas, dėl kurių atitinkamų įmonių kontrolėje, taip pat ir rinkos struktūroje, atsirastų ilgalaikių pokyčių. Todėl taikant šį reglamentą sąvoka turi apimti visas bendras įmones, ilgą laiką atliekančias autonomiško ūkinio vieneto funkcijas. Be to, vienos koncentracijos sandoriais reikia laikyti tuos sandorius, kurie glaudžiai siejasi sąlygomis arba tuo, kad jie vyksta per palyginti trumpą laikotarpį sudarytų vertybinių popierių sandorių serijoje.“ Šioje nuostatoje nurodyta koncentracijos samprata

170 RUSU, C. S. (Non-controlling) Minority Shareholdings as Self-Standing Transactions under EU Merger Control Analysis: Prospective Solutions [interaktyvus]. *World Competition*, 2014, 37 t., Nr. 4, psl. 505-506. [žiūrėta 2017 m. kovo 24 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.kluwerlawonline.com/abstract.php?area=Journals&id=WOCO2014045>>.

171 2004 m. sausio 20 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės, preambulė 20 d.

172 Komisijos suvestinis pranešimas dėl jurisdikcijos pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės (2008/C 95/01), p. 38-41.

173 Ibid., p. 48.

174 RUSU, C. S., *EU Merger Control and Acquisitions of (Non-Controlling) Minority Shareholdings - The State of Play*. [interaktyvus] CLaSF WP Series No. 10. [žiūrėta 2017 m. kovo 20 d.] Prieiga per internetą: <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2407266>.

nepasižymi dvilypiu statusu, todėl teismo išaiškinimas kelia rimtų klausimų bei nukrypsta nuo esminių teisės aiškinimo taisyklių. Taigi, šiuo sprendimu teismas, netinkamai aiškindamas teisės normas bei nesivadovautas susijusių sandorių doktrina, tikėtina, pats praplėtė teisės taikymo spragą bei dar labiau apribojo Komisijos galias mažumos akcijų paketų klausimais.

Nors šie sprendimai ir leidžia Europos Komisijai Susijungimų reglamento ribose vertinti bei spręsti mažumos akcijų paketų įgijimo klausimą, kartu jie išryškina ir Europos Komisijos galių ribą, kadangi tikrai jau įvykdytuose sandoriuose galima reikalauti imtis priemonių bei įpareigoti parduoti įsigytas akcijas.

Taigi, koncentracijų kontrolės mechanizmas mažumos akcijų paketų kontekste gali būti taikomas tik kaip šalutinis mechanizmas kitų koncentracijų nagrinėjimo metu bei nepadedą išvengti problemų, palikdamas konkurencijos problemų sprendimą kitiems teisės institutams.

3.2. SESV 101 ir 102 straipsnių bei Konkurencijos įstatymo 5 ir 7 straipsnio taikymo galimybės

Tiek Europos Sąjungos Teisingumo teismas, tiek Europos komisija¹⁷⁵ yra pripažinę SESV 101 bei 102 str. taikymo galimybę nekontrolinių mažumos akcijų paketų įsigijimams. SESV 101 str. draudžia „visus įmonių susitarimus, įmonių asociacijų sprendimus ir suderintus veiksmus, kurie gali paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą ir kurių tikslas ar poveikis yra konkurencijos trukdymas, ribojimas arba iškreipimas vidaus rinkoje“¹⁷⁶. Taigi, norint nustatyti pažeidimą remiantis šiuo straipsniu yra būtina nustatyti, kad susitarimo¹⁷⁷ tikslas arba poveikis būtų konkurencijos ribojimas. Taip pat toks konkurencijos ribojimas turi būti pastebimas bei paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą. Nesant šių elementų minėtus susitarimus turėtų peržiūrėti nacionalinės konkurencijos priežiūros institucijos. Taip pat norint taikyti SESV 101 str. akcijų paketų įsigijimui (akcijų pirkimo-pardavimo sutarčiai), ji turi būti sudaryta ne tarp

175 Žr pav. 1992 m. lapkričio 10 d. Europos Komisijos sprendimas *Warner-Lambert/Gillette ir kiti* Nr. (bylos Nr. IV/33.440) ir *BIC/Gillette ir kiti* (bylos Nr. IV/33.486) Nr. 93/252/EEC; 1987 m. lapkričio 17 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimas *British-American Tobacco Company, Reynolds Industries/Commission C-142/85* ir *C-156/84*.

176 Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo suvestinės redakcijos 101 str.

177 Susitarimas - bet kuria forma (raštu ar žodžiu) dviejų ar daugiau ūkio subjektų sudarytos sutartys arba ūkio subjektų suderinti veiksmai, įskaitant bet kurio ūkio subjektų junginio (asociacijos, susivienijimo, konsorciumo ir pan.) arba šio junginio atstovų priimtą sprendimą bet kuria forma (raštu ar žodžiu) dviejų ar daugiau ūkio subjektų sudarytos sutartys arba ūkio subjektų suderinti veiksmai, įskaitant bet kurio ūkio subjektų junginio (asociacijos, susivienijimo, konsorciumo ir pan.) arba šio junginio atstovų priimtą sprendimą. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 3 str. 19 d., Valstybės žinios, 1999, Nr. 30-856.

konkuruojančių ūkio subjektų, t. y. ūkio subjektų tarp kurių pasireikštų antikonkurencinis efektas¹⁷⁸.

Pirmą kartą SESV 101 str. buvo pritaikytas mažumos akcijų paketų įsigijimams *Philip Morris*¹⁷⁹ byloje, kurioje nurodyta, kad SESV 101 str. gali būti taikomas, jeigu yra išpildoma bent viena iš šių sąlygų: a) įsigijimas suteikia *de jure* arba *de facto* kitos įmonės komercinio elgesio kontrolę; b) sutartis sukuria sąlygas komerciniam bendradarbiavimui; c) sutartimi sukuriama struktūra, kuri bus panaudota tokiam bendradarbiavimui; d) sutartis suteiks investuojančiai bendrovei galimybę ateityje sustiprinti savo poziciją bei įgyti įmonės kontrolę¹⁸⁰.

Nors ši byla pateikia sprendimo būdą, būtina pabrėžti, kad šis straipsnis gali būti taikomas tik tuo atveju kai yra bendrosios SESV 101 str. taikymo sąlygos, taigi, akcijų pirkimo-pardavimo sutartį sudarantys asmenys, visų pirma, turi būti ūkio subjektai. Šiuo atžvilgiu akcijų pirkimo sandoris, sudaromas per biržą ar mažumos ar daugumos akcininką, veikiančią savarankiškai, negalėtų būti traktuojamas kaip tenkinantis SESV 101 str. pateiktą susitarimo sąvoką.

Taip pat akcijas įsigyjant fiziniams asmenims kiltų tokių pačių problemų, kadangi akcijų turėjimas *per se* nelemia fizinio asmens identifikavimo ūkio subjektu konkurencijos teisės prasme. Nors ši pozicija gali būti kritikuojama, atsižvelgiant į *Reuter/BASF*¹⁸¹ bei *Vaessen/Morris*¹⁸² sprendimus, kuriais remiantis faktinių aplinkybių kontekste akcininkas gali būti laikomas ūkio subjektu tiek, kiek jis dalyvauja ekonominėje veikloje arba ekonominė veikla atliekama bendrovės gali būti priskiriama akcininkui, kuris kontroliuoja bendrovę, teigti, kad visi akcininkai, nepriklausomai nuo akcijų dalies ir jų interesų pobūdžio (atskiriant pasyvius bei aktyvius mažumos akcijų paketus) bei sąryšių su bendrove, kurios akcijas jie turi, būtų netikslinga¹⁸³. Todėl bent jau įgijimo momentu vertinti susitarimą tarp tokių subjektų būtų sudėtinga. Vis dėlto, fizinis asmuo šiuo atveju galėtų būti laikomas tarpininku per kurį būtų sudaromas draudžiamas susitarimas.

178 PINI, G. D. *Passive – Aggressive Investments: Minority Shareholdings and Competition Law* [interaktyvus]. *European Business Law Review*, 2012, Nr. 5, 25 t., psl. 657. [žiūrėta 2017 m. kovo 27 d.]. Prieiga per internetą: <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2233350>.

179 1987 m. lapkričio 17 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimas *British-American Tobacco Company, Reynolds Industries/Commission* C-142/85 ir C-156/84.

180 Ibid. p. 38-39.

181 1976 m. liepos 26 d. Europos Komisijos sprendimas byloje IV/28.996 *Reuter/BASF*.

182 1979 sausio 10 d. Europos Komisijos sprendimas byloje IV/29.290 *Vaessen/Moris*.

183 PLATIS, I. *Competition Law Implications of Minority Shareholdings: the EU and U.S. Perspectives* [interaktyvus]. *HREL International Edition*, 2013, psl. 7. [žiūrėta 2017 m. kovo 4 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.academia.edu/6652701/Competition_Law_Implications_of_Minority_Shareholdings_The_E_U_and_U.S._Perspectives>.

Taip pat sprendimas rėmėsi atitinkamoje rinkoje susidariusia oligopoline situacija ir stagnuojančia rinka¹⁸⁴. Nors byloje pateikta išvada, kad vienos šalies mažumos akcijų paketas gali lemti neigiamą poveikį ir būti SESV 101 str. pagrindu, tai nereiškia, kad ši išvada būtų pritaikoma ir kitokių rinkos sąlygų atveju.

Be to, mažumos akcijų paketo, kaip susitarimo traktavimas, yra pakankamai sudėtingas bei keliantis klausimų, ypač dėl sudarytų papildomų susitarimų dėl veto teisių, valdybos narių paskyrimų, informacijos keitimosi ir t. t. Tačiau net ir šiuo atveju mažumos akcijų paketą siekiant pripažinti draudžiamu susitarimu reikėtų įrodyti kitas SESV 101 str. sąlygas, t. y. turi būti sudarytas susitarimas, kurio tikslas ar pasekmės būtų konkurencijos trukdymas ribojimas arba iškraipymas¹⁸⁵, kas apsunkina procesą.

Taip pat taikant šį straipsnį kyla klausimas dėl pasyvių mažumos akcijų paketų¹⁸⁶. Atsižvelgiant į sprendime pateiktus kriterijus, tik koordinuojamas antikonkurencinis elgesys gali būti draudžiamas remiantis atitinkamomis nuostatomis, todėl, jeigu po įsigijimo būtų jaučiami vienašaliai padariniai (nebent būtų įgyjama ir ūkio subjekto kontrolė), atitinkamos institucijos neturėtų galimybės tokiam įsigijimui taikyti SESV 101 straipsnio. Tokią poziciją patvirtina *BT/MCI* sprendimas, kuriame buvo pažymėta, kad akcijų paketų įsigijimams SESV 101 str., kaip bendra taisyklė, nebus taikomas. Norint nustatyti pažeidimą remiantis šiuo straipsniu, reikia, kad įsigyjančioji įmonė darytų įtaką įsigyjamajai įmonei ar būtų sukuriama prielaidos bendradarbiavimui¹⁸⁷.

Kitas klausimų keliantis aspektas - įgyjamos įtakos laipsnis. *Philip Morris* bylos lingvistinė analizė leidžia pagrįstai teigti, kad ūkio subjektas turėtų arba įgyti lemiamą įtaką, arba mažumos akcijų paketo įgijimas turėtų būti vienas iš žingsnių tokiai įtakei įgyti. Dėl to tik plečiamasis aiškinimas leidžia teigti, kad tokia teismo praktika galėtų būti taikoma aktyvių mažumos akcijų paketų įgijimo atveju sukeliant neigiamus nekoordinuojamus padarinius, o skurdi teismų praktika pateikti galutinio užtikrinto atsakymo neleidžia. Vis dėlto Europos Komisijos savo praktikoje yra pasirinkusi platesnį

184 1987 m. lapkričio 17 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimas *British-American Tobacco Company, Reynolds Industries/Commission C-142/85 ir C-156/84*, p. 40.

185 Žr. SESV 101 str. bei Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 1 str. 3 d., Valstybės žinios, 1999, Nr. 30-856.5 str.

186 CORRADI, M. C. Bridging the Gap in the Shifting Sands of Non-controlling Financial Holdings? [interaktyvus] *World Competition*, 2016, 39 t., Nr. 2, psl. 255-256. [žiūrėta 2017 m. kovo 25 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.kluwerlawonline.com/WOCO2016023>>.

187 TOTH, A. TEU Competition Law Aspects of Minority Shareholdings [interaktyvus]. *World Competition*, 2012, 35 t., Nr. 4, psl. 617 [žiūrėta 2017 m. kovo 25 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.kluwerlawonline.com/abstract.php?area=Journals&id=WOCO2012046>>.

aiškinimo variantą¹⁸⁸, kas bent jau žvelgiant iš lingvistinio aiškinimo prizmės yra kritikuotina.

Taip pat šiuo atveju pažymėtinas suderintų veiksmų sampratos klausimas. Šiuo atžvilgiu konkurencijos taryba yra nurodžiusi, kad suderinti veiksmai teismų praktikoje apibrėžiami kaip „veiksmų koordinavimo tarp ūkio subjektų forma, kuri nepasiekusi vadinamojo susitarimo stadijos, sąmoningai pakeičiama praktiniu bendradarbiavimu tarp tų ūkio subjektų, siekiant išvengti su konkurencija susijusios rizikos“¹⁸⁹. Šis autonomijos reikalavimas neatima iš ūkio subjektų teisės protingai prisiderinti prie konstatuoto ar numanomo savo konkurentų elgesio, tačiau jis griežtai prieštarauja bet kokiam tiesioginiam ar netiesioginiam kontaktui tarp tokių ūkio subjektų, kuris gali turėti įtakos esamam ar potencialiam konkurento elgesiui rinkoje arba atskleisti tokiam konkurentui elgesį, kurio nuspręsta ar numatoma imtis šioje rinkoje, jei šių kontaktų tikslas ir poveikis – sukurti konkurencines sąlygas, kurios, atsižvelgiant į tiekiamų prekių ir teikiamų paslaugų pobūdį, įmonių dydį bei skaičių ir šios rinkos apimtį, neatitinka normalių sąlygų nagrinėjamoje rinkoje¹⁹⁰. Vien toks elgesys, kai vienas ūkio subjektas atskleidžia strateginę informaciją konkurentams, o konkurentai ją priima, gali būti laikomas susitarimu Konkurencijos įstatymo 3 straipsnio 15 punkto ir 5 straipsnio prasme. Taigi, mažumos akcijų paketai net ir be sutarties sudarymo galėtų būti tiriami suderintų veiksmų pagrindu bei būtent per šio instituto taikymą būtų galima pašalinti net ir neigiamų pasyvių mažumos akcijų paketų įgijimo padarinius, jei jie sukeltų koordinavimo problemas rinkoje. Galimybę Lietuvoje taikyti Konkurencijos įstatymo 5 str. mažumos akcijų paketų keliamoms problemoms patvirtina *Heidelbergcement* sprendimas¹⁹¹.

Mažumos akcijų paketų įsigijimams taip pat gali būti taikomas SESV 102 str. Piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi yra objektyvi sąvoka, susijusi su ūkio subjekto, užimančio dominuojančią padėtį, elgesiu, kuris gali veikti rinkos struktūrą, kur jau vien dėl tokio ūkio subjekto egzistavimo konkurencija yra susilpninama ir kur, būdais,

188 Europos Komisija. 1994 m. lapkričio 11 d. sprendimas *Olivetti/Digital* Nr. IV/34.410; 1994 m. liepos 27 d. sprendimas *BT/MCI* Nr. IV/34.857.

189 Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. birželio 21 d. nutartis adm. byloje Nr. A552-2016/2012 „UAB „Eksortus“ ir UAB „Specialus montažas“ prieš Konkurencijos tarybą“

190 1998m. gegužės 28 d. Teisingumo Teismo sprendimas byloje C-7/95 *Deere/Commission*, p. 87; 1999 m. liepos 8 d. sprendimas byloje C-49/92 P *Commission/Anic Partecipazioni*, p.117; 2009 m. birželio 4 d. sprendimas byloje C-8/08 *T-Mobile Netherlands*, p. 32.

191 Nutarimas dėl akcinės bendrovės „Akmenės cementas“, HeidelbergCement Northern Europe AB ir UAB „Gerdukas“ veiksmų atitiktis Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 5 straipsnio, 9 straipsnio 2 dalies, 10 straipsnio 1 dalies ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio reikalavimams tyrimo nutraukimo 2016 m. gegužės 12 d. Nr. IS-63/2016.

kurie yra nebūdingi įprastoms rinkos sąlygomis, galima riboti konkurenciją egzistuojančią rinkoje arba tokios konkurencijos didėjimą¹⁹².

Tiesa, SESV 102 str. taikymas reikalauja fakto, kad ūkio subjektas užimtų dominuojančią padėtį bei to, kad mažumos akcijų paketo įsigijimas būtų pripažintas piktnaudžiavimu. Toks aiškinimas lemia pakankamai mažą konkurencijos institucijos diskreciją. *Philip Morris* byloje teismas pasisakė, kad norint taikyti 102 str., dominuojančią padėtį užimantis ūkio subjektas turėtų turėti įmonės kontrolę arba įtaką (angl. - *some influence*) jos komerciniams sprendimams¹⁹³. Ši pozicija buvo tęsiama bei plečiama *Gillette* byloje, kurioje Komisija pasisakė, kad jeigu *Gillette* turėtų nekontrolinį mažumos akcijų paketą bei įtaką komerciniams sprendimams, pasikeistų rinkos struktūra, sumažėtų konkurencija bei konkurentų augimas¹⁹⁴. Todėl atsižvelgiant į egzistuojančią dominuojančio ūkio subjekto specialią pareigą savo veikla nesukelti neigiamų padarinių konkurencijai¹⁹⁵, *Gillette* veiksmai neatitiko SESV 102 str. keliamų reikalavimų.

Taigi, įgijus arba turint aktyvų mažumos akcijų paketą, leidžiantį daryti įtaką konkurento elgesiui, piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi gali būti nustatomas pakankamai lengvai, kadangi tai gali lemti konkurentų augimo bei veiklos ribojimą, taip stabdant rinkos vystymąsi bei neigiamai paveikiant rinkos struktūrą. Tokio paketo suteikiamos teisės (ypatingai - galimybė paskirti valdybos narį), leistų pakankamai lengvai įrodyti antikongrencinį įsigijimo poveikį. Tačiau pasyvių mažumos akcijų paketų įgijimo arba turėjimo atveju nustatyti piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi būtų sudėtingiau, kadangi įsigyjantis ūkio subjektas negali daryti įtakos ūkio subjekto veiklai, o grynai finansinis interesas nevaržytų įsigyjamosios įmonės veiksmų. Taip pat įprastai dominuojančios įmonės turi mažiau paskatų investuoti į konkurentus, kadangi jų gaunama nauda būtų mažesnė. Dominuojantis ūkio subjektas pasižymi tuo, kad gali veikti nepriklausomai nuo konkurentų, taip pat jis gali būti nustatęs stabilias kainas atitinkamoje rinkoje bei gali nebeturėti paskatų kelti kainų dar daugiau. Taip dominuojančios įmonės neturi intereso investuoti į kitas bendroves ir dėl galimo konkurencijos priežiūros institucijų įsikišimo¹⁹⁶.

192 Europos Bendrijos Teisingumo teismas 1979 m. vasario 13 d. sprendimas *Hoffmann-La Roche C-85/76*, para. 91.

193 Europos Teisingumo Teismas. 1987 m. lapkričio 17 d. sprendimas *British-American Tobacco Company, Reynolds Industries/Commission C-142/85 ir C-156/8*, para. 65.

194 1992 m. lapkričio 10 d. Europos Komisijos sprendimas *Warner-Lambert/Gillette ir kiti* Nr. (bylos Nr. IV/33.440) ir *BIC/Gillette ir kiti* (bylos Nr. IV/33.486) Nr. 93/252/EEC, para. 23.

195 Tokia pareiga Komisijos manymu buvo nustatyta byloje *Michelin/Commission*. Europos Bendrijos Teisingumo Teismas. 1983 m. lapkričio 9 d. sprendimas *C-322/81 Michelin/Commission*.

196 Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), "Antitrust Issues Involving Minority Shareholding and Interlocking Directorates" (DAF/COMP(2008)30), psl. 45-46.

Pateiktas bylos išaiškinimas taip pat gali padėti spręsti ir struktūrines oligopolinės rinkos problemas. Kai kurių autorių teigimu oligopolinėse rinkose veikiantys ūkio subjektai gali būti laikomais užimančiais kolektyvinę dominuojančią padėtį¹⁹⁷. Nors kolektyvinė dominuojanti padėtis Europos Komisijos praktikoje yra nustatoma pakankamai retai, ESTT yra išaiškinęs, kad nustatant kolektyvinį dominavimą yra būtina iširti ekonominius ryšius ar kitus faktorius, galinčius sukurti ryšius tarp ūkio subjektų¹⁹⁸. Kolektyvinis dominavimas taip pat gali būti tarp vienas nuo kito nepriklausomų ūkio subjektų¹⁹⁹.

*Laurent Piau v. Komisija*²⁰⁰ byloje ESTT konstatavo, kad kolektyviniai dominuojančiai padėčiai nustatyti yra būtina tenkinti tris kumuliatyvias sąlygas: pirma, kiekvienas dominuojančios oligopolijos narys turi galėti žinoti apie kitų narių elgesį, kad galėtų patikrinti, ar jie laikosi tos pačios veiksmų krypties; antra, būtina, kad tam tikrą laiką būtų išlaikyta tylaus veiksmų derinimo situacija, t. y. turi egzistuoti raginimas nenutolti nuo bendros elgesio krypties rinkoje; trečia, numatoma esamų ir potencialių konkurentų bei vartotojų reakcija neturi keisti laukiamų bendrų veiksmų krypties rezultatų²⁰¹. Taigi, atsižvelgiant į visą tai, galima teigti, kad mažumos akcijų paketų įsigijimas galėtų atitikti išskirtas sąlygas ir būti vertinamas kaip viena iš galimų tokios rinkos struktūros įrodymų.

Tačiau, kadangi dominuojančios padėties laikymas *per se* nėra laikomas piktnaudžiavimu, kyla klausimas ar būtų galima uždrausti mažumos akcijų paketo įgijimą, sukuriantį kolektyvinę dominuojančią padėtį, remiantis SESV 102 str. pagrindu, ypač kai paralelinis elgesys nėra savaime draudžiamas. Tačiau manytina, kad būtų galima pasirinkti skirtingą tyrimo pagrindą, t. y. nors paralelinis elgesys ir nėra draudžiamas, didelės kainos sukeltos numanomo susitarimo (angl. - *tacit collusion*) gali būti tiriamos SESV 102 str. kontekste²⁰². Šiuo atveju piktnaudžiavimas būtų pripažintas ne paralelinio

197 PINI, G. D. *Passive – Aggressive Investments: Minority Shareholdings and Competition Law* [interaktyvus]. *European Business Law Review*, 2012, Nr. 5, 25 t., psl. 668 [žiūrėta 2017 m. kovo 27 d.]. Prieiga per internetą: < https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2233350 >.

198 Žr. pvz. 2000 m. kovo 16 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimas *Compagnie Maritime Belge/Commission* C-395/96 P ir C-396/96 P, para. 41, 1994 m. balandžio 27 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimas byloje C-393/92 *Almelo*, p. 43.

199 2000 m. kovo 16 d. Europos teisingumo teismo sprendimas *Compagnie Maritime Belge/Commission* C-395/96 P ir C-396/96 P, para. 36.

200 2005 m. sausio 26 d. Europos Teisingumo Teismo sprendimas *Laurent Piau/ Commission* T-193/02.

201 Ibid., para. 111.

202 WHISH, R., BAILEY, D. *Competition Law* Oxford University Press, 2012, psl. 566.

elgesio egzistavimo faktas, sukeltas kolektyvinio dominavimo, bet per didelės kainos arba produkcijos ribojimas²⁰³.

Taigi, įvertinus tai, kas aukščiau išdėstyta, galima teigti, kad mažumos akcijų įsigijimas oligopolinėse rinkose galėtų būti ribojamas SESV 102 str. pagalba²⁰⁴. Šiuo atveju svarbu atsižvelgti į: i) specialią dominuojančių ūkio subjektų pareigą nedaryti įtakos rinkos struktūrai bei taip riboti konkurenciją²⁰⁵; bei ii) tai, kad mažumos akcijų paketas didina numanomo susitarimo tikimybę bei vykdymo tvarumą²⁰⁶. Todėl mažumos akcijų paketas, ypačingai aktyvus, gali būti pagrindu rinkos struktūros pokyčiams, t. y. rinkos skaidrumo didinimui, taip darant poveikį konkurentui ir stiprinant kolektyvinę dominuojančią poziciją rinkoje. Remiantis tuo, mažumos akcijų paketą sukeliamas teigiamas poveikis, jei toks būtų, neturėtų pakankamos vertės atsverti neigiamų pasekmių²⁰⁷.

Taip pat netgi neskaitant rinkos struktūros, dominuojančios padėties sustiprinimo ar konkurencijos ribojimo, sukkelto įgyjant mažumos akcijų paketą, toks paketas gali būti laikomas pažeidžiančiu SESV 102 str., jeigu kolektyviniu dominavimu yra piktnaudžiaujama dominuojančią padėtimi pakeliant kainas arba ribojant produkciją (SESV 102 str. a ir b d p.)²⁰⁸. Taip pat doktrinoje yra išsakyta pozicijų, kad mažumos akcijų paketą įsigijimas galėtų būti draudžiamas tiek tuo atveju, kai ūkio subjektas iki įsigijimo turėjo dominuojančią padėtį, tiek ir po įsigijimo vertinant ūkio subjektų elgesį²⁰⁹.

Tačiau egzistuoja ir šių pozicijų kritika - reikšmingas abiejų precedentų senumas bei netinkamas įtakos aiškinimas. *Philip Morris* bylos atveju įtaka buvo suprantama tik

203 PINI, G. D. Passive – Aggressive Investments: Minority Shareholdings and Competition Law [interaktyvus]. European Business Law Review, 2012, Nr. 5, 25 t., psl. 668. [žiūrėta 2017 m. kovo 27 d.]. Prieiga per internetą internetą: < https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2233350 >.

204 Ibid., psl. 668.

205 Žr. pav. Europos Teisingumo Teismas. 1987 m. lapkričio 17 d. sprendimas *British-American Tobacco Company, Reynolds Industries/Commission C-142/85 ir C-156/84*, p. 65; 1992 m. lapkričio 10 d. Europos Komisijos sprendimas *Warner-Lambert/Gillette ir kiti* Nr. (bylos Nr. IV/33.440) ir *BIC/Gillette ir kiti* (bylos Nr. IV/33.486) Nr. 93/252/EEC, p. 23–24.

206 PINI, G. D. Passive – Aggressive Investments: Minority Shareholdings and Competition Law [interaktyvus]. European Business Law Review, 2012, Nr. 5, 25 t., psl. 576. [žiūrėta 2017 m. kovo 27 d.]. Prieiga per internetą internetą: < https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2233350 >.

207 2009 m. vasario 24 d. Europos Komisijos komunikatas Nr. 2009/C 45/02 Įgyvendinimo prioritetų taikant EB sutarties 82 straipsnį dominuojančių įmonių piktnaudžiaujamam antikonkurenciniam elgesiui gairės, p. 30.

208 PINI, G. D. Passive – Aggressive Investments: Minority Shareholdings and Competition Law [interaktyvus]. European Business Law Review, 2012, Nr. 5, 25 t., psl. 668-669 [žiūrėta 2017 m. kovo 27 d.]. Prieiga per internetą internetą: < https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2233350 >.

209 PLATIS, I. Competition Law Implications of Minority Shareholdings: the EU and U.S. Perspectives [interaktyvus]. *HREL International Edition*, 2013, psl. 8-9. [žiūrėta 2017 m. kovo 4 d.]. Prieiga per internetą:

<https://www.academia.edu/6652701/Competition_Law_Implications_of_Minority_Shareholdings_The_E_U_and_U.S._Perspectives>.

kaip lemiamą įtaką, kurią buvo galima daryti ūkio subjekto veiklai. Tačiau *Gillette* sprendimo atveju, Europos Komisija išplėtė teismo aiškinimą bei pasirinko abstraktesnį variantą²¹⁰. Taip pat nėra aiškus ir pasyvaus mažumos akcijų paketų įgijimo klausimas. Nors teisės doktrinoje yra pozicijų, teigiančių, kad šie precedentai galėtų būti taikomi jų atžvilgiu²¹¹, oficialios teismo pozicijos šiuo klausimu dar nėra²¹².

Taigi, SESV 101 ir 102 straipsnio taikymas įgyjant mažumos akcijų paketus yra apribotas jų taikymo apimtimi bei gali būti taikomas tik išskirtiniais atvejais. Nors specialių aplinkybių kontekste pritaikomumas gali būti labiau tikėtinas, vis dėlto jis nėra skirtas spręsti kylančių problemų, o straipsnio taikymo apimtis kelia pagrįstų abejonių ir klausimų.

4. Mažumos akcijų paketų įsigijimo problemų sprendimo būdai

Egzistuojanti teisinė spraga, teisinių precedentų trūkumas ir aiškinimų tikslumo stoka daro sprendimo būdų paiešką komplikuota. Taip pat ir praktikos trūkumas neleidžia pakankamai aiškiai identifikuoti egzistuojančios teisės spragos ribų, kadangi vyrauja nuomonių įvairovė kiekvienu taikymo aspektu. Tačiau atsižvelgiant į autoriaus prielaidas išvadas tyrime tiek taikymo apimties, tiek ir problemų atžvilgiu, toliau bus nagrinėjami, autoriaus manymu, pagrindiniai nekontrolinių mažumos akcijų paketų įgijimo sprendimo būdai: (i) nekontrolinių mažumos akcijų paketų nereguliavimas; (ii) SESV 101 bei 102 straipsnio aiškinimo bei taikymo praplėtimas; (iii) teisinio reguliavimo intervencija.

4.1. Mažumos akcijų paketų nereguliavimas

Darbe buvo nustatyta, kad teisės spraga egzistuoja tik tai atvejais, kai mažumos akcijų paketas nesudaro lemiamos įtakos, nėra susijęs su koordinuojamų padarinių sukėlimu bei nėra susijęs su dominuojančios įmonės piktnaudžiavimu savo padėtimi. Pasyvaus mažumos akcijų paketo įsigijimas kai kurių teisės teoretikų nuomone taip pat galėtų būti

210 HAWK, B. E. IR HUSER, H. L. "Controlling" the Shifting Sands: Minority Shareholdings Under EEC Competition Law. *Fordham International Law Journal*, 1993, 17 t., Nr. 2, psl. 304-316. [žiūrėta 2017 m. kovo 26 d.]. Prieiga per internetą: <<http://ir.lawnet.fordham.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1373&context=ilj>>.

211 PINI, G. D. Passive – Aggressive Investments: Minority Shareholdings and Competition Law [interaktyvus]. *European Business Law Review*, 2012, Nr. 5, 25 t., psl. 663-664. [žiūrėta 2017 m. kovo 27 d.]. Prieiga per internetą: <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2233350>.

212 Pirmosios instancijos teismo pirmininko nutartis byloje T-411/07 R, *AerLingus v. Komisiją*, p. 103, kuriame buvo pateiktas bendro pobūdžio komentaras, kad kai Komisija nustato, kad buvo pažeisti EB 81 ir 82 straipsniai, ji gali paskirti „bet kokią elgesio ar struktūrinę koreguojančią priemonę, proporcingą įvykdytam pažeidimui ir būtina pažeidimui veiksmingai nutraukti“.

vertinamas per SESV 102 str. prizmę. Taip pat, pabrėžtina, kad, nors nekontrolinių mažumos akcijų paketų įgijimas ir sukelia konkurencijos problemas, šios problemos teisės doktrinoje nėra laikomos pakankamai svariomis pagrįsti sprendimo būdų taikymą Europos Sąjungos lygmeniu²¹³, kadangi kylanti žala konkurencijai kai kurių autorių nuomone yra nepagrįsta pakankamais įrodymais²¹⁴, probleminių atvejų taip pat nėra gausu²¹⁵ bei šių faktų visetas nesudaro pagrindo pripažinti egzistuojančią pakankamą teisinę spragą teisinio pobūdžio intervencijai. Taip pat pasak N. Levy, tik viena iš tyrime aptartų žalos teorijų yra tiesiogiai susijusi su nekontroliniu akcijų paketų įgijimu²¹⁶. Likusios yra susijusios su ateityje pasireiškiančiu įgijėjo, įgyjamojo bei trečiosios šalies elgesiu. Šiuo atveju ESTT praktikoje keliamas standartas spekuliatyvaus pobūdžio žalos teorijoms yra didesnis, dėl to įrodymai tampa itin reikšmingi, nes, kaip yra pažymėjęs ESTT: „Komisijos įrodymų dėl būtinybės priimti sprendimą, pripažįstantį koncentraciją nesuderinama su bendrąja rinka, kokybė yra ypač svarbi, nes šie įrodymai turi pagrįsti Komisijos įvertinimą, kad nepriėmus tokio sprendimo, ekonominio vystymosi scenarijus, kuriuo remiasi ši institucija, būtų visiškai įmanomas“²¹⁷. Todėl grįsti mažumos akcijų paketų įgijimo reguliavimo poreikį spekuliatyviomis teorijoms būtų savaimė ydinga.

Be to, pasirinkti sprendimo būdai bei kriterijai, apibrėžiantys jų taikymo apimtį, yra diskusijų objektas. Visų pirma, dėl teisinės intervencijos turėtų būti aiškiai identifikuojami atvejai, kurie suteiktų jurisdikciją tokių mažumos akcijų paketų nagrinėjimui, tačiau pasirinktas vienodos akcijų ribos nustatymas gali neatitikti poreikio dėl skirtingos smulkiųjų akcininkų padėties bei besiskiriančių įstatyminių ribų, suteikiančių atitinkamas teises. Materialios įtakos arba konkurencijai svarbaus ryšio sampratos nustatymas gali kelti problemų dėl teisinio aiškumo stokos. Taip pat ir administracinė našta būtų susijusi ne tik su Europos Sąjungoje nustatytu reguliavimu, bet

213 LEVY, N. EU Merger Control and Non-Controlling Minority Shareholdings: The Case Against Change [interaktyvus]. *European Competition Journal*, 2013, 5 t., Nr. 3, psl. 742-745 [žiūrėta 2017 m. kovo 28 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.5235/17441056.9.3.721>>.

214 Ibid., 744-745.

215 2014 m. liepos 9 d. Baltoji knyga „Veiksmingesnė ES susijungimų kontrolė“, COM(2014) 449 final, Briuselis 2014 m. [žiūrėta 2017 m. vasario 22 d.] Prieiga per internetą: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:52014DC0449&qid=1487745791580&from=LT>>. Knygoje yra paminima, kad galimos konkurencijos problemos galėjo kilti tikrai 20 sandorių atveju. Taip pat tolesnė sandorių analizė rodo, kad tikrų į teisės spragą pakliūnančių sandorių iš Komisijos paminėtų nebuvo nė vieno. Plačiau žiūrėti LEVY, N. EU Merger Control and Non-Controlling Minority Shareholdings: The Case Against Change [interaktyvus]. *European Competition Journal*, 2013, 5 t., Nr. 3, psl. 742-745 [žiūrėta 2017 m. kovo 28 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.5235/17441056.9.3.721>>.

216 LEVY, N. EU Merger Control and Non-Controlling Minority Shareholdings: The Case Against Change [interaktyvus]. *European Competition Journal*, 2013, 5 t., Nr. 3, psl. 730. [žiūrėta 2017 m. kovo 28 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.5235/17441056.9.3.721>>.

217 Ibid., psl. 730

ir su kitų valstybių elgesiu, kadangi didelė dalis pasaulio seka Europos Sąjungos pavyzdžiu ir, tikėtina, perkeltų nustatytas taisykles ir į savo jurisdikciją²¹⁸.

Būtent šių priežasčių visetas greičiausiai ir lėmė tai, kad nors Europos Sąjungoje reformą ankščiau ir buvo siekta įgyvendinti²¹⁹, šiuo metu reguliacinė intervencija yra mažai tikėtina²²⁰, kadangi per didelė reguliacinė našta galėtų neigiamai paveikti investicinę aplinką bei skatintų biurokrazizmą (angl. – *red tape*).

Vis dėlto, autoriaus nuomone, atsižvelgiant į pagrindinį konkurencijos teisės tikslą - vartotojų gerovę²²¹, net ir neišplėtus teisinio reglamentavimo Europos Sąjungos mastu, reikėtų atitinkamai pakeisti nacionalinius konkurencijos teisės normas nustatančius teisės aktus. Tai, visų pirma, leistų išvengti bendrijos spragos, kuria remiantis mažumos akcijų paketai netenkinantys bendrijos dimensijos būtų paliekami nenagrinėtais²²², bei iš esmės įgyvendinti ir teisinės spragos šalinimo klausimą.

4.2. SESV 101 bei 102 straipsnio taikymo bei aiškinimo praplėtimas

Nors SESV 101 bei 102 straipsniai iki šiol galėjo būti tik dalinai taikomi nekontrolinių mažumos paketų akcijų įsigijimui, po Susijungimų reglamento buvo taikyti labai retais atvejais. Pačiuose straipsniuose įtvirtintos taisyklės neleidžia aiškinti jų plačiau, t. y. dominuojančios padėties neturintis ūkio subjektas negalėtų būti pripažintas pažeidžiančiu šiuose straipsniuose įtvirtintus reikalavimus. Tiek *Phillip Morris*, tiek ir *Gillette* sprendimai, kai kurių autorių nuomone, gali sąlygoti platesnį SESV 102 str. taikymą²²³ bei apimti ir oligopolinėse rinkose taikomus mažumos akcijų paketų įsigijimus. Apjungus *Gillette* doktriną su naujausiais ESTT sprendimais, atsirastų pakankamas pagrindas kolektyviniam dominavimui nustatyti: *Irish Sugar*²²⁴ byloje teisingumo teismas taip pat nustatė, kad piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi gali pasireikšti tiek kartu, tiek ir pavieniui²²⁵, todėl atsižvelgus į *Gillette* sprendime nustatytą pareigą dominuojantiems

218 Ibid., psl. 723

219 'Honing the Instruments in EU Competition Control', Almunia, SPEECH/14/378.

220 VESTAGER, M. Refining the EU merger control system. Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2014-2019/vestager/announcements/refining-eu-merger-control-system_en>.

221 WHISH, R., BAILEY, D. *Competition Law* Oxford University Press, 2012, psl. 20-21.

222 2004 m. sausio 20 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės 2 ir 3 str.

223 PINI, G. D. Passive – Aggressive Investments: Minority Shareholdings and Competition Law [interaktyvus]. *European Business Law Review*, 2012, Nr. 5, 25 t. [žiūrėta 2017 m. kovo 27 d.]. Prieiga per internetą: <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2233350>.

224 1999 m. spalio 7 d. Europos Bendrijos Teisingumo Teismo sprendimas *Irish Sugar/Commission* T-228/97.

225 Ibid.

ūkio subjektams nedaryti įtakos rinkos struktūrai, toks sprendimas gali būti laikomas piktnaudžiavimu kolektyvine dominuojančia padėtimi²²⁶.

Tuo metu, SESV 101 str. atžvilgiu, mažumos akcijų paketo įgijimas yra vienas iš geriausių atgrasymo mechanizmų, kadangi dėl bet kokio nukrypimo nuo sutarto elgesio galėtų būti iš karto imtasi atsakomųjų veiksmų. Nors SESV 101 str. taikymo galimybė buvo aptarta *Philip Morris, BT/MCI*²²⁷ bei *Olivetti/Digital*²²⁸ bylose, jose buvo akcentuojama tiktai aktyvaus akcijų paketo įgijimo problematika. Vis dėlto *suderintų veiksmų* taikymas galėtų lemti ir pasyvių mažumos akcijų paketo įgijimą, kadangi yra ribojamas bet koks tiesioginis ar netiesioginis kontaktas tarp tokių ūkio subjektų, kuris gali turėti įtakos esamam ar potencialiam konkurento elgesiui rinkoje, arba atskleisti tokiam konkurentui elgesį, kurio nuspręsta ar numatoma imtis šioje rinkoje, jei šių kontaktų tikslas ir poveikis – sukurti konkurencines sąlygas, kurios, atsižvelgiant į tiekiamų prekių ir teikiamų paslaugų pobūdį, įmonių dydį bei skaičių ir šios rinkos apimtį, neatitinka normalių sąlygų nagrinėjamoje rinkoje²²⁹. Tokiais atvejais įgijimą būtų galima vertinti kaip vieną iš strategijos, siekiant bendro supratimo, pagrindų.

Taigi remiantis šiuo metu suformuota praktika būtų galima nustatyti vykdymo prioritetą (angl. – *enforcement priority*)²³⁰. Atsižvelgus į ESTT praktiką, Europos Komisija, remdamasi teleologine susitarimo bei suderintų veiksmų interpretacija, galėtų taikyti SESV 101 str. Tiek sutarties, tiek ir suderintų veiksmų sąvoka tokiais atvejais buvo aiškinama plečiamai²³¹. Tai būtų pakankama *pro tempore* išėitis²³² konkurencijos problemoms spręsti sudėtingiausiais bei didžiausią žalą sukeliančiais atvejais.

226 Žr. magistro darbo 3.2 dalį.

227 1994 m. liepos 27 d. Europos Komisijos sprendimas *BT/MCI* Nr. IV/34.857, p. 44.

228 1994 m. lapkričio 11 d. Europos Komisijos sprendimas *Olivetti/Digital* Nr. IV/34.410, p. 26.

229 1998m. gegužės 28 d. Teisingumo Teismo sprendimas byloje C-7/95 *Deere/Commission*, p. 87.

230 RUSU, C. S. (Non-controlling) Minority Shareholdings as Self-Standing Transactions under EU Merger Control Analysis: Prospective Solutions [interaktyvus]. *World Competition*, 2014, 37 t., Nr. 4, psl. 504. [žiūrėta 2017 m. kovo 24 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.kluwerlawonline.com/abstract.php?area=Journals&id=WOCO2014045>>.

231 1999 m. liepos 8 d. sprendimas byloje C-49/92 P *Commission/Anic Partecipazioni*; Case 2009 m. birželio 4 d. sprendimas byloje C-8/08 *T-Mobile Netherlands*.

232 PINI, G. D. Passive – Aggressive Investments: Minority Shareholdings and Competition Law [interaktyvus]. *European Business Law Review*, 2012, Nr. 5, 25 t., psl. 684 [žiūrėta 2017 m. kovo 27 d.]. Prieiga per internetą: <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2233350>.

4.3. Teisinis reguliavimas

Kita galima priemonė - teisinė intervencija bei koncentracijų kontrolės instituto praplėtimo reforma²³³. Atsižvelgiant į Europos Komisijos iniciatyva, toliau bus pateikiami kriterijai į kuriuos turėtų būti atsižvelgiama renkantis procedūrą. Taip pat aptariami ir kiti svarbūs procedūriniai klausimai bei pristatomi galimi pasiūlymai.

Nors reguliacinė intervencija ir padėtų išspręsti konkurencijos problemas, tačiau ji turėtų būti kuriama bei vertinama (i) atsižvelgiant į šiuo metu ES, ir nacionaliniu lygmeniu galiojančią susijungimų kontrolės tvarką; (ii) tai, kad neturėtų būti užkraunama nebūtina ir neproporcinga administracinė našta bendrovėms ir nacionalinėms konkurencijos priežiūros institucijoms; (iii) tai, kad turėtų būti fiksuojami galimi antikoncepciniai nekontrolinių akcijų paketų įsigijimo sandoriai²³⁴.

Taigi, bet kokia reguliacinė reforma turėtų užtikrinti nekontrolinių mažumos akcijų paketų, galinčių sukelti neigiamų konkurencijai pasekmių, patekimą į reguliavimo sferą bei išspręsti egzistuojančią teisinę spragą, taip užtikrinant pagrindinį konkurencijos teisės siekį - vartotojų gerovę²³⁵. Antra, pakeitimai turėtų būti proporcingi atsižvelgiant tiek į administracinę naštą, kylančią ūkio subjektams, tiek ir į intervencijų dažnį²³⁶, t. y. pakeitimai neturėtų daryti neigiamos įtakos investicinei aplinkai. Taip pat svarbu, kad procedūra turėtų supaprastinimo siekį (angl. – *simplification*), kuriuo stengiamasi reformuoti šiuo metu egzistuojančią koncentracijų kontrolę²³⁷. Trečia, sukurtas mechanizmas turėtų būti pilnavertis bei gebėti spręsti kylančias problemas be SESV 101 bei 102 str. (Konkurencijos įstatymo 5 bei 7 str.). Remiantis visu tuo, kiekvienos sistemos atveju aktualiais klausimais galima įvardinti jurisdikcijos, procedūros bei testo kriterijus (angl. - *substantive test*)²³⁸.

233 2014 m. liepos 9 d. Baltoji knyga „Veiksmingesnė ES susijungimų kontrolė“, COM(2014) 449 final, Briuselis 2014 m. [interaktyvus; žiūrėta 2017 m. vasario 22 d.] Prieiga per internetą: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:52014DC0449&qid=1487745791580&from=LT>>.

234 Ibid.

235 RUSU, C. S. The 2014 White Paper on EU Merger Control Added Value for Non-controlling Minority Shareholdings? [interaktyvus]. *European Competition Journal*, 2015, 11 t., Nr. 1, psl. 199. [žiūrėta 2017 m. vasario 17 d.] Prieiga per internet: <<http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17441056.2015.1033216>>.

236 Ibid., psl. 189.

237 Consultation on Evaluation of procedural and jurisdictional aspects of EU merger control http://ec.europa.eu/competition/consultations/2016_merger_control/index_en.html

238 Commission Staff working document Accompanying the document WHITE PAPER Towards more effective EU merger control SWD(2014) 221 final, Briuselis, 2014, p. 86. [žiūrėta 2017 m. kovo 17 d.] Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/competition/consultations/2014_merger_control/staff_working_document_en.pdf>.

Pirmiausia turėtų būti aprėpiami tie sandoriai, kurie atitiktų konkurencijai svarbaus ryšio (angl. - *competitively significant link*) apibrėžtį, t. y. mažumos akcijų paketas turėtų būti įgytas ūkio subjekte veikiančiame toje pačioje atitinkamoje rinkoje arba priešrovinėje ar pasrovinėje rinkoje veikiančiame ūkio subjekte. Šiuo atveju detalios analizės apie konkurento statusą bei atitinkamos rinkos ribas nereikėtų atlikti, užtektų tiesiog ūkio subjekto veikimo toje pačioje geografinėje rinkoje bei panašiam sektoriuje²³⁹.

Antra, konkurencijai svarbus ryšis būtų pakankamai reikšmingas, jei (i) mažumos akcijų paketas viršytų 20 % ribą; arba (ii) mažumos akcijų paketo dydis būtų nuo 5 iki 20 % bei suteiktų papildomų teisių²⁴⁰. Tiesa, autoriaus nuomone, Lietuvos atveju šios ribos turėtų būti pakeltos. Atsižvelgiant į suteikiamų teisių pobūdį bei reikalaujamą akcinių paketų dydį, norint įgyvendinti bet kokią įtaką ūkio subjekto veiklai²⁴¹ apatinė akcijų riba turėtų būti nustatyta nuo 33 % akcijų įgijimo, o mažumos akcijų paketai, suteikiantys papildomas teises, turėtų būti peržiūrimi nepriklausomai nuo įgyjamos akcijų dalies. Tokią išvadą patvirtina ir kitose jurisdikcijose nustatytų materialios įtakos teisių apimtis²⁴². Be abejo šios ribos galėtų būti pasiektos ir dėl menko visuotinių akcininkų lankomumo bei balsavimo visuotinio akcininkų susirinkimo metu, tačiau prezumpcija dėl galimos įtakos neturėtų būti taikoma. Tiesa, vis dar išliktų didelis teisinis netikrumas dėl galimos individualios analizės kiekvienu atveju²⁴³.

Tuo metu, finansinių interesų atžvilgiu mažumos akcijų paketo suteikiamų teisių apimtis nėra tokia svarbi, kadangi yra išlaikomos dvi pagrindinės teisės - teisė į dividendus bei likvidumo teisė, todėl paskatos konkuruoti gali būti ribojamos ir mažesnio akcijų paketo įgijimu²⁴⁴.

Mažumos akcijų paketas tarp 5 ir 33 % turėtų būti susietas su teise nominuoti valdybos narį arba priėjimu prie komercinės bei strateginės informacijos ar kitomis svarbiomis teisėmis, priklausomai nuo individualių aplinkybių. Taip pat mažai tikėtina, kad mažesnio nei 5 % akcijų paketo įgijimas sukeltų pakankamą žalą konkurencijai.

239 Ibid., p.88.

240 Ibid., p.89.

241 žr. Magistro darbo 1.2 dalį.

242 žr. Magistro darbo 1.2 dalį.

243 SCHMIDT, J. P. Germany: Merger Control Analysis of Minority Shareholdings – A Model for the EU? [interaktyvus] *Competition Law Journal*, 2013, Nr. 2, psl. 19-30 [žiūrėta 2017 m. kovo. 25]. Prieiga per internetą: <<https://m.mayerbrown.com/Files/Publication/86fd2541-6053-4730-8c20eed6aaf1aee7/Presentation/PublicationAttachment/752a0d02-afa7-4f1483b215a4eae06ae0/Competition%20Law%20Journal%20Schmidt.pdf>>.

244 Commission Staff working document Accompanying the document WHITE PAPER Towards more effective EU merger control SWD(2014) 221 final, Briuselis, 2014, p. 91. [žiūrėta 2017 m. kovo 17 d.] Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/competition/consultations/2014_merger_control/staff_working_document_en.pdf>.

Tiesa, net ir tokio akcijų paketo savininkas, turintis teisę skirti valdybos narį bei priėti prie komercinės informacijos, gali daryti žalą konkurencijai, tačiau bent jau grynai neigiamos finansinės paskatos yra mažai tikėtinos. Tuo metu, kartu su kitomis sutartimis sudaromas ir mažumos akcijų paketo įgijimo sandoris platesnio bendradarbiavimo kontekste taip pat neturėtų būti nagrinėjamas, kadangi jis būtų įvertintas SESV 101 str. reikalavimams atitiktis metu. Šiuo atveju būtų svarbu atskirti bendradarbiavimo susitarimus nuo mažumos akcijų paketo suteikiamų teisių bei įvertinti jas atskirai.

Taip pat svarbu šiuo atveju būtų apžvelgti ir kredito įstaigoms taikomą išimtį, kadangi restruktūrizavimas neturėtų būti stabdomas dėl pareigos pranešti apie galimą sandorį, ypač tais atvejais, kai tai yra būtina bendrovės veiklos užtikrinimui. Todėl restruktūrizavimo sandoriams kai viena iš šalių yra kredito įstaiga galėtų būti taikoma išimtis. Tiesa, net ir nesuteikus išimtinio traktavimo tokie sandoriai, tikėtina, nepakliūtų po mažumos paketų įgijimo kontrolės mechanizmu, kadangi nebūtų atliekami tarp horizontaliai ar vertikalčiai veikiančių ūkio subjektų.

Mažumos akcijų paketų įgijimo atveju turėtų būti taikoma šiuo metu galiojanti *itin apribojamos konkurencijos* (angl. - *Significant Impediment of Effective Competition*) taisyklė. Taip pat atliekant vertinimą reikėtų atsargiai žiūrėti į kitas koncentracijoje dalyvaujančių ūkio subjektų sudarytas sutartis. Nors jos ir gali rodyti šalių bendradarbiavimo intencijas, mažumos akcijų paketo įgijimo atveju turėtų būti atsižvelgiama į tai, kad galimas ir kitų institutų taikymas, todėl neturėtų būti atliekamas platesnis vertinimas²⁴⁵. Tačiau tai neleidžia teigti, kad konkurencijos priežiūros institucija neturėtų vertinti sutarčių galimo poveikio įgijimo vertinimo atžvilgiu. Turi būti vertinamos tiek egzistuojančias rinkos sąlygos, tiek ir galimi pokyčiai ateityje, įskaitant ir ilgalaikes sutartis²⁴⁶.

Tačiau, kaip ir kontrolės įgijimo atvejais, į nekontrolinį akcijų paketą įsigyjančios įmonės ir kitų įmonių susitarimus turėtų būti atsižvelgiama atliekant pagrindinį sandorio vertinimą pagal susijungimų kontrolės reikalavimus. Ši situacija susidaro dėl to, kad jie yra svarbūs dabartinėms ir būsimoms rinkos sąlygoms (pvz., sudarytos ilgalaikės sutartys), į kurias Komisija atsižvelgia atlikdama pagrindinį vertinimą²⁴⁷. Be abejo,

245 Commission Staff working document Accompanying the document WHITE PAPER Towards more effective EU merger control SWD(2014) 221 final, Briuselis, 2014, p. 116. [žiūrėta 2017 m. kovo 17 d.]
Prieiga per internetą:
<http://ec.europa.eu/competition/consultations/2014_merger_control/staff_working_document_en.pdf>.

246 Žr. pav. 2012 m. lapkričio 22 d. Europos Komisijos sprendimas *Glencore/Xstrata* Nr. COMP/M.6541, para. 26

247 Ibid.

poreikis teisei intervencijai turėtų būti vertinamas ir per nacionalinių korporatyvinių teisių prizmę²⁴⁸.

Pradėjusi sandorio, kuris jau (iki galo arba iš dalies) įgyvendintas, tyrimą, nacionalinė konkurencijos institucija turėtų turėti įgaliojimus imtis tam tikrų apsaugos priemonių, kad būtų užtikrintas sprendimo veiksmingumas. Pavyzdžiui, toks įgaliojimas galėtų būti turto atskyrimo reikalavimas (angl. - *hold separate order*)²⁴⁹.

4.3.1. Pranešimo sistema

Viena iš galimų teisinės intervencijos priemonių - pranešimo procedūra²⁵⁰. Šia procedūra būtų pratęsiamas *ex-ante* koncentracijų reguliavimas tais atvejais, kai yra įgyjamas nekontrolinis mažumos akcijų paketas. Tačiau atsižvelgiant į didelę administracinę našlą tik tam tikrus kumuliatyvius kriterijus atitinkantys sandoriai būtų pranešini: a) akcijų paketas įgyjamas konkurente arba vertikalčiai susijusiame ūkio subjekte; b) akcijų paketas apima: i.) bent 5 ar daugiau procentų akcijų bei kartu suteikia tam tikras teises, įskaitant bet neapsiribojant teise skirti valdymo organo nari, galimybe blokuoti tam tikrus sprendimus bei teise priėti prie komerciškai jautrios (strateginės) informacijos; arba ii.) viršija tam tikrą aukštesnį slenkstį, pvz., 20 %. Sandoris negalėtų būti užbaigtas iki tol, kol bus gautas institucijos leidimas.

Panaši sistema egzistuoja ir Vokietijoje, kur bet koks akcijų paketo, viršijančio 25 %, įgijimas turi būti praneštas konkurencijos priežiūros institucijai. Taip pat ir konkurencijai svarbaus ryšio atsiradimo atveju yra leidžiama peržiūrėti akcijų paketų įsigijimą neviršijantį 25 % ribos. Galiojantis *ex ante* patikrinimas nebuvo taikomas visuomet, iki tam tikro laiko buvo naudojama *ex post* procedūra, tačiau jos buvo atsisakyta²⁵¹. Tačiau tokia reguliavimo sistema yra nepalanki, kadangi tiek ūkio subjektai

248 1994 m. liepos 27 d. Europos Komisijos sprendimas *BT/MCI* Nr. IV/34.857. Jungtinės Amerikos valstijų korporatyvinės teisės neleido akcininkas priėti prie konkurencijos problemas galinčios sukelti informacijos.

249 Nustačius turto atskyrimo reikalavimą, būtų reikalaujama turtą izoliuoti, paskirti už tai atsakingą pareigūną ir pan. Tai būtų panašu į praktiką, šiuo metu taikomą nustatant verslo dalies pardavimo įpareigojimus tam skirtais laikotarpiais, arba Susijungimų reglamento 7 straipsnio 3 dalyje nustatytas sąlygas bei įpareigojimus.

250 2014 m. liepos 9 d. Baltoji knyga „Veiksmingesnė ES susijungimų kontrolė“, COM(2014) 449 final, Briuselis 2014 m. [interaktyvus; žiūrėta 2017 m. vasario 22 d.] Prieiga per internetą: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:52014DC0449&qid=1487745791580&from=LT>>.

251 WILLIAMSON, G. ir HUSUNU, M-M. Non-Controlling Minority Shareholdings in EU Merger Control [interaktyvus]. *Business Law International*, 2014, 15 t., Nr. 2 [žiūrėta 2017 m. kovo 27 d.]. Prieiga per internetą: <<http://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/blawintl15&div=18&id=&page=&collection=journals>> (VPN).

apkraunami, tiek ir nacionalinės priežiūros institucijos būtų apkraunamos per didelę administracinę naštą, kas atsižvelgiant į pakankamai ribotą problemas keliančių įgijimų skaičių būtų neproporcinga.

4.3.2. Savarankiško įsivertinimo sistema

Savarankiško įsivertinimo procedūra (angl. - *self-assessment*) - tai sistema, pagal kurią ūkio subjektams nereikėtų pranešti apie mažumos akcijų paketo įgijimą bei koncentracija galėtų būti įgyvendinta be išankstinio institucijos sutikimo. Vis dėlto institucija turėtų teisę, remiantis ūkio subjektų nusiskundimais bei kitais duomenimis, atlikti tyrimus apie potencialiai antikonkurencinius mažumos akcijų paketų įsigijimus. Tiesa, yra siūloma nustatyti tam tikrus saugius barjerus, iki kurių akcijų įsigijimas būtų laikomas tinkamu bei bet koku atveju negalėtų būti peržiūrimas.

Šios sistemos pavyzdį galima rasti Jungtinėje karalystėje. Konkurencijos ir rinkų institucija (angl. - *Competition and Markets Authority*) gali peržiūrėti mažumos akcijų paketų įsigijimą, jeigu yra įgyjama galimybė daryti materialią įtaką, t. y. galimybę daryti įtaką strateginiams sprendimams. Ši nuostata kyla iš platesnio kontrolės sampratos aiškinimo. Preziumuojama, kad materialinė įtaka gali būti daroma, jeigu įsigijamas 25 % akcijų paketas, tačiau ši prezumpcija gali būti nuginčyta²⁵². Taip pat atitinkama institucija turi teisę per 4 mėn. priimti sprendimą dėl įgijimo „praneštinumo“.

Tokia reguliavimo sistema, autoriaus nuomone, yra pakankamai palanki, kadangi ūkio subjektai nėra apkraunami didelės administracinės naštos lyginat su ankstesniu pasiūlymu bei esminės konkurencijos problemos yra išsprendžiamos. Tiesa, sandorio šalims kyla ir teisinis netikrumas dėl galimos intervencijos po sandorio, tačiau pakankamai ribotas probleminių įgijimų skaičius leidžia teigti, kad tokia sistema yra palankiausia šiuo metu susidariusiai situacijai.

4.3.3. Skaidrumo sistema

Vadovaujantis skaidrumo sistema (angl. - *transparency system*) turėtų būti teikiamas informacinis pranešimas apie mažumos akcijų paketo įsigijimą. Nacionalinė konkurencijos priežiūros institucija, gavusi tokį pranešimą, priimtų sprendimą ar reikia

252 European Commission. *Support study for impact assessment concerning the review of Merger Regulation regarding minority shareholdings* [interaktyvus]. Report by Spark Legal Network and Queen Mary University of London, 2016, psl. 16 [žiūrėta 2017 m. kovo 25 d.]. Prieiga per internetą: <<http://ec.europa.eu/competition/publications/reports/KD0416839ENN.pdf>>.

pradėti nagrinėjimo procedūrą (su visomis to galimomis pasekmėmis). Nors Komisija savo siūlymuose geriausiai šalių interesus atitinkančia procedūra nurodė skaidrumo procedūrą, didelė administracinė našta šį pasiūlymą daro pakankamai nepatrauklų. Kaip pažymi Europos Komisija, remiantis šia sistema būtų galima nuo pat pradžių orientuotis į galimus probleminius sandorius, visų pirma, nustatčius, dėl kokių sandorių atsiranda konkurencijai svarbus ryšys: taip būtų užtikrinta, kad tokiais laikomus sandorius institucijos galėtų veiksmingai kontroliuoti, net ir nenustačius visapusiškos pranešimo pareigos bei tuo pačiu būtų sustabdomas perteklinis reguliavimas²⁵³. Siekiant šalims užtikrinti teisinį tikrumą, joms turėtų būti suteikta galimybė išsamų pranešimą pateikti ir savanoriškai²⁵⁴.

Be to, institucija galėtų tirti sandorį, nesvarbu, ar jis jau įgyvendintas, ar ne per ribotą laikotarpį po pranešimo pateikimo. Toks laikotarpis galėtų būti 4–6 mėnesiai; taip būtų sudarytos sąlygos rinkoje veikiantiems subjektams pateikti skundus ar kitus pastebėjimus. Taip pat sumažėtų rizika, kad bus pradėtas prevenciškas tyrimas per laukimo laikotarpį²⁵⁵.

Vadovaujantis tokia sistema pranešimo taip pat negalėtų išvengti ir bendros įmonės. Įkuriant naują bendrąją įmonę tiek kontrolę įgyjantis ūkio subjektai, tiek ir mažumos akcininkai, tenkinantys aukščiau išvardintus kriterijus, turėtų pateikti informacinį pranešimą nacionalinei konkurencijos priežiūros institucijai. Tuo atveju kai mažumos akcijų paketas būtų įgyjamas keleto sandorių pagrindu, kurie nebūtų laikomi susijusiais, vertinamas būtų tik sandorio, sukeliančio pareigą teikti pranešimą, įgijimas²⁵⁶.

Vis dėlto tokia sistema sukeltų pakankami daug nesklaidumų. Visų pirma, informacinio pranešimo nagrinėjimo terminas sukurtų teisinį netikrumą. Taip pat sandorio išviešinimas iki galutinio sandorio įgyvendinimo etapo neleistų išlaikyti sandorio fakto kaip verslo paslapties. Be to, informacinio pranešimo poreikis atsižvelgiant į mažą neigiamas pasekmes sukeliančių įsigijimų skaičių, būtų neproporcingas²⁵⁷.

253 Commission Staff working document Accompanying the document WHITE PAPER Towards more effective EU merger control SWD(2014) 221 final, Briuselis, 2014, p. 122. [žiūrėta 2017 m. kovo 17 d.]
Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/competition/consultations/2014_merger_control/staff_working_document_en.pdf>.

254 Ibid., p. 83.

255 Ibid., p. 109.

256 Ibid., p. 119-121.

257 WILLIAMSON, G. ir HUSUNU, M-M. Non-Controlling Minority Shareholdings in EU Merger Control [interaktyvus]. *Business Law International*, 2014, 15 t., Nr. 2, psl. 129. [žiūrėta 2017 m. kovo 27 d.]. Prieiga per internetą: <<http://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/blawintl15&div=18&id=&page=&collection=journals>> (VPN).

4.4. Taikymas Lietuvoje

Priėmus sprendimą nereguliuoti mažumos akcijų paketų Europos Sąjungos lygmeniu²⁵⁸, bei atsižvelgiant į aukščiau aptartus sprendimo variantus bei egzistuojančią smulkiųjų akcininkų teisių apsaugos apimtį, pakankamai retai kylančias mažumos akcijų paketų problemas, autoriaus manymu, tinkamiausias variantas būtų *ex post* koncentracijų kontrolės išplėtimas.

Antroje dalyje pateikta analizė leidžia padaryti argumentuotą išvadą, kad mažumos akcijų paketų problemos yra labiau teorinės nei praktinės, ypač kai yra keliamas kainų didėjimo arba produkcijos ribojimo klausimas. Kiti neigiami antikonkurenciniai padariniai, nors ir kyla dažniau taip pat visų koncentracijų kontekste sudaro labai menką dalį. Būtent šių argumentų kontekste taikyti *ex ante* procedūrą būtų neproporcinga kylančios žalos bei probleminių atvejų skaičiaus kontekste. Vis dėlto reti konkurencijos problemų atvejai neturėtų būti pakankamu pagrindu visiškam problemos ignoravimui. Autoriaus manymu retas probleminių mažumos akcijų paketų skaičius bei poreikis išspręsti ir užpildyti teisės spragą, ypač dėl pakankamai neaiškių kitų institutų taisyklių taikymo, lemia tai, kad turėtų būti pasirinkta kompromisinė *ex post* kontrolės sistema sistema, sukianti ūkio subjektams mažiausią administracinę naštą bei gebanti spręsti konkurencijos problemą iš esmės.

Taip pat Lietuvoje Konkurencijos taryba per metus vidutiniškai išnagrinėja nuo 31 iki 56 koncentracijų²⁵⁹. 2013-2015 m. laikotarpiu 6 koncentracijos sukėlė konkurencijos problemų tokiu mastu, kad ūkio subjektai turėjo prisiimti išsipareigojimus arba išskirtiniais atvejais koncentracijos buvo uždraustos²⁶⁰, todėl net 5 % visų nagrinėtų koncentracijų reikalauja platesnės analizės.

Taip pat tiek Europos Komisijoje²⁶¹, tiek ir Konkurencijos taryboje²⁶² vienam koncentracijų tyrėjui vidutiniškai tenka apie 3,5 koncentracijos, tačiau atsižvelgiant į dvigubas skyriaus funkcijas, t. y. ir į piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi priežiūrą, tokia statistika bei struktūra parodo tiek didelį Konkurencijos tarybos darbo krūvį, tiek ir

258 Žr. pav. Alert: Scope of EU Merger Control Reforms in Doubt. [žiūrėta 2017 m. kovo 30 d.] Prieiga per internetą: <<http://www.jdsupra.com/legalnews/alert-scope-of-eu-merger-control-reform-96586/>>.

259 Informacija paimta iš Konkurencijos tarybos atvirų duomenų. [žiūrėta 2017 m. kovo 31 d.] Prieiga per internetą: <<http://kt.gov.lt/lt/atviri-duomenys/pranesimu-apie-koncentracijas-nagrinejimas>>.

260 Ibid.

261 Europos Komisijos susijungimų ir įsigijimų statistika. [žiūrėta 2017 m. kovo 31 d.] Prieiga per internetą: <<http://ec.europa.eu/competition/mergers/statistics.pdf>>. Tyrėjų skaičius buvo paimtas iš Oficialaus Europos Sąjungos katalogo. [žiūrėta 2017 m. kovo 31 d.] Prieiga per internetą: <<http://europa.eu/whoiswho/public/index.cfm?fuseaction=idea.hierarchy&nodeID=3396419>>.

262 Dirbančiųjų skaičius paimtas iš Konkurencijos tarybos kontaktų. [žiūrėta 2017 m. kovo 31 d.] Prieiga per internetą: <<http://kt.gov.lt/lt/struktura-ir-kontaktai/kontaktai>>.

pagrindžia *ex ante* procedūros neįtraukimą, kadangi žmoniškųjų išteklių stoka neigiamai paveiktų koncentracijų nagrinėjimą bei piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi tyrimą. Taigi, tiek pranešimo procedūra, tiek ir skaidrumo procedūra nebūtų tinkamos priemonės Lietuvos kontekste, todėl šie argumentai taip pat leidžia teigti, kad reikėtų pasirinkti patogiausią ir mažiausiai administracinių problemų (tiek Konkurencijos tarybai, tiek ir ūkio subjektams) sukeliančią priemonę – *ex post* koncentracijų kontrolės praplėtimą. Tokią išvadą patvirtina ir sėkminga bei tikslinga šios procedūros taikymo praktika²⁶³.

Vis dėlto *ex post* koncentracijų kontrolės procedūra Lietuvoje yra sulaukusi pakankamai pagrįstos kritikos dėl egzistuojančio teisinio netikrumo²⁶⁴, kuris pasireiškia galimybe per dvylika mėnesių po koncentracijos įgyvendinimo įpareigoti ūkio subjektą pateikti pranešimą apie koncentraciją. Tokia procedūra žvelgiant iš Europos Komisijos pasiūlymo ribų, atrodo nepagrįstai ilga²⁶⁵. Tokią poziciją patvirtina ir Jungtinėje Karalystėje egzistuojanti *ex post* procedūra, kuriai yra nustatytas 4 mėnesių terminas²⁶⁶ nuo konkurencijos priežiūros institucijos sužinojimo apie koncentracijos faktą arba viešo paskelbimo. Tai užtikrina teisinį tikrumą, kadangi šalys intervencijos į sudarytą sandorį gali tikėtis ribotą laiką. Taip pat per nurodytą laikotarpį nebus susiformavusi tokia stipri bei sunkiai atskiriama sąsaja tarp naujai įsigyto ūkio subjekto bei susijusių ūkio subjektų grupės, kaip kad po vienerių-dvejų metų ar net ilgesnio termino Konkurencijos tarybos priimto sprendimo skundimo teismui atveju.

Taigi, įvertinus teisinio apibrėžtumo stoką, didelę administracinę bei Konkurencijos tarybos žmoniškųjų išteklių stoką, yra pagrįsta teigti, kad vienintelis galimas sprendimo būdas, kuris tiktų Lietuvoje, būtų atitinkamų Konkurencijos tarybos galių praplėtimas, t. y. *ex post* procedūros praplėtimas įtraukiant ir nekontrolinių mažumos akcijų paketų įgijimą bei termino, per kurį pasiskundus atitinkamiems ūkio subjektams būtų galima peržiūrėti akcijų paketo įsigijimo sandorį, sutrumpinimas. Šiuo atveju, autoriaus nuomone, tinkamas variantas būtų Jungtinės Karalystės praktika, kuomet terminas yra skaičiuojamas nuo konkurencijos priežiūros institucijos sužinojimo. Egzistuojanti viešo

263 2016 m. gegužės 6 d. Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos nutarimas dėl atsisakymo duoti leidimą vykdyti koncentraciją AS *EESTI MEEDIA* netiesiogiai per *OÜ CLASSIFY* įsigijus 100 proc. bendrovės *ALLEPAL OÜ* akcijų, Nr. 1S-59/2016; bei 2014 m. spalio 16 d. Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos nutarimas dėl leidimo vykdyti koncentraciją UAB „Nemuno Būsto priežiūra“ įsigijus 100 proc. UAB „Žirmūnų būstas“ akcijų, Nr. 1S-165/2014.

264 Marius Juonys Eesti Meedia byla – ar laikas tobulinti įmonių koncentracijų kontrolės procedūrą? [žiūrėta 2017 m. kovo 13 d.] Prieiga per internetą: <<https://www.linkedin.com/pulse/eesti-meedia-byla-ar-laikas-tobulinti-%C4%AFmoni%C5%B3-kontrol%C4%97s-marius-juonys?articleId=6228154116686913536#comments-6228154116686913536&trk=prof-post>>.

265 Europos Komisija nurodo 4-6 mėn peržiūrėjimo terminą.

266 WHISH, R., BAILEY, D. *Competition Law* Oxford University Press, 2012, psl. 923; Jungtinė Karalystė. Enterprise Act 2002 [interaktyvus, žiūrėta 2017 m. kovo 30 d.] Prieiga per internetą: <<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2002/40/contents>>.

paskelbimo taisyklė²⁶⁷ leistų šalims įvertinti galimas pasekmes atidžiau bei nesukeltų per didelio teisinio netikrumo. Taip pat terminas turėtų būti trumpinamas bent jau iki 4 mėn., kadangi preliminarios informacijos surinkimas įpareigojimui pateikti pranešimą apie koncentraciją neturėtų trukti ilgiau negu probleminės koncentracijos nagrinėjimas. Autoriaus nuomone, terminas galėtų būti netgi trumpesnis, kadangi įrodymo standartas įpareigojant ūkio subjektą teikti pranešimą yra mažesnis nei probleminės koncentracijos nagrinėjimas²⁶⁸, pasireiškiantis informacijos rinkimu bei įvertinimu. Taip pat Konkurencijos tarybos informacija, gauta iš rinkos dalyvių, galėtų būti apribota jau egzistuojančiu vienerių metų terminu. Tai atitiktų šiuo metu egzistuojantį variantą, tačiau kartu leistų šalims viešai paskelbus apie koncentraciją, užsitikrinti teisinį aiškumą, o kitu atveju neatsidurti blogesnėje padėtyje nei pagal šiuo metu galiojančias nuostatas. Todėl autoriaus manymu trijų mėnesių terminas nuo viešo paskelbimo arba sužinojimo apie sandorį, apribojant tokio sužinojimo terminą vieneriais metais būtų tinkama priemonė spręsti kilusias problemas Lietuvos mastu.

267 Viešas paskelbimas suprantamas kaip visuotinai žinomas ir lengvai patvirtinamas faktas. Jungtinė Karalystė. Enterprise Act 2002 24 str. [interaktyvus, žiūrėta 2017 m. kovo 30 d.] Prieiga per internetą: <<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2002/40/contents>>.

268 Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 11 str. 2-3 d., Valstybės žinios, 1999, Nr. 30-856.

Išvados

1. Nekontrolinių aktyvių mažumos akcijų paketų suteikiamos teisės leidžia daryti įtaką ūkio subjekto veiklai bei nekontrolinių mažumos akcijų paketų įgijimo atveju turėtų būti pakankamu pagrindu konkurencijos priežiūros institucijos nagrinėjimui pradėti, kadangi gali kelti kito ūkio subjekto strategijos ribojimo klausimą bei prisidėti prie antikonkurencinio poveikio.
2. Pasyvių mažumos akcijų paketų įgijimas gali sukelti labiau teorines, nei praktines konkurencijos problemas, tačiau atsižvelgiant į pagrindinį konkurencijos teisės tikslą- vartotojų gerovę turėtų būti įtrauktas į galimą sprendimų variantą.
3. Konkurencijos teisės bei ekonomikos doktrinoje iškeltos galimos žalos teorijos, nors ir egzistuoja, praktikoje yra mažai tikėtinos bei neleidžia teigti, kad mažumos akcijų paketų įgijimas keltų dažno pobūdžio problemas labai svariai paveikiančias konkurencinę aplinką, tačiau atsižvelgiant į pagrindinius konkurencijos teisės tikslus, yra pakankamos, kad leistų pagrįsti šios problemos sprendimo būdų reikalingumą nacionaliniu lygmeniu.
4. Šiuo metu egzistuojantis teisinis reguliavimas tiek Europos Sąjungoje, tiek Lietuvoje palieka teisinio reguliavimo spragą, kuri nesprenžia iš nekontrolinių mažumos akcijų paketų kylančių problemų. Nors esamoms problemoms spręsti aktyvių mažumos akcijų paketų įgijimo atveju galima pasitelkti tiek 101-102 SESV straipsnį, tiek Konkurencijos įstatymo 5 bei 7 straipsnius, šie institutai palieka teisinio reguliavimo spragas, kuriomis ūkio subjektai gali naudotis įgydami tiek pasyvius mažumos akcijų paketus, tiek ir nekontrolinius aktyvius mažumos akcijų paketus sąlygojančius nekoordinuojamus padarinius.
5. Įvertinus galimus nekontrolinių mažumos akcijų paketų įgijimo sprendimo būdus, galima teigti, kad atsižvelgus į šiuo metu esantį teisinį reguliavimą bei kylančių konkurencijos problemų dažnumą bei poveikį, Lietuvoje tinkamiausia priemonė būtų jau egzistuojančio teisės instituto- *ex post* koncentracijų kontrolės priežiūros mechanizmo- taikymas nekontroliniams mažumos akcijų paketų įsigijimams, tačiau siekiant užtikrinti teisinį tikrumą yra būtina sutrumpinti šio mechanizmo taikymo terminą.

Šaltinių sąrašas

Teisės norminiai aktai

Europos Sąjungos teisės aktai

1. 2012 m. spalio 26 d. Europos Sąjungos sutarties ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo suvestinės redakcijos Nr. 2012/C 326/01. OL, 2012 C 326, p. 1.
2. 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų Sutarties 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo, OL, 2003 specialus leidimas, skyrius 8, tomas 2, p. 205.
3. 2004 m. sausio 20 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės, OL, 2004 specialus leidimas, skyrius 8, tomas 3, p. 40.
4. 2004 m. vasario 5 d. Europos Komisijos Nr. 2004/C 31/03 dėl horizontalių susijungimų vertinimo pagal Tarybos reglamentą dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės gairės, OL, 2004 C 31, skyrius 8 tomas 3, p. 10.
5. 2008 m. spalio 18 d. Europos Komisijos Nr. 2004/C 31/03 dėl nehorizontalių susijungimų vertinimo pagal Tarybos reglamentą dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės gairės, OL, 2008 C 265, p. 6.
6. 2008 m. balandžio 16 d. Europos Komisijos suvestinis pranešimas Nr. 2008/C 095/01 dėl jurisdikcijos pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 139/2004 dėl susijungimų tarp įmonių kontrolės, OL, 2008 C 95, p. 1.
7. 2009 m. vasario 24 d. Europos Komisijos komunikatas Nr. 2009/C 45/02 Įgyvendinimo prioritetų taikant EB sutarties 82 straipsnį dominuojančių įmonių piktnaudžiaujamam antikonkurenciniam elgesiui gairės, OL, 2009 C 45, p. 7.

Nacionaliniai teisės aktai

8. Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas, *Valstybės žinios*, 1993, nr. 30-856.
9. Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas, *Valstybės žinios*, 2000, nr. 64-1914.

Specialioji literatūra

Monografijos

10. WHISH, R., BAILEY, D. *Competition Law*. Oxford University Press, 2012.

11. MIKALONIENĖ, L. *Uždarosios akcinės bendrovės akcininko teisės ir jų gynimo būdai*: monografija. VĮ Registrų centras, Vilnius, 2015.

Straipsniai

12. CORRADI, M. C. Bridging the Gap in the Shifting Sands of Non-controlling Financial Holdings? [interaktyvus] *World Competition*, 2016, 39 t., Nr. 2 [žiūrėta 2017 m. kovo 25 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.kluwerlawonline.com/WOCO2016023>>.

13. GRENFELL, M. Merger Control – Levels of “Control”. [interaktyvus], *European Competition Journal*, 2015, 1 t., [žiūrėta 2017 m. vasario 17 d.]. Prieiga per internetą: <<http://dx.doi.org/10.5235/ecj.v1n1.79>>.

14. HAWK, B. E. IR HUSER, H. L. "Controlling" the Shifting Sands: Minority Shareholdings Under EEC Competition Law. *Fordham International Law Journal*, 1993, 17 t., Nr. 2, [žiūrėta 2017 m. kovo 26 d.]. Prieiga per internetą: <<http://ir.lawnet.fordham.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1373&context=ilj>>.

15. LEVY, N. EU Merger Control and Non-Controlling Minority Shareholdings: The Case Against Change [interaktyvus]. *European Competition Journal*, 2013, 5 t., Nr. 3 [žiūrėta 2017 m. kovo 28 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.5235/17441056.9.3.721>>.

16. O'BRIEN, P IR SALOP, S. C. The Competitive Effects of Passive Minority Equity Interests: Reply [interaktyvus]. *Antitrust Law Journal*, 2001, Nr. 21. [žiūrėta 2017 m. kovo 25 d.]. Prieiga per internetą: <<http://scholarship.law.georgetown.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1199&context=facpub>>.

17. PETERSEN, V. Interlocking Directorates in the European Union: An Argument for Their Restriction [interaktyvus]. *European Business Law Review*, Forthcoming, 2016 [žiūrėta 2017 m. kovo 5 d.]. Prieiga per internetą: <<https://dash.harvard.edu/handle/1/23519868>>.

18. PINI, G. D. Passive – Aggressive Investments: Minority Shareholdings and Competition Law [interaktyvus]. *European Business Law Review*, 2012, Nr. 5, 25 t. [žiūrėta 2017 m. kovo 27 d.]. Prieiga per internetą: <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2233350>.

19. PLATIS, I. Competition Law Implications of Minority Shareholdings: the EU and U.S. Perspectives [interaktyvus]. *HREL International Edition*, 2013 [žiūrėta 2017 m. kovo 4 d.]. Prieiga per internetą: <

https://www.academia.edu/6652701/Competition_Law_Implications_of_Minority_Shareholdings_The_EU_and_U.S._Perspectives>.

20. RUSSO, F. Abuse of Protected Position? Minority Shareholdings and Restriction of Markets' Competitiveness in the European Union [interaktyvus]. Amsterdam Center for Law & Economics Working Paper, 2006, Nr. 2006-12 [žiūrėta 2017 m. kovo 27 d.]. Prieiga per internetą: < https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=935325 >.

21. RUSU, C. S. (Non-controlling) Minority Shareholdings as Self-Standing Transactions under EU Merger Control Analysis: Prospective Solutions [interaktyvus]. *World Competition*, 2014, 37 t., Nr. 4 [žiūrėta 2017 m. kovo 24 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.kluwerlawonline.com/abstract.php?area=Journals&id=WOCO2014045>>.

22. RUSU, C. S. The 2014 White Paper on EU Merger Control Added Value for Non-controlling Minority Shareholdings? [interaktyvus]. *European Competition Journal*, 2015, 11 t., Nr. 1 [žiūrėta 2017 m. vasario 17 d.]. Prieiga per internet: <<http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17441056.2015.1033216>>.

23. SCHMIDT, J. P. Germany: Merger Control Analysis of Minority Shareholdings – A Model for the EU? [interaktyvus] *Competition Law Journal*, 2013, Nr. 2 [žiūrėta 2017 m. kovo. 25]. Prieiga per internetą: <<https://m.mayerbrown.com/Files/Publication/86fd2541-6053-4730-8c20-eed6aaf1aee7/Presentation/PublicationAttachment/752a0d02-afa7-4f14-83b2-15a4eae06ae0/Competition%20Law%20Journal%20Schmidt.pdf>>.

24. STRUIJLAART, R. A. Minority Share Acquisitions Below the Control Threshold of the EC Merger Control Regulation: An Economic and Legal Analysis [interaktyvus]. *World Competition*, 25 t., Nr. 2 [žiūrėta 2017 m. kovo 25 d.]. Prieiga per internetą: < <https://www.kluwerlawonline.com/abstract.php?area=Journals&id=5088070> >.

25. TOTH, A. TEU Competition Law Aspects of Minority Shareholdings [interaktyvus]. *World Competition*, 2012, 35 t., Nr. 4 [žiūrėta 2017 m. kovo 25 d.]. Prieiga per internet: < <https://www.kluwerlawonline.com/abstract.php?area=Journals&id=WOCO2012046> >.

26. WILLIAMSON, G. ir HUSUNU, M-M. Non-Controlling Minority Shareholdings in EU Merger Control [interaktyvus]. *Business Law International*, 2014, 15 t., Nr. 2 [žiūrėta 2017 m. kovo 27 d.]. Prieiga per internetą: <<http://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/blawintl15&div=18&id=&page=&collection=journals>> (VPN).

Kiti šaltiniai

27. 11 December 2001. Green Paper on the Review of Council Regulation [interaktyvus]. No 4064/89/COM/2001/0745 [žiūrėta 2017 m. kovo 20 d.]. Prieiga per internetą: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52001DC0745&qid=1491035052519&from=EN>>.
28. 20 September 2016. Commission Staff Working Document Accompanying the White Paper “Towards more effective EU merger control”. No. SWD(2014) 221 final [žiūrėta 2017 m. kovo 17 d.]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/competition/consultations/2014_merger_control/staff_working_document_en.pdf>.
29. 25 July 2013. ANNEX to the COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT Towards more effective EU merger control, Brussels, SWD(2013) 239 final, Part 3/3 [interaktyvus; žiūrėta 2017 m. balandžio 1 d.] Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/competition/consultations/2013_merger_control/consultation_annex_2_en.pdf>.
30. 2014 m. liepos 9 d. Baltoji knyga „Veiksmingesnė ES susijungimų kontrolė“ [interaktyvus]. OL, C 230, Nr. COM(2014) 449 [žiūrėta 2017 m. kovo 22 d.]. Prieiga per internetą: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:52014DC0449&qid=1487745791580&from=LT>>.
31. Competition and Markets Authority. *Mergers: Guidance on the CMA’s jurisdiction and procedure* [interaktyvus]. 2014 [žiūrėta 2017 m. kovo 22 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.gov.uk/government/publications/mergers-guidance-on-the-cmas-jurisdiction-and-procedure>>.
32. European Commission. *Support study for impact assessment concerning the review of Merger Regulation regarding minority shareholdings* [interaktyvus]. Report by Spark Legal Network and Queen Mary University of London, 2016 [žiūrėta 2017 m. kovo 25 d.]. Prieiga per internetą: <<http://ec.europa.eu/competition/publications/reports/KD0416839ENN.pdf>>.
33. Jungtinė Karalystė. 2007 m. gruodžio 20 d. Konkurencijos komisijos sprendimas *British Sky Broadcasting Group plc/ITV plc merger inquiry*.
34. Jungtinė Karalystė. 2013 m. rugpjūčio 28 d. Konkurencijos komisijos sprendimą *Ryanair/Aer Lingus merger inquiry*.

35. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). *Antitrust Issues Involving Minority Shareholding and Interlocking Directorates* [interaktyvus]. 2008, Nr. DAF/COMP(2008)30 [žiūrėta 2017 m. kovo 15 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.ftc.gov/sites/default/files/attachments/us-submissions-oecd-other-international-competition-fora/uswp3minor.pdf>>.
36. Jungtinė Karalystė. Companies act 2006 [interaktyvus, žiūrėta 2017 m. kovo 30 d.] Prieiga per internetą: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/46/pdfs/ukpga_20060046_en.pdf>.
37. Jungtinė Karalystė. Enterprise act 2002 [interaktyvus, žiūrėta 2017 m. kovo 30 d.] Prieiga per internetą: <<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2002/40/contents>>.
38. 2014 m. balandžio 9 d. Pasiūlymas Europos parlamento ir Tarybos direktyva, kuria iš dalies keičiamos Direktyvos 2007/36/EB nuostatos, susijusios su akcininkų ilgalaikio dalyvavimo skatinimu, ir Direktyvos 2013/34/ES nuostatos, susijusios su tam tikrais įmonės valdymo pareiškimo elementais COM/2014/0213 final - 2014/0121 (COD). [interaktyvus; žiūrėta kovo 22 d.] Prieiga per internetą: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=COM%3A2014%3A213%3AFIN>>.

Teismų sprendimai

Europos Sąjungos bendrasis teismas

39. Pirmosios instancijos teismo pirmininkas. 2008 m. kovo 18 d. nutartis *Aer Lingus Group/Commission* T-411/07, EU:T:2008:80.
40. Pirmosios instancijos teismas. 2002 m. birželio 6 d. sprendimas *Airtours plc/Commission* T-342/99, EU:T:2002:146.
41. Europos Sąjungos Bendrasis Teismas. 2014 m. liepos 11 d. sprendimas byloje *Sasol and Others/Commission* T-541/08, EU:T:2014:628.
42. Europos Sąjungos Bendrasis Teismas. 2015 m. rugsėjo 9 d. sprendimas byloje *Toshiba/Commission* T-104/13, EU:T:2015:610.
43. Europos Sąjungos Bendrasis Teismas. 2012 m. gruodžio 12 d. sprendimas byloje T-332/09 *Electrabel/Commission*, EU:T:2012:672.

Europos sąjungos Teisingumo Teismas

44. Europos Teisingumo Teismas. 1987 m. lapkričio 17 d. sprendimas *British-American Tobacco Company, Reynolds Industries/Commission* C-142/85 ir C-156/84, EU:C:1987:490.

45. Europos teisingumo teismas. 2000 m. kovo 16 d. sprendimas *Compagnie Maritime Belge/Commission* C-395/96 P ir C-396/96 P, EU:C:2000:132.
46. Europos Teisingumo Teismas. 1994 m. balandžio 27 d. sprendimas *Almelo* C-393/92, EU:C:1994:171.
47. Europos Teisingumo Teismas. 1998 m. kovo 31 d. sprendimas *France ir kiti/Commission* C-68/94 ir C-30/95, EU:C:1998:148.
48. Europos Teisingumo Teismas. 2005 m. sausio 26 d. sprendimas *Laurent Piau/Commission* T-193/02, EU:T:2005:22.
49. Europos Teisingumo Teismas. 1998m. gegužės 28 d. sprendimas *Deere/Commission* C-7/95 P, EU:C:1998:256.
50. Europos Bendrijos Teisingumo Teismas. 1999 m. liepos 8 d. sprendimas *Commission/Anic Partecipazioni* C-49/92 P, EU:C:1999:356.
51. Europos Sąjungos Teisingumo teismas. 2009 m. birželio 4 d. sprendimas *T-Mobile Netherlands and Others* C-8/08, EU:C:2009:343.
52. Europos Bendrijos Teisingumo teismas 1979 m. vasario 13 d. sprendimas *Hoffmann-La Roche* C-85/76, EU:C:1979:36.
53. Europos Bendrijos Teisingumo Teismas. 1983 m. lapkričio 9 d. sprendimas *Michelin/Commission* C-322/81, EU:C:1983:313.
54. Europos Bendrijos Teisingumo Teismas. 1999 m. spalio 7 d. sprendimas *Irish Sugar/Commission* T-228/97, EU:T:1999:246.
55. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2005 m. vasario 15 d. sprendimas *Commission/Tetra Laval* C-12/03 P, EU:C:2005:87.

Lietuvos teismų sprendimai

56. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas. 2012 m. kovo 1 d. nutartis administracinėje byloje *AB „City Service“ v Konkurencijos taryba*, Nr. A502-1668/2012.
57. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas. 2013 m. balandžio 25 d. nutartis administracinėje byloje *Corporation of European Pharmaceutical Distributors N.V. v Konkurencijos taryba*, Nr. A520-634/2013.
58. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas. 2012 m. birželio 21 d. nutartis administracinėje byloje *„UAB„Eksortus“ ir UAB „Specialus montażas“ v Konkurencijos taryba*, Nr. A552-2016/2012.

Europos Komisijos sprendimai

59. Europos Komisija. 1992 m. lapkričio 10 d. sprendimas *Warner-Lambert/Gillette ir kiti* Nr. (bylos Nr. IV/33.440) ir *BIC/Gillette ir kiti* (bylos Nr. IV/33.486) Nr. 93/252/EEC.
60. Europos Komisija. 1998 m. vasario 6 d. sprendimas *Thyssen/Krupp* Nr. IV/M.1080.
61. Europos Komisija. 2001 m. lapkričio 8 d. sprendimas *Nordbanken/Postgirot* Nr. COMP/M.2567.
62. Europos Komisija. 2003 m. sausio 13 d. sprendimas *Tetra Laval/Sidel* Nr. COMP/M.2416.
63. Europos Komisija. 2001 m. liepos 19 d. sprendimas *Allianz/Dresdner* Nr. COMP/M.2431
64. Europos Komisija. 2009 m. kovo 13 d. sprendimas *IPIC/MAN Ferrostaal AG Case* Nr. COMP/M.5406.
65. Europos Komisija. 2006 m. rugsėjo 19 d. sprendimas *Toshiba/Westinghouse* Nr. M.4153.
66. Europos Komisija. 2002 m. sausio 30 d. sprendimas *Schneider/Legrand* Nr. COMP/M.2283.
67. Europos Komisija. 2007 m. birželio 27 d. sprendimas *Ryanair/Aerlingus* Nr. COMP/M.4439.
68. Europos Komisija. 2012 m. lapkričio 22 d. sprendimas *Glencore/Xstrata* Nr. COMP/M.6541.
69. Europos Komisija. 1994 m. lapkričio 11 d. sprendimas *Olivetti/Digital* Nr. IV/34.410.
70. Europos Komisija. 1999 m. balandžio 8 d. sprendimas *AXA/GRE* Nr. IV/M.1453.
71. Europos Komisija. 2005 m. sausio 10 d. sprendimas *Siemens/VA Tech* Nr. COMP/M.3653.
72. Europos Komisija. 1994 m. liepos 27 d. sprendimas *BT/MCI* Nr. IV/34.857.
73. Europos Komisija. 1991 m. balandžio 12 d. sprendimas *Alcatel/Telettra* Nr. IV/M.42.
74. Europos Komisija. 2009 m. rugsėjo 8 d. sprendimas *Bertelsmann/KKR/JV* Nr. COMP/M.5533.
75. Europos Komisija. 2006 m. balandžio 11 d. sprendimas *Abbott/Guidant* Nr. COMP/M.4150.

76. Europos Komisija. 2000 m. rugsėjo 1 d. sprendimas *Volvo/Renault* Nr. COMP/M.1980.
77. Europos Komisija. 1996 m. balandžio 24 d. sprendimas *Gencor/Lonrho* Nr. IV/M.619.
78. Europos Komisija. 2000 m. birželio 13 d. sprendimas *VEBA/VIAG* Nr. COMP/M.1673.
79. Europos Komisija. 1997 m. rugsėjo 11 d. sprendimas *Coca Cola/Carlsberg* Nr. IV/M.833.
80. Europos Komisija. 2006 m. balandžio 11 d. sprendimas *Abott/Guidant* Nr. COMP/M.4150.
81. Europos Komisija. 2000 m. spalio 5 d. sprendimas *Framatome/Siemens/Cogema/JV* Nr. COMP/M.1940.
82. Europos Komisija. 1976 m. liepos 26 d. sprendimas *Reuter/BASF* Nr. IV/28.996.
83. Europos Komisija. 1979 sausio 10 d. sprendimas byloje *Vaessen/Moris* Nr. IV/29.290.

Konkurencijos tarybos nutarimai

84. Konkurencijos Taryba. Nutarimas dėl pranešimo apie koncentraciją pateikimo ir nagrinėjimo tvarkos patvirtinimo, TAR, 2015-08-13, Nr. 12247.
85. Konkurencijos Taryba. 2016 m. gegužės 12 d. nutarimas *Dėl akcinės bendrovės „Akmenės cementas“, HeidelbergCement Northern Europe AB ir UAB „Gerdukas“ veiksmų atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 5 straipsnio, 9 straipsnio 2 dalies, 10 straipsnio 1 dalies ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio reikalavimams tyrimo nutraukimo*, Nr. 1S-63/2016.
86. Konkurencijos Taryba. 2016 m. gegužės 6 d. nutarimas *Dėl atsisakymo duoti leidimą vykdyti koncentraciją AS EESTI MEEDIA netiesiogiai per OÜ CLASSIFY ĮSIGIJUS 100 PROC. BENDROVĖS ALLEPAL OÜ AKCIJŲ*, Nr. 1S-59/2016.
87. Konkurencijos Taryba. 2014 m. spalio 16 d. nutarimas *Dėl leidimo vykdyti koncentraciją UAB „Nemuno Būsto priežiūra“ įsigijus 100 proc. UAB „Žirmūnų būstas“ akcijų*, Nr. 1S-165/2014.

SANTRAUKA

Mažumos akcijų paketų įsigijimas: konkurencijos problemos bei būdai joms spręsti

Magistro darbe yra analizuojamos mažumos akcijų paketų suteikiamos teisės bei jų vertinimas teismų praktikoje. Pirmoje dalyje yra analizuojama kontrolę suteikiančių teisių bei smulkiųjų akcininkų apsaugos teisių santykis, taip pat identifikuojamos įtaką leidžiančios daryti teisės. Pagrindinės teisės leidžiančiomis daryti materialią įtaką laikomos teisė priėti prie konfidencialios informacijos, teisė skirti valdymo organo narių bei blokuoti kvalifikuota balsų dauguma visuotiniame akcijų susirinkime priimamus sprendimus, tačiau nustatant įtaką turėtų būti atsižvelgiama į individualios situacijos aplinkybes. Antroje dalyje yra analizuojamos nekontrolinių mažumos akcijų paketų sukeltos konkurencijos problemos. Atlikus analizę, prieinama prie išvados, kad nekontrolinių mažumos akcijų paketų keliamos problemos yra būdingos tiek aktyviems, tiek ir pasyviems mažumos akcijų paketams bei yra pakankamos teisinių sprendimų poreikiui.

Trečioje dalyje yra analizuojamos šiuo metu galiojančių teisės institutų taikymo galimybės nekontrolinių mažumos akcijų paketų atžvilgiu. Prieinama prie išvados, kad atsižvelgiant į suformuotą teisės aiškinimą bei teisės normų taisykles, SESV 101 bei 102 str., alternatyviai Konkurencijos įstatymo 5 bei 7 straipsniai nėra tinkama priemonė spręsti kylančių problemų, todėl yra poreikis praplėsti egzistuojantį teisinį reguliavimą, bent jau nacionaliniu mastu. Tokią išvadą sustiprina Europos Sąjungos iniciatyvos šiuo klausimu. Galu gale įvertinus pateiktus variantus, padaroma išvada, kad labiausiai interesus atitiktų *ex post* koncentracijų kontrolės mechanizmo taikymo praplėtimas ir nekontrolinių mažumos akcijų paketų įsigijimui, tačiau turėtų būti sutrumpintas terminas, per kurį galima įpareigoti ūkio subjektą pateikti pranešimą apie įsigijimą.

SUMMARY

Minority Shareholdings Acquisition: Competition Problems and Ways to Solve Them

The thesis provides the analysis of laws and case practice in regard to acquisition of non-controlling minority shareholdings. The thesis concentrates on identifying and analysing the competition problems arising from non-controlling minority shareholdings acquisitions. The analysis is concluded by identifying that both active and passive minority shareholdings create competition problems which require attention while the main rights which influence other undertakings behaviour are access to commercial information, the ability to nominate person to board of directors and the ability to block special resolutions. However, the ability to influence the behaviour should be determined on case by case basis.

The issues discussed above are further analysed through the existing relevant European and national law, e.g. TFEU Articles 101 and Article 102, and the Republic of Lithuania Law on Competition Articles 5 and 7, and suggests that an enforcement gap exists in regard to acquisition of non-controlling minority shareholdings, thus there is a need to extend the application relevant provisions. Such conclusion is reinforced by the analysis of the European Commission White paper. Although the initiative to extend the application of European Union Merger control has come to hold, the harm to consumers forces us to evaluate the extension of applicability of national merger control. In the end, it is concluded, that *ex post* merger control is best suited to solve the arising problems while in turn limiting the administrative burdens arising to undertakings concerned. However to ensure the legal certainty the time limit of *ex post* merger control should be reviewed and shortened.